

Pòwiôstczi znad Pùcczégò Mòrza

Té wëbróné wëjimczi z "Tekstów Pomorskich" Friedricha Lorentza w nordowò-pòrénkòwim dialekce, na dzysdniowi kaszëbsczi pisënk przepisóné przez Kacpra Kamińszczégò.

Part I: Bëlacczé gòdczi

1. Bór

Jeden król miôł jednéwò sëna, ten bël përnã głupi. Jak ten król zamiar, to królestwò jewò nie chcalo miec za króla a òn mùsòł jachac w swiat, co òni jewò nie zabilë. Jak òn w las przëszed, òn trafil w jedno mrowiszcze. Te mrowczi rëczelë: "Niech twój kón nas nie pòtratëje!". Òn to czul a òprowadzył tewò kóna òkòle tewò mrowiszcza. Te mrowczi rzeklë: "To më mdzemë pamiãtalë!". Òn jachòł dali a przëszed do jednéwò mòrza. Tam lezala rëba na kraju a prosëła wò: "Wsadzë mie nazód w mòrze!". Òn zlòz z kóna a wrzucyl tã rëbã w mòrze. Ta rëba rzekla: "To jò mdã pamiãtala". Òn jachòł dali a przëszed na jedno pòle, tam bëło wiele krëków, te bëlë glodné a rëczelë: "Dòj nóm co do jedzeniò". Òn miôł miloserdzé a zlòs a zabil swòjéwò kóna, co te krëczy jewò żerlë. Te krëczy rëczelë: "To më mdzemë pamiãtalë".

Té òn nogami dali a przëszed do jednéwò miasta. Tam bëła jedna princesa, ta sã chcala òżenic. A òna chcala tewò żenic, chto trzë rzeczé zrobil. Chto bë tewò nie zrobil, temù bë bëła głowa scãtò. Òn sã meldowòł, òn chcòł te rzeczé zrobic. Nòprzód ta princesa jewò zaprowadzëła na jedno pòle a rzekla: "Jò wësala tu jeden kòrc makù. Ten mak te mie môsz do witra wszëtczón òbrac". Òn nie wiedzòł, jak òn to miôł zrobic, ale tam przëszlë te mrowczi a zebrałë ten mak, zòrenkò za zòrenkã, a na pòrenkù bël wszëtczón mak zebrany. Té prowadzëła wò ta princesa do mòrza a wrzucëła jeden ring a rzekla: "Przënesë mie ten ring nazód na zawitra". In zanorzil so w mòrze, ale òn ni móg tak glãbòk zanòrzëc. Jak òn na strãdze stojòł a nie wiedzòł, jak òn to miòł zrobic, tam przëszla ta rëba a przënosla jemù ten ring. Té òn miôł te zloté jabka halac a òn nie wiedzòł, dze ten zloté jabka bëlë. Jak òn na tã krzizowã drogã przëszed a nie wiedzòł, jakã drogã òn jic miôł, przëszlë ti krëkówie a przënoslë jemù te zloté jabka.

Tak òn te wszëtczë rzeczé miôł wëpelnoné a òżenil ã z tã princesã. Tak òn ji rozpòwiòdòł, chto òn bël a jak jemù to szlo. Tak òna rzekla: "Wez mòje wòjskò, a zwënuj twój kròj nazód!". Jak òn w swòje królestwò przëszed, ti lëdze sã ceszëlë, że òn nazód przëszed, bò tne nowi król bël barzo niedobri czlowiek a nìcht gò ni móg lëdac. Tak òn tu bël zòs królã a miôł teròz dwòje królestw.

2. Jastarniò

Ròz bieg jeden rëbòk na mòrze a jak òn to jadro wëjął a òbezdżòł, midzë timi rëbami bëła jedna bùdla. Ta bùdla bëła zamklò a na ti tropie bël krziz. Òn wëcygnął tã tropã a z ti bùdlë przëszed czòrny dim, a jakten czòrny dim zdżinął, tam stojòł jeden czòrny chłòp. Ten chłòp rzek: "Të mie wëretòł z ti bùdlë, w chtërny jò tësac lat sedzòł. Cëz jò cë móm zó to dac?". Ten rëbòk "Jò ne chcã nic zó to". Ten chłòp rzek: "Darmò jò nie chcã nic miec. Tu wez tã ksążkã, té të mózesz wszëtczëch lëdzy wëzdrowic". Ten rëbòk wzón tã ksążkã a rzek: "Jak të móg w ti bùdli sedzec". Ten chłòp rzek: "Jò cë pòkòzã" a zaròz so stòł czòrny dim a wlòz w tã bùdlã. Jak òn bënë bël, ten rëbòk wëtk tã tropã nazód w tã bùdlã a zrobil krziz na tim a rzek: "Czë bë jò wiedzòł, że jeden czarownik w ti bùdli bël, té bë jò bë nie òtemk". A wrzucyl tã bùdlã zòs w mòrze, ale tã ksążkã òn ùtrzimòł. Té òn czëtòł w ti ksążce a so ùczil, jak òn wszëtczëch lëdzy zdrowic móg. Tak òn wëzdrowil wiele lëdzy a bël wiedzòł doktor a zarobil wiele pienądzy.

3. Kùsfeld

Bëla jedna mlodô królewnô, òjc bël ùmarli a òna mùszëła rządzëc. Té rzëklë ti panowie do ni: "To nie jidze, co të sama rządzysz, të so mùszisz òżenic". Òna rzekla, òna so chcala òżenic, a na jeden dzen wszëtcki chlopi z całëwò miasta mùszëlë przinc do grëpë a mielë losowac, a chto bë dobël, z tim òna bë so òżenila. Ta kólewô miała jednéwò slëgå, z tim òna so chcala rôd òżenic. Òna mò dala ten prôwdzëwi los a rzekla, czë bë wszëtcki losowalë, té òn miôł tak zrobic, jak bë òn ten los wëjął, a tétën los pòkazac, co òna mù dala. Tak so stalo, ten slëga miôł ten prôwdzëwi los, òna so z nim òżenila a òn bël królã. Ale ti panowie bëlë zlo, że taczi slëga królã bël, ale òni ni mòglë nic zrobic, bò ònie nie wiedzele, że ta królewnô sama jemò ten los dala. Ale òni so radzëlë, co òni jewò z tewò swiata zgladzëlë.

Rôz szed ten mlosi król z tëmi panami na jachtã. Òni mùszëlë przez rzekã biežec a jak òni na drëdži stronie bëlë, ten król òstawil swòj mantel w tim bôce a szed w las. A ti panowie òstrzelëlë jednéwò sôrna a pòsmarowalë ten mantel a rzeklë: "Jednã dzëwé zwierzã pòrwalo twójëwò chlopa a më nalezlë le ten mantel". A ta mlodô królewnô bëla smùtnô a miała sétmë lat smùtk przez ji chlopa.

A ten mlodi król szed w las a jak òn do ti rzëczy nazód przëszed, ten bôt bël precz a òn ni móg nazód przez tã rzekã. Té òn chòdzyl sétmë lat w lese a jòd kòrzëna a zelëskò a jewò włòsë a broda rosłë tak długò, co nicht jewò nie znôł. Jak ten sòdmi rok do kónca bël, òn przëszed zòs do rzëczy. Tamò spòtkòł jednéwò rëbòka a pitòł: "Co nowéwò na swiece?". A ten rëbòł òdwpòwidzòł: "Witro òżeni so nasza gdowa królewnô zòs". Té ten król wzón swòj piëscën z pòlca a dól temù rëbòkòwi a rzek: "Przënesë ten piëscën królewnie!" Ten rëbòk szed a przëniós ti królewny ten piëscën a òna pòznala zaròz, że to ten piëscën bël, co òna swòjémù chlopù dala. Òna so pitala tewò rëbòka: "Chto tobie dól ten piëscën?". Òn pòwiedzòł, co jemù jeden wãdrówczik ten piëscën dól". A òna rzekla: "We wieczór, czë to mdze cemno, òn mò do mie przinc". A jak bëło cemno, ten król przëszed do ti królewny a òna jewò nie pòznala. Òna so pitala: "Skąd të dostòł ten piëscën, co mie ten rëbòk dól?" Òn rzek: "E nie znajesz të mie wicy?". Té òna jewò pòznala glosã a ceszëła so, co òna nazód dostala swòjëwò chlopa. Te mùszil jeden barbar przinc a jemù të włosë òbstrzic a tã brodã pùcowac a òn mùszil królewsczé ruchna òblec.

Reno jak ten naòżeny a ti wieselnicë przëszlë, òna szla do nich, a òn mùszil w jiny jizbie doždac. Té òna rzekla: "Jò móm klëderszafã a miała klucz, co dobrze pasowòł. Té jò zgùbula ten klucz a dala nowi zrobic. Ale teròz jò nalazla ten stòri klucz. Teròz mie pòwiëdztam jaczi klucz móm brëkòwac, ten stòri abò ten nowi?". Òni rzeklë: "Ten stòri". Té òna so pitala: "A co jò móm z tim nowim zrobic?". Té rzek ten naòżeny: "Të mòsz wò do kòwòla pòslac, co òn wò w òdžin wrzucy." Òna rzekla: "Jak rë saszyl, tak tobie so mò stac". A òtemkla tre dwiërze a provadzëła swòjëwò chlopa w jizbã a rzekla: "To je mój stòri chlop, nowéwò jò nie brëkùjã". Té òna dala tewò naòżeniëwò do kòwòla prowadzëc a ten wò wrzucyl w òdžin. A òna i ji chlop žëlë dlugò szczãslëwie.

4. Chalëpë

Jeden rëbòk jachòł do miasta. Té òn widzòł jednéwò lësa na drodze ležacë, jak bë òn bël zdechli. Òn rzucyl tewò lësa na wóz do tëch rib a jachòł dali a so nic nie mëslil ò tewò lësa. Ale ten lës nie bël zdechłi a wërzucyl wszëtczë rëbë z wòza a té òn zeskòk sóm. Jak ten rëbòk do miasta przëszed, òn ni miôł ani rib ani lësa.

A ten lës zebròł na jedno grëpã a je zežar. Té przëszed wilk do niewò a rzek: "Dòj mie téz rib!". Ale ten lës rzek: "Te rëbë ùchwòcyl jò so sóm, ùłowi so téz!". Ten wilk rzek: "Jakùz të ro zrobil, co të te rëbë dostòł?". Ten lës rzek: "Pój sã ze mnã, jò cë pòkòzã!". Òn wò pòprowadzyl do mòrza, a to bëłp w zëmie a ti fëszrowie mielë dzurë wëcãté w lodze. Té rzek ten lës: "Wetkni ten twój ògón w wòdã a

trzëmôj fajń sztël, té rë ùlowisz rëbë”. Ten wilk zrobil, jak ten wilk mù rzek. Za szót òń so pitòł: “Są tam ju rëbë?”, ten lës òdpòwiedzòł: “Jo, ale trzëmôj le sztël, té të dostóniesz jesz wicy”. Za sztót ten lës rzek: “Tam jidą chłopi, czëòni nas tu dostónąm òni nas zabiją. Ma mùszima ùcekac”. A òń ùcek. Ten wilk chcòł téż ùcec, ale òń ni móg, bò jewò ògón bël zamiarzli. Té włók a włók tak mocno, co ten ògón sã ùrwòł.

Té òń przëszed do lësa a rzek: “Wëszëkòj mie rzëc, abò jò cebie zeżrã”. Ten lës rzek: “Pój sã mët, jó wiém, kądë je wieselë. Tam je swinczã ùpieklë a to miãso lezi w kòmòrze”. Òni szlë do ti chalëpë a so wëdzerlë jedną dzurą, co òni w tã kòmòrã przëszlë. Tam òni dostrlë miãsa tak wiele, jak òni chcelë, a żerlë dichtich. Ale ten lës bël mądri a lës wiedno przez tã dzurã a próbòwòł, co bë òń za wiele nie żar, co bë òń móg wëlesc. Ten wilk pitòł sã: “Cëż te tka latòsz wiedno doną a nazód?”. Ten lës òdpòwiedzòł: “Jò doch mùszã òpatrzëc, azlë chto przindze.”. Czë òni bëlë nazarti, ten lës rzek: “Teròz më mùszimë tancowac a spiewac”. Òni so pòstawilë na slédné pótë a tancowalë a wëlë. To czëlë ti wieselnicë a przëszlë z czijami a ze sztangama a szpòdami a co chto ùchwòcyl. A chcelë jich zabic. Té ten lës chùtkò wëlòz przez nã dzurę, ale ten wilk òstòł tam, bò òń żar za wiele. Té wò dostelë ti wieselnicë a wò zabilë na pól, ale na òstatkù òń przëszed przez tã dzurã.

Jak òń do lësa przëszed, òń rzek: “Òni mie bilë dichtich”. Té rzek ten lës: “Ale jak òni mie bilë”. Mie òni tak bilë, co jò nijak ni móg jic. Të mie mùszisz do mòji dzurë niesc, tam të mózesz mie zerzec”. Ten wilk rzek: “Tak jò nie jem pòbiti” a wzón tewò zdrowëwò lësa na krzebł a nòs. A ten lës spiewòł wiedno: “Ten chòri nese tewò zdrowëwò a gdzie òń wò zanese, tam òń wò zerze”. A czë òni do ti dzurë przëszlë, ten lës chcòł chùtkò w dzurã wlësc. Ale ten wilk jewò ùchwòcyl za pótã. Té rzek ren lës: “Ne widzisz të tëch wrón, jak òni pòcérz mówią? Tak të mùszisz téż mówic, té të mie mózesz zerzec”. Té pùscyl ten wilk tã pótã, a chcòł pòcérz mówic, ale ten lës chùtkò w tã dzurã wlòz a ten wilk nic ne dostòł.

5. Chalëpë

Przòdë bël Éł na jinszi szteli jak teròz, to bëło kòłr dludziwò hòkù. Tam mielë ti Éłani kòscól a w tim bëło sétmë zwònów. Ale ten stòri Éł spòlil so a ti Éłanie bùdowalë zòs tam, kądë to terò stoi. Tam òni so bùdowalë nowi kòscól a przënoslë to sétmë zwònów z tewò storëwò kòscòla w ten nowi kòscól. Ale jak ti Éłanie lëtrami bëlë, te zwònë zdzinãlë z tewò kòscòla a szlë nó tã sztelã tewò stòrëwò kòscòla nazód. Tam òne leżą teròz w mòrzë a co sòdmi rok to sétmë zwònów przindze do górë. Ròz szło jedno dzëwczã òd Bòrë do Éła a so dozdrzalo na tim dludzim hòkù te zwònë, dwa wiëdzë a pinc mòlë. Òna szła do tewò nòmiészëwò zwòna a so mëslëła, czë bë òna mògła òdnesc, té òna bë so wzóna ten zwón sobie dodóm. Ale cze òna ùchwòcëła, ten nòwiksi zwón rzek: “Czë bë të za mnie ùchwòcëła, té të bë mie mògła nosëc a të jinszé bë szlë za tobą samë a tak të bë dostala nas wszëtczëch. Ale teròz të ne dostaniesz zòdnëwò”. Té te zwònë wpadlë zòs w mòrze a ten nòmniësi téż wëpòd z ji rąk a szed zòs na grunt.

6. Swòrzewò

Gniëdzëwice na żniwa sledze so kùpialë z Pùcka. Tak to jim przëszło cãżkò, tak òni kùpilë całą beczkã sledzy a te òni so wsëpalë w taką kùlã. Za rok òni szlë lowic a sledzy nie bëło. Ale ùlowilë tã wiëdzëwò wãgòrza. Tak òni wiedzelë, co zrobic. Tak òni kùpilë lencuch z Pùcka, za tim lencëchã òni jachalë pòrą kónmi do Pùcka a przëwiozlë ten lencuch a ùrzeszëlëtewò wãgòrza na ten lencuch. A zaniòslë jewò w Plutnicã kòle Pòcka. A tamòn jesz lezi. A chto bë chcòł, ten móże sobie jic jewò òbezdrzec.

7. Swôrzewò

Pùckù bëło barzo dobré piwò. Ale to sã nazewało pùcczé piwò. A czé gbùrzé pò żniwach so ùdraszowalé dzeco zbòrzò, te òni jachalé do Pùcka to przedac. Tak jak òni to przedalé, té òni rzekle do senie: "Chcemé jic teròz so na piwò!". A w ten czas ta calò kãpa pùckò nosëlé nôwicy swójszi bùksë. Tak òni szlë nó to piwò a té òni so fedrowalé piwa. Tak nôprzód òni pòlelë òd tewò piwa, niechle òni pilë, na lawą, bò w ten czas tak wiele stólków nie bëło. A té òni so sadlë nôprzód nó tã lawą nó to pilë. A czé òni przëleplë do tewò piwa, té òni spròbòwalë, jak òno bëło mòcné, té òni le ji nôprzód pilë.

8. Swôrzewò

Tam bëło dwòje rëbòków, taczëch stòrëch, ë miele dwóch sënów doroslëch. A ten òjc ten wiedno nôwicy w lószkù legòl a rôd barzo kóczy jòdòl. Tak òn rzek do swòji biatczy: "Të mie mògla dzys kóków ùpiec". Tak ten starszi syn rzek do swòjewò òjca: "Wë nie mdzece tëch kóków jedlë". A ten òjc rzek do tëch knòpów: "Czemùz nié?". Tak ten mlodsi knòp barzo rôd kóczy jòdòl. Tak pòczy nënka piekla të kóczy, tak òn wëszed bùten a òbzòrgòl sobie żabã. Tak jak òna tatkwòwi zanosla na lózkò do jedzeniò a ten stòri barzo sã brzëdzyl żabë, tak jak òne kóczk ùniós, tak żaba wëskòkla a siknãna na te kóczy. Tak ten mlodsi knòp rzek do swòjewò tatka: "Në rzek jò wóm, że wë tëch kóków nie mdzece jedle? Ma dwaji doch ji dostalë!".

9. Swôrzewò

Ten stòri Fric jezdyl pò swiece tak wszëtkò sobie òbezdrec. Tak przejachol do Kùrzãtnikù. Tak tam paslë dwaji knòpi òwce a pitòl in za drogą. Tak ten jeden knòp bël barzo chãtny, pòkòzòl mù drogã. Tak òn sã pitòl, czë to bël ten drëdzi knòp za jaczi? Bël to jewò brat, czë nié? Tak òn rzek temù knòpù, że czé bë òn bël żòlniërzã, té òn so miòl do króla meldowac. A tã adresã òd tewò knòpa òn so naznacil ë òd tewò drëdzëwò, ë té òn òdjachòl precz.

Tak ti knòpi doroslë, przëszlë òni do żòlnierzi. Jak òni mielë wësłużoné, tak òn sã meldowòl do króla. Tak òn òbsadyl tewò knòpa do Kùrzãtnikù za bùrmistrza a tewò drëdzëwò za jewò pòmòcnika, bò w Kùrzãtnikù bëlë barzo niepocëwi lëdze. Òni mielë wszëtczi sądë baro wiele z nimi do czënieniò. A jak ti knòpi przëszlë za tewò bùrmistrza a ten drëdzi za jewò zastãpca, tak òd tewò czasë w Kùrzãtnikù nie szlë zòdny prawa.

Tak to sã barzo królwi dzywno widzalo, że Kùrzãtnik bël barzo spòkójny. Tak òn wëslòl swòjéwò nôstarszëwò ministra òbezdrec, co tam w Kùrzãtnikù pasérowalo. Tak ti dwaji w czas sobie ùstanowilë, chto bë przësed na skargã, tak temù kaźdemù tak werznąc, co bë miòl z pòlowë dosc. Tak ten minister szed sobie do karczmë na noc. Ale król jemù rzek, co bë òn to òbezdrcòl, to miòl jemù pò sëmienim pròwdã pòwiedzec. Tak ten karczmòrz tewò ministra barzo zdar. Nie chcòl mù tak wiele zaplacëc jak karczmòrz chcòl. Tak ten minister szed do bùrmistrza wo skarżëc. Tak òni jewo pòchwaòcëlë a té mù dichtich werznãnë temù ministrowi.

Jak òn wrócył dodóm, tak król jewò sã pitòl, jakùz tam jemù pùchòdzëło. Tak òn rzek królwi, że òn tewò ni móg òpòwiedzec, ale òn so miòl sóm przekònac. Tak minister mù rzekm tam ë tam miòl do ti karczmë jic na noc, dze òn bël, to bël dzerca ten kramòrz pròwdzëwi. Ten król sã ùpravil cywil ë szed na przekònanié. Tak kramòrz zdar jewò gòrzi jak tewò przëszliwò ë tak przëszlo do skardzi jak z tim ministrã. Szed òn do tëch swòjich bùrmistrzów jak ten pierszi ë dostòl tak nabiti jak ten przëszli.

A ti dwaji dobrze gòspòdarzëlë, bò w Kùrzãtnikù bëlë kòze na rënkù pasli a ti dwaji ti to wëkòrzenilë. Ë tak długò Kùrzãtnik bël miastã, pòczy ti dwaji tam rząd mielë zaprowadzony. Ale teròz je kónc.

10. Swôrzewò

Jedna bialka doji krowã. Té przészło do ni jedno krosniã a jã prosëło, òna miała jemù mléka dac dlò mòléwò dzecka. Òna to zrobiała a drëdzëwò dnia òno przësło zòs a òna jemù vlala zòs fùl grónk mléka. Tak to szło dwie niedzele a té rzekło to krosniã, że to dzeckò miało bëc òchczoné a òna mia do chczeni przinc. To òna przërzekła. A to krosniã pòkazalo ji ta sztelã, dze òna miała dożdac, że òna jã w swòjã chalëpã zaprowadzëło.

Jak to krosniã do ni przészło, òno ji zarzeszëło òczë a jã prowadzëło w swòjã chalëpã. A òno rzekło ji, czë òni ji wòdë dalë do mëcy, òna miała sã w nacht wzyç, co bë òna òd ti wòdë nic w òkò nie prisnãna, bò to bëło złé. Ale ta bialka bëła czëkawò a jak òni ji wòdë dalë do mëcy, òna so wszprëcowala jednã kroplã w to lewé òkò, a to so nie stalo nic. Jak to dzeckò òchczoné bëło, to krosniã zarzeszalo ji zòs te òczë a wëprowadzëło jã precz. A té rzekło do ni: “Co të na drodze nalézesz, to wez mët, to je twòja zòplata”.

Czé òna dodóm jidze, leżala ma drodze grëpa plëw. Òna mëslëła: “Cëz mie pòmògò te plewë?”. Ale doch òna wżãna co w swòji szërtëch a szła dodóm. Jak òna tã przëszła, òna miała w tim szërtuchù czësto zloto. Òna biegalã nazód a chcala to jinszi wzyçm ale tã nie bëło nic.

Za jednã niedzielã òna bëła na tardze. Òna widzala to krosniã a rzekła: “Jak tobie jidze?”. Jak òna do newò rzekła, to krosniã sã ùrzasło a so pitalo: “Jaczim òka të mie widzysz?”. Òna rzekła: “Tim lewim”. Té òno chùchnéno w to lewé òkò a zaròs òna nie widzła wo wicy a bëła slëpò na tim lewim òkù.

11. Wielgò Wies

Jeden król szed w jachtã w las a zblãdzył. Òn chòdzył trzë dni a ni móg ti drodżi nalesc. A òn bél głodny a òn widzòł jednã jablón, tam bëłë jabka a bëłë dozdrzelalé. Òn ùrwòł òd tëch jabków a jòd. Té przëszed jeden miedwiédz a rzek: Cëz të rwiesz mòje jabka? Zó to jò ce zjem”. Ten król rzek: “Jò ñe wiedzòł, że to twòje jabka bëłë. Ale zó to ja cë zaplacã”. Ten miedwiédz rzek: “Pieniãdzy jò móm sóm dosc, ale przërzeczë mie to, co ce doma nôprzód pòtkò, té jò cë dóm to žëcé”. Ten król mëslòł: “Czé jò dodóm przindã, ten pies mie przindze naprzòdk”. A òn przërzek jemù. Té rzek miedwiédz: “Za trzë dni przindã za tim!” A prowadzył tewò króla na drogã.

Jak ten król dodóm przëszed, w dwiërzach jewò córka stojala. Òna sã ceszëła, że òn dodóm przëszed, ale òn bél smùtni a rzek: “Mòja córka, Jò ce przërzek jednemù miedwiedzowi”. Òna rzekła: “Tatkù, nie boj so! Ten miedzwiedz nie zrobi mie nic”. Za trzë dni przëjachòł jeden wóz, w tim sedzòł ten miedwiédz a rzek do króla: “Teròz daj mie, co të mie przërzek”. Té ten król dòł temù miedwiedzowi swòjã córkã a òna jachala z tim miedwiédza.

Òni jachalë do ti chëczë, gdzie ten miedwiédz mieszkòł, a òna žëła z nim całi rok. Ale té ji bëło teszno za swòjimi starszëmi a chcala jich rôd nawiedzëc. Ten miedwiédz rzek: “Czé të przërzeczesz, co të za trzë dni nazód przindzesz, té të mózesz jachac do swòjëch starszëch”. Òna przërzekła to a jachala. Ti starszy so ceszëłë, że òna przëszła a że to ji dobrze szło. Czë òna za trzë dni dodóm chcala jachac, ti starszy rzeklë: “Ten miedwiédz je tak dobri do cebie a nie mdze zli, czë të mdzesz jesz jeden dzëń”. A òna bëła jesz jeden dzëń tamò. Ale òna so nie dala dlëzi trzëmac a jachala nazód. Jak òna dodóm przëszła, ten miedwiédz rzek: “Czé të bë na prawi czas nazód przëszła, jò bë bél wëbawioni. Ale teròz jó mùszã jesz sëtme lat jak biòli gòłãbk lecec. Pòj za mnã, jò bądã pùscyl co sëtme szrëtów jedno pióro, co té tã drogã nalézesz”. Té òn ji dòł jeden piëscën a sã stol biòlim gòłãbkã a lecòł precz. A òna szła za tëmi piórami, co ten biòli gòłãbk pùscyl co sëtme szrëtów.

Ale czë ten sódmi rok szed do kónca, ten wiater zawiòł te pióra a òna ni mògła ti drodżi nalesc. A òna so sadła a rëczala. Té przëszła jedno stòrò baba do ni a so pitala: “Czemùsz të rëczisz?”. A òna

rzekla: "Jô ni mògã ti drodzi nalesc, dze ten biôli gòlãbk lecôl". Ta stôrô baba rzekla: "Ten biôli gòlãbk so stôl princã a òn je terôz w zlotim zómku a chce so z tą princesã òżenic". A òna so òblekla za dzéwkã a farwowała twôrz a rãce czôrno a szla do zlotéwò zómku a so pitala, azlè òni jakã dzéwkã brékòwalè. A òni rzeklè, że: "Jo, tè mózesz w kùchni pòmóc". A òna pòmògla w kùchni. Jak pôłné bëlo, òna zdrzala, że ten kùchôrz przèniós zupã temù princowi. A òna wzãna ten pierscén, co òn ji dôl, a werznãla w tã zupã. Jak ten princ tã zupã jôd òn nalôz ten pierscén a pòznôl, że to ten pierscén bël, co òn ti kròlewi córce dôl. Òn so pitol tewò kùcharza, azlè òni bë w kùchni jakã nowã dzéwkã mielè. A ten kùchôrz rzek, że jo. A òna miała do princa przinc, ale jak òna przészla, òna bëla czèsto czôrno. Ale ten princ zdrzôl, że ta sztela, dze ten pierscén bël, bëla biôlô, a òn dol wòdè przènesc a òna mùszèla so ùmèc. Jak òna so mëla, òna bëla czèsto biôlô a ten princ pòznôl jã, że to jewò brutka bëla, a rzek: "Tè jes mòja brutka a môsz mòja bialka bëc". A jachol z nią w swòje kròlestwò a òżenił so z nią.

12. Pòczernino

Tam bëlè lèdze, ti mielè trzè córczi. A wszètczi trzè córczi bëlè mòrami a ti lèdze nie wiedzelè to. Rôz przeszed jeden ùbòdzi chlop a bël tam òb noc. W nocè òn czul, co bùten co gòdalo. Òn wstôl a òdemk dwièrze pèrznã a té òn czul, jak te trzè córczi dôlalè. Ta nôstarszò rzekla: "Jô, sostrè, jô miała to noc dzys dichtich lechò. Jô mùszala kònie mòrzèc a òni mie pralè dichtich". TA drègò rzekla: "Jô miała jesz gòrzi. Jô mùszala drzón mòrzec a te drzónè pòrvalè mie rzèc, co krew lecala". Ta trzecò rzekla: "Jô miała nògòrzi. Jô mùszala w skòrèpie na wiedzè mòrze jachac a to bël taczi wiater, co jô kòlwiek ùtonãna."

Wnet wòlôl tat, òne mielè wstac. Té rzek ten ùbòdzi chlop do niewò: "Daj jim pòkù, te dzèczãta nie sã hesz rozgrzóné, òne przèszlè dècht ze rézè dodóm". Tatk pitôl "Chdziesz òne bëlè?", ten ùbòdzi chlop rzek: "Nie szkaluj jich! Te dzéwczãta sã wszètczè trzè mòrami, ale òne sã niewinné". To jima przészlo kòle chczeniò a mùszì jima kòle chczeniò bëc wzãté. Daj jima jesz rôz òhcèc, ale wez jinèch pòdòf, té òne bãdã òd tewò mòrzeniò lós. Té tatk dôl tè trzi córczi jesz rôz òhcèc a té òne bëlè òd tewò mòrzeniò fri.

13. Pòczernino

Jeden òjc miòł trzèch sënów, ti bëlè baro zgniłi a nie chcelè robic. Té chcôl ten òjc swòjim sënóm swój majątk dac a rzek, że ten to wszètkò miòł dostac, ten co bë bël nôzgnilsi. Ten nôstarszi rzek: "Czè bë chto mie fùl nastawil ten cali stól jedzenié, jô bë bël tak zgniłi, że bë jô to nie przernón a w gambã nie wetk". Ten drèdzi rzek "Czè bë chto mie to jedzenié pògriz a mie w gambã wetk, jô bë bël tak zgniłi, że bë jô to nie polk". Ten trzeci lezôl na lózkù a rzek: "Ach, jô bë nie gòdôl!", té rzek ten òjc do trzecéwò: "Tè jesz ten nôzgnilsi, tè dostóniesz ten majątk".

14. Chlapòwò

To bëlè trzeji braca, dwaji bëlè mądri a jeden głupi. Ti dwaji mądri szlè na pòle bùlwè sadzèc a rzeklè to tewò glupéwò: "Warzè nóm jesc a czè to mdze fardich, przèniesè nóm na pòle. A czè tè precz pùdziesz, nie zabãdzè ò tèch dwièrzach!". Jak ti braca precz bëlè, ten głupi warzil to jedzenié, wsèpòl do w dwòjòczi a chcôl to na pòle zaniesc. A òni mielè jemù rzekłé, że òn ni miòł zabèc ò tèch dwièrzach. Té òn wèjón tè dwièrze a jé wzón na krzept. Jan òn na pòle przèszed, ti braca so pitalè: "Cèz te dwièrze chcón?", òn rzek: "Doch mie rzekla, że jô ni miòł zabèc ò tèch dwièrzach, a jô nie zabél a przèniós". Té rzeklè ti braca: "Ti głupi, tè miòł te dwièrze zasztèkac, terò le zaniesè nazòd!", ten głupi wzón tè dwièrze na krzept a szed nazòd.

Jak òn w las przèszed, òn widzôl mòrdarzów jidzãcè. Òn dostôl strach a so wpnón na jednéwò dãba a wzón te dwièrze ze sobã. Tam przèslè ti mòrdarze, to bëlo szesc, a kaźdi miòł miech ze slotã na

krzepce, to òni so chcelë pòdzelëc. A òni so sadlë prawie pòd ten dąb, chdze ten glupi sedzòl. A ten glupi miòl strach a zaczón szczac. Té rzeklë ti mòrdarze: “Niebò pòsélò nóm ceptą zupã”. Ten glupi zaczón òd strachù srac. Té rzeklë ti mòrdarze: “Terò më dostóniemë cepli klósczi”. Na òstatkù ni móg ten glupi tëch dwiérzi strzëmac a òn je pùscyl. Jak ti mòrdarze ten trzòsk czëlë, òni sã ùrzaslë a wrzëszczelë: “Terò przindze ten diòbel sòm!” a òni òstawiłë to zloto a ùceklë.

Jak òni precz bëlë, ten glupi zlòz w dót a halòł swòjich bratów a òni wzynë të miechë dodóm. A òni pòwiòdalë tim lëdzóm w ti wsy, że òni dostelë zloto w lese. Té chcelë ti lëdze sloto szëcac w lese, ale ti mòrdarze zabilë wszeternòszczëch, bò òni nie wzynë zòdnëch dwiérzi.

15. Chlapòwò

To bël jeden széper a wszëternòscë lëdze gòdalë, że òn bël ten nômdrzëszzi ze wszëtczëch lëdzy a wszëtòkò wiedzòl. To czul ten król a tewò szépra dól alac a rzek: “Ti lëdze rzeklë, że te jes ten nômdrzëszzi chlop na calim swiece. Jò ce chcòl ò trzë rzecze pëtac. Czë të richtich pòwiesz, té jò cë dòm sto talarów, ale czë të richtich nie pòwiesz, té të dostóniesz prònié”. Té ten król so pitòl: Jak to mòrze je glãbòczé?”, ten széper rzek: “Tak glãbòczé, jak ta nôwikszò góra z całi zemi je wësokò. Czë wë tewò nie wierzice, té mierzëce a wë bądzece widzelë, że jò tã pròwdã pòwiedzòl”. Té ten król pitò sã: “A dzez je ten westrzótk zemi?”, ten széper rzek: “Tu dze jò stojã. Czë wë to nie wierzice, té mierzëce, té wë bądzece widzelë, że jò pròwdã rzek”. A té ten król pitòl sã: “Jak dalek je òd zemi do nieba?”, ten széper rzek: “Tak dalek, jak chtò wrzëszczec móze. Wlezëce do nieba a jò bądã wrzëszczòl, té wë bądzece mój glos czëlë”. Ten król ni móg pòkazac, że to co òn rzek nie bëła pròwda a mùszil szépromù sto talarów dac.

16. Gniëdzewò

Jeden rëbòk jachòl do miasta z rëbami. Té òn widzòl w rowie lësa leżacë, jak òn bë zdechłi bël. Òn zlòz a wzón tewò lësa a wrócył wò nó ten wóz do tëch rib a mësłil, że wò chcòl przedac w miesce. Ale ten lës nie bël zdechłi a czë ten rëbòk dali jachòl, zdrzucyl wszëtczë rëbë w wòza zeskòk sòm z niewò. A czë ten rëbòl do miasta przëjachòł, té òn ni miòl zòdnëch rib ani lësa.

A ten lës so të wszëtczzi rëbë na jednã grëpã zebròl a zeżar wszëtczë. Tã przëszed do niewò wilk a rzek mù: “Daj mie òd tëch rib!”, ten lës rzek mù: “Te rëbë jò so ùlowil sòm, ùlowi so sòm jaczé!”. Ten wilk rzek mù: “Jakùz të to ribisz?”, ten lës rzek mù: “Pój ze mnã, jò cë pòkòzã”. Òn jidze z nim do mòrza a to bëło w zëmie a ti rëbòcë mielë dzurã w lodze zrobioné. A jak òni do dzurë przëszlë, rzek ten lës: “Wetkni ten ògón w tã dzurã a trzëmò sztël, té të ùchwòcysz rëbë”. Ten wilk slëchòł jak ten lës mù rzek, Jak òn jeden czas trzimòł, pitòl òn wò so: “Kaszają të rëbë?” Ten lës rzek mù: “Òne doch kaszają, ale trzëmò wò sztël, té të dostóniesz wicy”. Ten wilk trzëmòł sztël, ale miarło dichtich, tak mù zamiòrz ògón. Tak rzek ten lës: “Ma mùszima ùcec, tã jidã rëbòcë, ti naji zabijã”. A ùcek precz. Ten wilk chcòł téz ùcec, ale òn ni móg, że ten jewò ògón zamiarzi bël Ale òn miòl baro wiedzil strach, że bë ti rëbòcë jewò dostelë, szarpòł so tag dichtich, jasz ten całi ògón mù so ùrwòł. Tak òn mùszil bez ògòna ùcekac.

17. Lebcz

Bël róz jeden szlachcëc, òn bël ùbòdzi a ni miòl nic blós jak jednéwò kònia. Òn jachòl w swiat a chcòł bëc zòlnierz. Jak òn przëszed w las, té òn widzòł jednéwò lewa, ten sã pròł z jednã wiòlgã zniją a ta znija bëła mòcniészò jak ten lew. Té mù bëło zòł témù lewù a òn wzón swój miecz a zabil tã zniją. A ten lew szed z nim jak pies. Té òn widzòł jednéwò jastrzëba, ten sedòł w sydlu a sã ni móg lós zrobic. Té jemù bëło zòł temù jastrzëbù a òn jewò zrobil lós. A ten jastrzib se sòd na remiã a òstòł kòle niewò. Jak òn dali jachòł té òn widzòł jednã zabã, ta leza na krzepce a se ni mògła òbrocëc. Té jemù bëło zòł ó tã zabã a òn ją òbrócył, że òna jasz na nogach stoja. A ta zaba skòkla na kònia a òsta tã sedzacë.

Té òn przészed do jednu wieze a të dwiérze bëłë zamklé a òn ni móg tã jic. Té tã nico wrzészca z górë z òkna a jak òn tã wezdrzòł té tã bëła jedna frélëna a rzekla: “Jò jem przeklätò, ale të mie mózesz zbawic. Czé të ten klucz do tëch dwierzi dostóniesz, té jò mdã zbawionò. Jedzë tą drogã dali, té të trafisz tewò czarownika, co mô klucz. Czé të wò dostóniesz, tedë le przòdzë nazòd”. To ji przérzek ten szlachcëc a jachòł dali.

Jak òn bëł sztëk dali jachony, té òn przészed do jednéwò mòrza a tã trafil jednéwò wieldzëwò bùlã. Jak ten bùla wò widzòł, òn jewò chcòł na rodzi wzyc. Ale ten lew skòk nó tewò bùlã a pòdzar jewò. Ale jak òn jemù ten zót rozdzar, jedna kaczkã wëleca. Té lecòł ten jastrzib z tą kaczkã a ùchwòcyl a pòdzar ją. Ale jak òn ją ùchwòcyl, òna pùscyla jedno jaje a to wpadlo prawie w mòrze. Té ta żaba wskòkla w to mòrze a to długò nie waralo, té òna przëniosla to jeje a pòložëła temù szlachcëcu do nóg. Jak òn to jaje skazył, té òn nalóz jeden mòli zloti klucz. Té òn jachol nazòd do ti wieze a òtemk të dwiérze. Té wészla ta frélëna ruter a sã ceszëła, że òn ją zbawil. A òn ją wzón ze sobã na kònia i jachòł z nią do ji òjca, to bëł wieldzi król, a se z nią òżenil.

18. Strzelëno

Òrganista miòł baro wiele dzecy a òn so ni mók pòzewic ze swòjéwò jechaltë. A to bëłë zapùstë a òn ni miòł zòdnéwò miãsa. Jak òn jòd ze swòjimi dzecami pòłnié, tak òm rzek do swòji bialczy: “Nasz ksądz, ten mô dichtich sëtë swinie, czé bë më jedno mielë, té më bë dobrze jedlë. Ale czé të chcesz tak jak jò, té jò nóm jedno òbzorgajã”. A jak przészed wieczór, té òn szed do ksądzowi gòspòdëni a z nią dobrzë gòdòł a tak długò sedzòł, jasz òni szlë spac. A jak òn chcòł jic dodóm, té òn szed nôprzòd w chlëw a bil jednémù swinczëcë w nos gòdz. A pòrenë òno bëło zdechlë. A ksądz chcòł to dac zakòpac a gòspòdëni rzekla: “Nasz òrganista ten mô tak wiele dzecy, ten bë to zjòd”. A òrganistã zawòlala, że òn miòł to swinczã wzyc a òprawic a zjesc.

A za pòrã dniów té òna rzekla do ksądza: “Chto wié, co ti òrganistowi gòdajã, czé òni to miãso jedzã”. A òna rzekla: “Jò wlëzã w ten wieldzi kùfer a ksądz do mie zaniesc na trzë dni do òrganistë, té jò ùczëjã, co òni mdã gòdalë”. A òna so ùwarzëła klósków ze szpekã a wzena w ten kùfer, ksądz zastëkòł a parobcë zanielë ten kùfer do òrganistë na trzë dni. A pò trzech dniach té òn bë jã nazòd halòł. A drëdzëwò dnia czé òni pòłnié jedlë, té ta bialka rzekla temù chlopòwie: “Chto wié, co w tim kùfrze je”. Òrganista rzek: “Czé të chcesz, jò wò òtemknã, ksądz sã nie dowié”. Ajak òn so wëszukòł jiny klucz a czé òn kùfer òtemk, té ta baba żarla klósczi ze szpekã w tim kùfru. A òrganista natkòł szpiekù ë klósków babie w gardlo ë jã ùdlowil. A kùfer zamk ë òstawił stojãcë. A za trzë dni dól ksądz kùfer halac a jak òn wò òtemk, té bëła baba dót, zdechlò. Zarez òn zawòlòł òrganistã a rzek: “Mòja gòspòdëniò je zadlòwionò. Zakòpi jã tak, co sã ò tim nicht nie dowié. Té jò cë dóm sto talarów”. Terez wzón òrganista sto talarów a babã na smãtòrz zagrzebòł.

Za pòrã dniów ni mielë òrganistowi nizòdnéwò chleba. Ksądzowi mielë do miãtczëwò chleba calé kòrëto rozmiészoné. Òrganista rzek do swòji bialczy: “Jò nóm dzys wieczór chleba òbzorgajã”. Òn wëkòpòł babã a zaniós jã w nocë na plebanijã a wetk ji paje w kòrëto za castã. Pòrnë nalezlë ksądzowi tã babã kòł casta. Ksądz dól òrganistã zawòlac a rzek: “Zachòwi tã babã lepi, jò cë dóm sto talarów, kòrëto a mąkã”. Òrganista zachòwòł babã a jewò bialka ùpiekla miãtczëwò chleba.

Za pòrã dniów bëł ksądz do chòrëwò jachony. Òn miòł zaprzëglé kòbëlã a òstawił ji grzëbiã, chtërno dërchá doma za kòbëlã r'zalo. Òrganista rzek do swòji bialczy: “Dzys jò so zòs sto talarów zarobiã”. Òna rzekla: “Daj le pòkù, të môsz dosc òd niewò szalbierzoné”. Òn ale szed na smãtòrz, wëkòpòł babã a przëreszil jã nó to grzëbiã, w rãkã òn ji dól drag. Jak ksądz do wsë jachòł, wëpùscyl òrganista to grzëbiã na drogã, chtërno zarez za ksądzowã kòbëlã leca. Ksądz sã baro ùrzas, jak òn tã babã widzòł. Òn mészil: “Òna temù za mnã wëlòzò, że jò bëł prziczinã ji smiercë”. Òn zawòlòł òrganistã,

dòl mù jesz sto talarów a grzėbią, co bė ńna babā zakòpòl. Òrganista, chtėren miòl miąso, chleba, mąka, grzėbią a trzėsta talarów, zakòpòl babā a ńna nigdė wicy nie wėlazła.

19. Strzelėno

Gniėdzewsczim gbùrom bėlo w stòrėch czasach wiele sztrajków przėgòdónė. Òni so gòrzėlė, a to nie tak zle, ńni wiedzą co ńni so. Jò czul – ale to mie bėlo w tajemnoscy pòwiòdónė – że ńni òd jednéwò tėch trzech mądrców sztamùją. Òni so glubami sztelėją, bò czė bė ńni swòjā mądrosc pòkòzalė, té bė jich cali swiat ò radā szturmòwòl. Czėtelnikóm jò dzys pòwiém blòs trzė wierdle duca tėch gniėdzewsczych sztrajków.

Tak wiele pienińdzy mùszėlė Gniėdzewice Pùcanóm co rok za solą placėc. A to jich ni miało rozgòrzėc? Ten wiėdzi widówk ńni bė ròd òbeszlė. Tak ńni so zebralė na gromadā ù szòltėsa. Szòltėš wstòl a rzek: “Gbùrzė, mė so solā zasejemė”. “Szòltėš mò recht”, rzek kròwc, chtėren móg czėtac ě pisac, “Jak zėto rosce, tak mùsi téz sola rosc. Mė jā zasejemė, wėzniwimė ě òdrszėjemė. Té mògą Pùcanie zdrzec, gdzie ńni swòjā solā lóz bdą!”. Gbùrzė szlė ùceszony do dóm.

Zymk przėszed a kòzdi gbùr so zasòl w ògrodze miech sole. Pò ti soli roslė dėcht dobrze zògawice. Gbùrzė, chtėrny jich bue znelė, mėslėlė: sola rosła. A ńni ni mòglėso żniwów dozdac. Òni so leglė w zògawice a lizalė jżėkā lėstė, co bė ùznelė, że bė ńni za solą szmakalė. “To dò dobrā solā”, rzek szòltėš, chtėren bėl nòmądrzėsi, “bò to tak bar’zo pòli na jżėkù”. “Jo, jo” rzek kròwc.

Jinszi ròz szlė gbùrzė z Gniėdzewa do Pùcka a chcelė òwce kùpiac. Òni szlė do mòle a so pitalė rėbòków z Hėla, chtėrny w swòjich bòtach sedzelė a flundrė przedòwalė, że ńni mielė òwce do przedaniò. “Gwėšno”, rzeklė ńni, “skòczta w wòdā a ùchwòcėta so nasze òwce!” Zares skòczlė dwaji gbùrzė w òdā, z chtėrny to rzekło “Plump! Plump!”. Gniėdzewice rozmielė: “Kùmt! Kùmt!” a zares skòczlė dwaji jinszi chłopi w wòdā. Jak jima wòda w gardło szła, wrzėszczelė ńni: “A! A!”. Gbùrzė, chtėrny na sztrądze stojelė, romielė “Ma! Ma!” a reklė: “Ti diabl nów wszėtczi òwce wėchwòtajā, chcemė w wòdā wskòczėc, bò nizódny nie dostòniemė”. Tak ě ńni skòczlė w glābòczė mòrze.

Gniėdzanów to bar’zo gòrzėło, że ńni tim diablóm Pùcanów tak wiele za sledze mùszėlė placėc. Òni chcėwi chcelė radā szafòwac. Szòltėš rzek: “Gbùrzė! Pùcanie lowiā w mòrzė sledze, mė jich so zamnożimė w naszym stawie a mdzemė nasze sledze mielė”. “Dobrze!” rzeklė gbùrzė, jachalė do Pùcka kùpilė so kòzdi beczkā sledzy a wėšėpalė je w stów. Jesén ě zėmā ě zymk ńni żdalė, stojelė niejeden wieczò ě kòl stawù a gòdalė, czė wale szlė: “Ten cali stów je fùl sledzy!”. Przede żniwami, czė malo wòdė bėlo w stawie, té wòni wòdā òdpùscėlė a chcelė sledze chwatac, ale niejednéwò ńni nie nalezlė. Tā ě tā lezelė jesòrė. Na westrzódkù bėla kùla a w ti kùli ńni nalezlė jednéwò wiėdzėwò a sėtėwò wāgòrza. Òni wò ùchwòcėlė a zanielė do szòltėsa na pòdwòrzė: “Ten diòbel przeklāti mò nasze wszėtczė sledze zeżartė. Jewò mė mòszimė zó to zabic.” “Jo, jo” rzek szòltėš “jò sóm zaplacyl za sledze dzesync talarów a terez człowiek ni mò nic zó to. Jakùz mė wò dėcht zgladzymė?” “Mė wò pòwiesymė” rzek stòri Janilk. “Niė!” rzek kròwc “to bė bėla za letkò smierc, ten diòbel mùsi bėc spòlony jak czarownice”. “Niė, człowiecze” rzek kòwòl “mė wò pòsekrami zabijemė, co mù flaczi w brzėchù wėlazā”. “Niė, brace” rzek Hanesk “mė wò na kòle zawiązemė”. Tak ńni so sztridowalė ò wāgòrzā smierc, jaż sā zaczanė prac. “Brėkòta doch rozėm lėdze!” rzek mądri szòltėš “mė tewò siabla ùtopimė! Jo mòjima òczami widzòl jak jeden rėbòk tonón, a to bėla gwałtownò smierc”. “Jò té ò tim czėtòl” rzek kròwc, a jemù ě szòltėsowi wszėtce wierzėlė. Wāgòrz miòl bėc ùtopiony, rzeklė wszėtcė halalė dludzi lincuch, związalė wāgòrza, wrzucėlė wò na wóz ě wiòzlė wò do Plutnice, gdzie ńni miòl bė kòl miasta ùtopiony. Kòl mòstė ńni ùbòdzyle wāgòrza, òdwązalė, wrzucėlė w Plutnicā a ńni so w ti wòdze dėcht żdzón. Gniėdzewice rzeklė: “Jo, jo! Ùtopieniė je wòkrutnò smierc, zdrzėta le, jak ńni sā wòdė lāknie! Ju ńni jidze w grunt!” Lincuch ńni òstawił kòl mòstė do pamniāce.

Pùcanie szlë szpacérą a so na to wszëtkò przëdzrelë a bùrméstrówi bë wnet grëbi brzëch òd smieniô rozpàknón. Òn rzek “Më tëch Gniëdzëwicz wëbildëjemë. Òd dzys dzén më wezniëmë w nasz wapen do naszëwò lwa tewò wãgòrza na lincuchu”. Dzys dzén wisy ten wapen przed rôtuzą a Gniëdzëwice zdrą na niewò, czë òni do Pùcka przidą, spùszczą òczë w dól jak òszczonu kòt a jidą.

To bëło w niedzielã pò pòlniu. Szòltës gniëdzëwiczich rzek do swòjéwò parobka: “Jónie, dój kònióm sana!” Za sztót przësed Jón w jizbã, bëł bladi, drëzòł na calim krzepce, òtmikòł pësk, ale ni móg nic wërzec. “Cëz tobie je?” pitòł so szòltës. “Jo, jo, wë mòzece mądrze gadac, czë wë w jizbie kòle stola sedzyce a pipkã kùrzice. Ale wë nie wiëce co we waszi stodole paserëje”. “Në, cëz tã je? Je tã jaczi diòbel lós?” “Diòbel nié, ale tã sedzy na mùrbalce diabelszi zwiërz, mò sznòbel jak kòsa a nokce jak widlë, slëpie so jutrzą jak swiãtojenszi òdziń”. “Të dobrze widzòł” rzek szòltës a so smiòł. Jón so rozgòrzil a rzek: “Fòder, biòjce doch sóm w stodolã a so tewò czarta òbezdrëce!” Szòltës szed a gòdòł: “Chlop je chlop!”. Przëstawił dròb a wlòzòł na stodolã. Ale na pól drodżi òn zdròł w gòrà a widzòł tewò òkrutnéwò zwiërza. “Strachù jò ni móm, ale... ale... to mògko jednéwò zerzec, chcëmë lepi zlesc”. A zloz w dól. Zarez òn zawòlòł gbùrów a kròwca, chtëren miòł tewò òkrótnéwò zwiërza takserowac. Kròwca przësed, wlòz na dròb, zdròł w gòrà a wpòd w mglosc. Gbùrzë zaczanë wrzeszczec: “Retujta wò! Retujta wò!”. Wënioslë wò ze stodolë, òblelë wò wòdą a kròwca przësed do se. “Lëdze, lëdze, cëz to je za diòbel! Z pëska mù òdzin léze. Òn wszëtczich nas zerze, jakùz më wò blós zgladzëmë?”. “Jo, jo” rzek szòltës “chcëmë zamknąc stodolã a jã zapalëc, w tim ògniu niech spòli sã zwiërz! Lepi stodolã stracëc jak lëdzci zëcé!”. Òni zapòlëlë stodolã, zwiërz, chtëren bëł blós sow, so spòlil. A Gniëdzëwice dzàkòwalë Bògù, że òkrutnik bëł zgladzony.

Gniëdzëwice mielë w cali wsë blós jedné skòrznie, chtërnë òni w kòlë nosëlë. Przë tim nosenim przëszlë wiëdżi sztridczci. Kòzdi chcòł skòrznie miec a jedno pòra le to bëła. “Lëdze, brëkujta doch rozëm!” rzek szòltës “Jò pòwieszã skòrznie na mòjã lëpã przed dwiërzami. Chto nòprzòd wstònie, ten niech ji so halò!”. Ale to nie bëło dobrze. Parobk wstòł, chcòł ji miec, wlez na lëpã, ùchwòcyl skòrznie, targnón a ùrwòł sztrëpë. Szòltës mùszil ji do szewca zaniesc. Drëdzëwò dnia òn rzek: “Z tim pòwieszenim to nie jidze kòzdi dzén jò bë jinszi sztrëpë mùszil dac przëszëc. Më wstawimë te skòrznie w stów a chto nòrëchli przindze, ten niech ji so wieznie”. Skòrznie bëlë w stów wrzuconé, szlë w grunt a nicht jich ni móg nalesc. Kòzdi pòrénk biegalë Gniëdzëwice do stawù, szukalë skòrznie, bò òni nie wierzëlë, że òne bëlë òtonioné. Kòzdi mëslił, że jeden przed nim ji miòł aloné a w ùkrimkù nosyl.

Gniëdzëwice szlë do Pùcka na tòrg. Nic nie kùpilë, ale wiele pùcczëwò piwa pilë. Pò pòlnie òni szlë przez bloto do dóm. Kòle Plutnice rzek szòltës: “Gbùrzë, tu më so nodzi ùmëjemë”. Òni so sadlë za régą w rzékã a zaczele so nodzi mëc. Slonce swiëcëło na wòdã a w jim blaskù widzelë Gniëdzëwice wiele, wiele nóg. “To są mòje nodzi” rzek Walãtk a ùchwòcyl szòltësã za nogã. “To je mòja noga” rzek szòltës a ùchwòcyl Janilka za nogã. “Nié” rzek ten a zlapòł Szritã za òbie nodzi “to są mòje nodzi!”. “Të je doch glupi, to są mòje nodzi” rzek Szrita a chwòcyl w wòdã. A tak òni so sztridowalë pól gòdzënë. Wiëdżi klopòt òni mielë, nodzi òni mielë tak pòplatoné a jakùz òni mielë do dóm jic? Drogą szed flészere z dludżim batogã a czul jich sztridkã. “Cëz wama je? Cëz wa sã sztridëjeta? Wa jesta pijany!”. “Czlowiecze, czlowiecze” rzek szòltës “nie smi sã, nie smi sã, më mómë nodzi pòplatané, nicht nie wié, dze jegò są. Jakùz më mómë do doóm jic? Czë mie mòjich nogów pòmózesz, té jo tobie dóm talòr a przedóm tobie mòjéwò sëtéwò bùlã”. “Më wszëtcë dómë tobie pò talarze, zmili sã a pòdzëlë nóm te nodzi!”. “To jò wama mògã zrobiec. Dòjta pò talarze a zarzészëta sobie slëpie sznëpeldukã!”. Gniëdzëwice slëchalë. Flészere ji ùrznón batogã pòrà razy pò bòsëch nogach, òni wrzëszczelë a skòczëlë ruten z wòdë, padlë w smiëch, bò jak òni sznëpelduk òdrzëszëlë miòł kòzdi swòje nodzi.

Bëła jedna bar’zo streng zëma. Gniëdzëwiczci gbùrzë miarzlë, bò ni mielë nic do pòleniô. Przëklãtim Pucanóm òni bë doch jich piëniądze za drewò nie delë, lepi òni miarzlë jaz brzëch sã trzãs. Szòltësczi sin zëmë a dursztë ni móg zniesc, òn zwòlòł wszëtczich parobków ze wsë a rzek: “Më

pùdzemë w pùcczi las ë ùkradniemë so drzewa do pòleniô. Niech stôri rzekã, co chcã. Më nie mdzemë miarzlë.” Òni wzãlë drôp a pinc topòrków a szlë w las. Tã òni so wëszuklë nôgrëbszi dãb, przëstawiłë drôp, wleziłë na niã a zaczanë twele z dolë do górë òbcenac. Òni przëszlë do górë a ùtnãnë grëbã twelã, òna spadla, zwrócyła drôb a ùbòdzi parobce sedzelë ù górë na dãbie. “Jakùz më zlézemë?” rzek jeden “To nie je tak zle” rzek szòltësczi syn, “jô sã ùchwôcã za sãk a wa zlézeta pòmie a mie ùchwôcyta za nodzi. A tak më zrobimë nach enander czedã a tan òstatny sygnie na zemiã, przëstawi drôb a më wszëtcë zlézemë”. “To je dobrô rada, chcëmë tak zrobic”. Ju wisalo pinc, szòltësowémù sënowi stalo so cãżkò a òn rzek: “Braca, dozdżëta le trochã, jo so plëñã w paje, té jô mdã móg lepi trzëmac”. “Jo, jo” rzeklë òni “plëni so chùtkò!”. Òn pùscyl sãk, plëñón sã w paje a òni wszëtcë zlecelë z dãba w dól w sznëk. Terez òni sã dzëwòwalë, jak letczim spòsobã òni w dól przëszlë, wzãnë drewò a szlë do dóm. We wsë szamarëlë lëdze: “Ten szòltësczi syn le je mądri, òn mdze na storëwò a ten nie je glupi!”.

Na gniëzdżewsczi górë stojòl mlin. Sztorm wiëdzi wò zwrócył a òn so spòlil, co blòs dwa wiëdżë kamienie wòstelë. Terez Gniëzdżewice nie chcelë wicy wiatròka bùdowac, le chcelë wòdowi mlin miec. Kòl stawù òni wò chcelë zbùdowac. Te dwa kamienie òni mòglë brëkòwac. Tak òni so zesze a zniòslë jeden kam z górë w dól do stawù. Drëdżëwò òni wzãlë a chcelë wò zniesc, ale òn jim z rãk wëpòd a kùlòl so z górë sóm do stawù. “Më glupi!” rzek szòltës, “Ni mòglë më tewò piëszëwò kamienia téz skùlnac? Té më so nie darwalë bë tak zmardëchòwac!” “toje wszëtkò do zrobieniô” rzek kròwc “chcëmë wò na górã nazòd wniesc wò skùlnac”. Tak òni nioslë kam na górã a wò chcelë skùlnac. Szòltës ale rzek “ten kam doch nie wié, jak dalek òn mô jic”. “Nó to je rada” rzek Kartunowi Detlaf “jô wetknã glowã w tã dzurã w kamienië a na tm flachù dze òn mô lezec, té jô mù rzekã że òn mó òstac”.

Rzek ë zrobil to. Kam so kùlò z Kartunowim jaz w glãbòczi stów. Gniëzdżewice biegalë do stawù a nie widzelë kamienia ani Kartunowëwò. “Dze òni dch są òstóny?” rzek szòltës “ten chcëwi je z kaminiã ùceklë w svjat, chto wié dze òn so sóm mlin nie bùdowòl! Terez më wò nigdë nie dostóniemë”. “Nó to je rada” rzek kròwc, szed do dóm a napisòl do wszëtczich cëtungów lëstë a dól wsadzëc: “Chto bë widzòl taczëwò czlowieka , chtëren bë niós mlinsczi kam na karkù, ten miòl to meldowac gniëzdżewszëmù szòltësë, zó to òn bë dostòl sto talarów.

Gniëzdżewice żdżã za beszëtã, ale dzys dzën òn nie je przëszli. Mòże bë terez chto widzòl czlowieka z mlinsczim kamieniã na karkù, niech to melduje gniëzdżewczëmù szòltësë.

Przòdë lat bël Pùck festung a pùcczi zómk miòl wësocze mùrë ë tormë. Na w. Na wësoczi tormie rosła wiòlgò tròwa. Gniëzdżewice, chtërny na jòrmark do Pùcka przëszlë rzeklë: “Szkòda wò tã tròwã! Pùcanie nie wiedzã, co òni majã z niã robic. Chcëmë jã pachtowac”. Gniëzdżewsczi szòltës szed do pùcczëwò bürmëstra a rzek: “Panie, jô was chcã ò co bar’zo prosëc. Chcelë wë bë mie tã tròwã na ti wësòczi wiezi pachtowac? Talòr jô wóm zo niã dóm”. “Jo!” rzek bürmëster a so smiòl. Szòltës wëjón mieszk a zaplacyl talòr.

Wieczòr òn rzek doma do gbùrów: “Jô móm dobri jeszeft dzys zrobioné, jó móm tròwã w Pùckù kùpioné. Witro mùszimë jã żniwic”. “Të jã môsz z kasë zaplaconé” rzeklë gbùrzë “Më mùszimë wszëtcë òd ni dzël dostac”. Długò òni so sztridowalë jak òni mielë tã tròwã sobie pòdzëlëc. Na òstatkù rzek szòltës: “Jô wiém radã. Më zaprowadzëmë naszëwò bulã, chtëren nóm spòlno nôlëzi, do Pùcka a niech tã tròwã zgrëze”. Ta rada so wszëtczim widzala.

Drëdżëwò dnia òni ùrzeszël bulã za pòwróz a prowadzëlë wò wszëtcë do Pùcka do zómkù. Òni so halalë dludzi kòbel, ùrzeszëlë bulã za kark, wrzucëlë kòbel na wieżã a zaczałë z drëdżi stronë bulã do górë tricowac. Bùla bël czãsczi a òni so mòglë przë cygnienim. Wszëtcë Pùcanie przëszlë so przëzërac a bürmëster téz. Szòltës wrzëszczòl “Jesz përnã cëgnita, braca, òn je wnetkã ù górë! Òn ju cknie tã tròwã a wëcygò za niã jãzëk!”. Òni wò fricowalë, ale bula niebòròk nie żar trawë. Na òstatkù òni wò

mùszëlë w dól spùszczëc dze òn ùpòd, bò òn bël ùgardlony. “Czé diòbel nie chce trówë rzec, té niech zdechnie!” rzek szòltës.

Pùcanie, co w tële so przézéralë, smielë sã jasz jima so brzëchë trzãslë. Bùrméster ùpòd smiéchã na rénk a kùlòl so smiejacë jaz do rôruza brzëchã òn cësnón kùle w pùcczi flaster a dzys dzéń móże kòzdi cëzy chtëren do Pùcka przindze, tã dzurã widzec.

20. Strzelëno

Stòri szòltës gniëzdzewsczi ùmar a gbùrzë nie wiedzelë, kòwò òni mielë tere za szòltësã welowac. Na pinc gromadów òni sã zeszlë, ale òni do welacyje nie przeszlë. Na szòsti gromadze sòd so kròwc, chtëren móg pisac ë czëtac a rzek: “Gbùrzë, jò wiém radã jak më tã welacyjã zrobimë”. Òn so òdpión bùksë a wëwiskòl so tã nôwikszã wesz, chtërnã òn w kòszëli móg nalesc. Té òn ją sadzyl na stól ùcgnón wkól ni kredã kréz: “Terez pòložëta brodë kòl tewò kréza! A kòmù ta wesz w brodã wlëze, ten mdze szòltës”.

Gbùrzë so ceszëlë a kòzdi chcòl tã wesz miec. Zares òni pòložëlë brodã kòl kréza. Ta wesz lazëla a lazëla a na òstatkù wlazla swiniarzowi w brodã, chtërneã òn ni miòl cli rok mëti. Swiniòrz bël szòltës a gniëzdzewsczi gbùrze mùszëlë mù slëchac.

Jak swiniòrz ùmar mùszëlë gniëzdzewsczi gbùrzë na szòltëską welacyjã jic. “Z tã wszã wicy nie pùdze, bò swiniarza më nie chcemë za szòltësã miec”. “Nó to je rada” rzek stòri Aneszk “Sano je pògrabioné a lezi w kòpnicach na lãkach. Kòzdi z nas przëprowadzy swòjã bialkã, té më to zrobimë”. Pò pòlniu òni szlë na lãczy. Bialczy mùszëlë glowë w sano wetknãc a czitle ùgnãc a so tak w sano zagrëbac co le slòdczi wëzéralë. Jak wszëtkò fardich bëlo te kròwc halòl gbùrów chtërný za górã stojelë, a rzek “Terez òbezdrzëta so te slòdczi a chto slòdk swòji bialczy pòznaje, ten je szòltës”. Òni òbzéralë, òbzéralë a nìcht z jich ni móg slòdka swòji bialczy pòznac. Na òstatkù szed mlodi swiniòrz, òbzéròl a òbzéròl. Jednym razã òn trzas so w rãce a zawòlòl “Dat es mi fòts! Bò mòja nana mò czerwiony wlosë kòl pùtë”. A òn mùszil bëc szòltësã, chòc gbùrzë nie chcelë miec swiniarza za szòltësã. Tak to jidze!

21. Strzelëno

Jeden kròwc szed w wãdrówkã. Jednéwò dnia òn pòkòl pana Jezusa, ale òn wò nie pòznòl. A òni szlë dali w grëpie. Té òni przëszlë do dwóch wsów, w tëch bëlo zwònioné. Ten kròwc rzek: “Jò bë wiedzòl ròd, czemù w tëch dwóch wsach zwònioné je”. Pan Jezus rzek: “To jò cë pòwiém. W ti wsy na prawã òni zwòniã na wieselë, w ti na lewã do pògrzëbù”. Té rzek ten kròwc: “Biòj tã na pògrzëb, jò pùdã na wieselë”. Òn szed w tã wies gdzie to wieselë bëlo, a wtòczil tim wieselnikóm piwa a sóm sã nie zabël a dostòl za zòplatã dëtka. Pan Jezus szed na pògrzëb a zrobil tewò niezëwëwò zëwëwò dostòl za to sto talarów. A té òni przëszlë zòs do grëpë a ten kròwc wrzëszczòl: “Zdrzë le, co jò zarobil!” a pòkazòl panu Jezusowi tewò dëtka. Pan Jezus wëjón swój miészka a dòl mù zazdrzec a rzek: “To jò zarobil”. A té ten kròwc chùtkò swewò dëtka do tëch talarów a rzek: “Co më zarobimë, to mùszì nóm òbùma slëchac”. Pan Jezus nie rzek nic a òni szlë dali.

Té òni bëlë glodny. A té pan Jezus pòslòl tewò kròwca, òn miòl jedno jagniã kùpic a të wnãtrzosce warzëc. Ten kròwc szed do szëpra a kùpil a kùpil jedno czòrné jadniã. A té òn zrobil òdzin a ùrznón to jagniã, wëjón tr wnãtrzosce ruter a warzil je. To jedzenié wònialo tak fajna a pan Jezus nie przëszed jész. Té wzón ten kròwc lézkã lowil w tim grónkù a dostòl plëcã a zjòd. A czé pan Jezus przëszed òn pòstawil to jedzenié na stól a òni jedlë. Té rzek pan Jezus: “Gdzeż je plëca?”. Ten kròwc òdpòwiedzòl: “To jagniã ni mia zòdny plëcã”. Pón Jezus rzek: “Kòzdi zwiërzã mò plëca”. Ale ten kròwc rzek: “To bëlo

jedno czõrné jagniã a czõrné jagniãta ni majã zõdny plëcë”. Pan Jezus ni móg nic robic a jak òni bëlë najadli, òni szlë dali.

A té òni przëszlë zõs do dwóch wsów, w tëch bëlo zwònioné. Ten krõwc pitól sã: “Czemùz òni zwòniã w tëch wsach?”. Pan Jezus rzek: “Tã òni na wieselë a tã na pògrzeb”. Té sã pitól ten krõwc: “Jakùz të to zrobil, co të tewò niezëwëwò zëwëwò zrobil?”. Pan Jezus rzek: “Jò rzek do niewò: Wstani w jimiã òjca i syna i ducha swiãtégò!”. Ten krõwc rzek: “Jò wiëm ju! Biòj të na wieselë a jò na pògrzeb”. Jak òn przësed, òni nioslë tewò ùmarlëwò. Té òn rzek: “Dozdzëta! Czë wa mie dõta sto talaró, té jò zrobiã tewò niezëwëwò zëwëwò”. To òni mù przërëklë a òn rzek do ùmarlëwò: “Wstani w jimiã trójcy przinajswiãtszej!”. Ale ten ùmarli òstól lezãcë a nie wstól. Òn rzek to jesz rôzm a trzeci rôz, ale jak ten ùmarli nie chcól slëchac, òn wrzëszczól: “Të òstani do diabla lezãcë!”. Jak ti lëdze to czëlë, òni mëslëlë, że ten krõwc chcól za naród robic, a òstawilë ten zark stojãcë a chcelë wò pòwiesëc.

Jak òn ju miòl ten pòwrós wkól szëje, przësed pan Jezus a rzek: “Czë të pòwiész, chtò tã plëcã zjòd, té jò ce wëretajã”. Ten krõwc rzek: “To jagniã ni mia zõdny plëcë”. Pan Jezus rzek: “Të nie chcesz pròwdã pòwiedzec. Pòwiëdz pròwdã, té jò zrobiã ùmarlëwò zëwëwò”. Te wrzëszczól ten krõwc: “Pòwieszëta mie! Òn mie tròpie dërchã o tã plëcã a czëje doch, że to jagniã zõdny plëcë ni mia!”. Té pòznól pan Jezus, że ten krõwc lepi pòwieszony chcól bëc, jak tã pròwdã le pòwiedzec a rzek, òni wò mielë lós pùscëc a zrobil tewò ùmarlëwò zõs zëwëwò. A za to òn dostól zõs sto talarów.

Czë òni przed wies przëszlë òn rzek do krõwca: “Më swój zòróbk mdzemë dzelëlë. Më sã mùszimë rozenc, bò to mie bë bëlo za wiele ce wszãdze òd szëbimce retac”. Té òn wëjón ten miészku ruter a dzelil te pieniãdze we trze dzële. Ten krõwc widzól to a pitól sã: “Czemùz të robisz trzë dzële? Më jesmë doch dwaji!”. Pan Jezus òdpòwiedzól: “Ten trzeci dzël je dlò tewò, co tã plëcã zjòd”. Jak ten krõwc to czul òn rzek: “Wszëstcë swiãti sã mòje swiòdcë! Jò zjòd tã plëcã!” A zarez òn zgarnãl të dwa dzële do grëpë a szed swòjã drogã.

22. Mierëszëno

To bëlë trzeji bracò, dwaji mądri a jeden glupi. Tã bëla jedna królewò przëklãtò a ti trzeji bracò wzãlë so a chcelë tã królewã wëbawic. Na ti drodze òni nalazlë jedno mrowisce a ti dwaji mądri chcelë to rozgarnãc. Ale ten glupi rzek: “Jò to nie pòzwòlajã, że wa tim mrówkóm chceta co zrobic”. Té òni szlë dali a té przëszlë do jednewò mòrza, tã bëlë kaczczi. Ti dwaji mądri bracò chcelë te kaczczi ùchwacëc a piec, ale ten glupi nie pòzwòlól na to. A té òni przëszlë do jedny wierzbë, tã bëlë pszczolë. Ti dwaji mądri chcëlë ten miód wëjic, ale ten glupi nie pòzwòlól to zõs.

Té òni przëszlë do tewò zómku, gdzie ta królewò bëla, a té zaczãlë klepac na te dwiërze. A té przëszla jedna stòrò bialka ruter a pitala: “Ci wa chca?”. Òni rzeklë: “Më chcemë tã królewã wëbawic”. Té ta stòrò bialka jich prowadzëla kazdëwò w jednã jizbã a tã òni mùszëlë zdac.

Na pierszi dzëń halala tewò nòstarszëwò brata a wò prowadzëla w ògród. Tã òna wësëpala jeden kòrc grochù w trówã a rzekla, że òn miòl ten groch w jedny gòdzënie òbrac. Ale jak òna za jednã gòdzëniã zõs przëszla, òn le miòl le wiertel kòrca òbróné. A té òna wò prowadzëla do mòrza a wrzucëla dwanòsce zlotëch kluczów tã, tã òn je miòl w jedny gòdzënie halac. Ale czë òna za gòdzëniã zõs przëszla, òn le miòl trzë klucze. Té òna wò prowadzëla w jednã jizbã, tã sedzelë trzë frélënë w szlajrach a rzekla: “Za gòdzëniã jò przindã zõs, té rzeczë mie, jakò ta królewò je”. A te frélënë wëzdrzelë wszëtczë jednak. Jak ta bialka za gòdzëniã zõs przëszla, òn rzek: “Ta prawò je ta królewò”. Ta prawò wòdjãla ten szlajr a to bél diòbel a ùchwòcył jewò a lecól z nim do piekla.

Drëdzëwò dnia ta stòrò bialka halala tewò drëszëwò brata a prowadzëla w ten ògród. Jak òna za gòdzëniã zõs przëszla, òn le miòl pól kòrca zebróné. Té òna wò prowadzëla do mòrza a te wrzucëla

dwanôsce zlotëch kluczów bënë. Jak òna za gòdzënë przësza, ùna le miòl szesc kluczów. Té òna wò prowadzëła w jizbã, gdzie te trzë frélënë sedzelë. A òn rzek: "Ta lewò je ta królewò". Ale jak òna ten szlajr òdjãła, to bël téz jeden diòbël a lecòl z nim do piekla.

Trzecëwò dnia ta bialka halala tewò trzecëwò brata, tewò glupëwò. Jak òn w ògrodze bël a òbieròl, tã mrówczy przëszië a pòmòglë jemù a jak ta bialka za gòdzënë zòs przësza, wszëden groch bël òbròny. Té òna wò prowadzëła do mòrza a wrzucëła dwanôsce zlotëch kluczów bënë. Té przëplenãlë tã kaczczi a przëniòslë jemù te kluce. Jak ta bialka za gòdzëna przësza, òn miòl wszëtczë dwanôsce kluczów. Té òna wò prowadzëła w jizbã, gdzie te trzë frélëna sedzelë. Té przëlecelë te pszczolë a brzinczelë: "Ta wëstrzëdnò!". A jak ta bialka za gòdzënë zòs przësza, òn rzek: "Ta wëstrzëdnò je ta królewò". Jak òn to rzek, te diòblë wëlecelë òknã do piekla nazòd. A ta królewò òdjãła ten szlajr a wò kùskala. Té òn sã z nią zenil a czë òni nie ùmarlë, òni zëją jesc dzys.

23. Tupadla

Jeden ferszta szed w las. A tëòn widzòl jednéwò zlotëwò ptòszka a wò ùstrzelil. A té przëszed jeden stòri chlop a gòdòl: "Të dostòl wièdzë szczescë. Czë tëtò serce tewò ptòszka zjész, té tã dostóniesz kòzdëwò pòrénkù dwa zloté". Ten ferszta ùpiek so tewò ptòszka a jòd to serce a ùd tewò czasë òn dostòl kòzdëwò pòrénkù dwa zloté pòd zògłówkã.

A té òn szed w swiat. Té òn przëszed do jednéwò krómù, tã bëła jedna kramòrka, ta miała jedno dzëwczã. TO dzëwczã bëło piãknë a ten ferszta bël dludzi czas tã. Ale ta kramòrka bëła czarownica a wiedzala, że òn to serce tewò zlotëwò ptòszka zjòd a kòzdëwò dnia dwa zloté dostòl. Té òna mù warzëła taczi arbatë a jak òn pil, òn mùszil rzëgac. A té òn wërzëgòl to serce a nie merkòl tewò. A ta kramòrka pasowala a wzana to serce a ùmëła to a zjadla. Òd tewò czasë òna dostala kòzdëwò pòrénkù dwa zloté, ale òn nie dostòl zòdnëch zlotëch wicy.

A té òn szed precz a chcòl so sluzbã wëszëkac. Òn trafil jednéwò pana a ten pitòl jewò so, dzez òn szed. Òn gòdòl: "Jò szukajã so sluzbã". Ten pòn pitòl: "Chcesz tã so ù mie ùrzëdzëc?". Òn gòdòl jo. A té òn szed z tim panã a mùszil ten ògròd w ornundze trzëmac. A té ten pòn gòdòl do niewò: "Të mòżesz òd wszëtczëch jabk jesc, ale òd tëch jabk tã nie darwòsz jesc".

Ròz nie bël ten pòn doma a òn przëszed do tëch jabk, òd tëch co òn jesc ni miòl. A té òn mëslił so: "Czemùz jò bë ni miòl òd tëch jabk jesc?" a ùrwòl so a jòd. Ale jak òn jedno jabkò zjòd, jemù roslë tã ùsze a òn dostòl ògón a na tim calim cale roslë mù szarë wlose a òn sã stòl òslã. A té przëszed ten pòn do dóm a gòdòl: "Nie zakòzòl jò tobie òd tëch jabk jesc? Zó to, co tã mie nie chcòl slëchac, tã bë mùszil òslã òstac. Ale jó pòmògã tobie". A té òn mù dòl òd jinëwò zortë jabk jesc a jak òn jakò zjòd, te szarë wlosë zdżinanë a ten ògón spòd a te ùszë bëlë miészzi a òn sã stòl zòs czlowiekã. A té gòdòl ten pòn: "Jò ce ni mògã dlëzi òtrzëmac. Cëz za mito jò cë móm dac?". Òn gòdòl: "Dajce mie kòsz òd tëch jabk a òd tëch!" A té ten pòn mù dòl kòsz jabk òd òbùch zortów.

Òn so farwòwòl gãbã a rãce bruno, że jewò wlòsny tatk bë wò nie znòl a szed do tewò krómù nazòd. Jak òn przëszed, ta kramòrka pitala: "Cëz za jabka są to?". Òn gòdòl: "To są bar'zo drodzë jabka, te jò móm temù królowi zaniesc". A òn pòstawil ten kòsz z tëmi jabkami w kùchniã. A té przëszië ta dzëwka a widzala te jabka a mësliëła: "To òn nie zmerkò, że jò jedno jabkò zjém". A zjadla jedno jabkò a bëła zarez òslëcã. A té przëszië ta córka a zjadla téz jedno jabkò a stala so téz òslëcã.

A té òn zaprzig tã trze òslëce w wóz, tã stòrã przòdëm a te dwie mlodé slòdë, a wklòd wielgã fórà a jachòl na ti nólëkszi drodze. A òn pròl tã stòrã òslëcã, ale te mlodé nie dostelë nizòdnëwò bicò, a té mlodé òslëce dostelë trze razë jesc a ta stòrò nie dostala nizòdnëwò jedzeniò. Ta stòrò òslëca zlëdala to trzë dni a té òna zdechla. A té òn jã rozerznòn a wzòn to serce ze zòlãdka a zjòd to. A té òn dòl tim

dwògù mladim òslécóm òd tèch jinèch jabk a òni so stelè zòs lèdze. A òn òženil so z tą córką a ta dzéwka bëla kòle nich a sluzëla jima.

24. Òstrowò

Ròz bël jeden chlop, ten bël ju stòri a so chcòl ròd òženic. Ale zòdno dzéwczã wò nie chcalo, òn bël wszëtczim za stòri. Té òn slèchòl czé bë òn so dól cyc w sztëczy a w beczkã w òbònã wlozëc a w kónsczi gnój zachòwac, té za dzewinc ksãzëcy òn bë òd'zil a bël zòs mlodi. Òn miòl jednéwò parobka, temù òn wierzil wszëtckò. Tak òn mù pòwiedzòl to a mù nakòzòl, jak òn z nim robic miòl. Té ten parobk tak z nim robił a nie rzek nikòmù nic ò to.

Ale tim lèdzóm w ti wsy to bëlo dzywno, że ten chlop zdzinón. Òni so pitalè tewò parobka, dze òn bël, a òn rzek, że òn bël na rize a przëszed bë nôprzód za dluzi czas nazód. Na òstatkù przësza ta zacha temù lantrotowi do czëcò a òn pòslòl szandarów, ti mielè tewò parobka pëtac. A òn pòwiedzòl tim szandaróm téz, że ten chlop na rize bël, ale jak ti szandarowie sã pitalè, dze òn rizowòl, òn to ni móg rzec. Té rzeklè ti szandarowei, że to nie wierzil nicht, le òn wò miòl zamòrdowóné, a chcelè wò zaszperowac. Té pòwiedzòl ten parobk wszëtckò a òn wò mùszil z tewò gnoju wëkòpac. Jak òni tã beczkã òtemklè, òn sedzòl tã na ùczkù, ale òn rozpòd zaròz w proch, bò to dzewinc ksãzëcy jesz nie bëlo fùl.

25. Òstrowò

To bël jeden ksądz, òn sã pògòrzil z tim królã. Ten król rzek do niewò: "Ksądz mùszl wszëtckò wiedzec. Za trzè dni tè mùsisz do mie przinc a mie pòwiedzec ò trzè fragè, piérszé: jak dlugò mùszl jezdzëc, chto tã całã zemiã òbjedze; drëdzé: kùliž jò wòrt jem; trzeci: co jò meszlã. Czé tè tewò ni mózesz, tè ni mózesz dlëzi za ksãdza bëc" Ten ksądz bël bar'zo ùraszony a niw wiedzòl, co òn pòwiadac miòl. Tak òn chòdzyl trzè dni a so mëslil. A on ni móg nic nazód rzec.

Trzecéwò dnia pòtrafil jednéwò szépra. Ten széper pitòl sã jewò: "Czemù wè jesse tak trurich, jegòmòsc?". Ten ksądz rzek: "Tè mie nic ni mózesz pòmòc". Ten széper rzek: "Pòwiedzce to! Széprowie bëlè wiedno mądri lèdze". Tak ten ksądz mù pòwiedzòl, co ten król chcòl. Ten széper so smiòl a rzek: "Jò pòmògã, jegòmòsc. Dajce mie tã waszã sukniã, té jò pùdã do kòla a mù pòwiem, co òn chce wiedzec".

Drëdzéwò dnia ten ksądz dól temù széprowi swòjã sukniã a ten széper szed do króla. Ten król miòl tã królewską krónã na glowie a ten zloti mańtel òbleklé a sedzòl na tim trónie. Té òn rzek: "Terez mie pòwiédz, jak dlugò mùszl jachac, czé chto tã zemiã òbjachac chce?". Ten széper rzek: "Czé òn reno, czé to sloniszko wendze, so sadnie na kònia a pòjedze a a wiedno z tim sloniszka jachòl mdze, té òn òbjedze tã zemiã w sztërè dwadzësca gòdzënach". Ten król zmerkòl, że ten ksądz tak glupi nie bël, jak òn mëslil, a rzek: "Terez pòwiadòj mie, kùli jò wòrt jem". Ten széper so òmëslil a rzek: "Dzewinc dwadzësca talarów." Té rzek ten król: "Tè chcesz tónie kùpiac! Mòja króna sama je wicy wòrt". Ten széper rzek: "Panie królè, za trzëdzësce talarów bël pón Jezus przedóny a jeden talòr wè mùszlice tańszl bëc". Ten król rzek: "Tè môsz pròwdã. Ale terez mie rzeczè co jò mëszlã". Té smiòl so ten széper a rzek: "Panie królè, wè mëslice, że jò ten jegòmòsc jem, ale jò jem blòs ten széper". Té òn so pòklónil a szed przecz. A ten król dól temù ksãdzowi òd tewò czasè pòkù. A ten ksądz pòdarowòl temù széprowi sto talarów zó to, co ùn jewò z ti biedè pòmóg.

26. Karwiò

Jak nasz pón Jezus pò zemi chòdzyl, òn trafig jednégò kròwca. Òni szlè tą jistną drogą a tak òni szlè w grëpie. Tak òni przësził do dwóch wsy, tamò bëlo zwònoné. Ten kròwc rzek: "Jò bë ròd wiedzòl, docz w tèch wsach zwònoné bëlo". Pón Jezus rzek: "To jò tobie mògã rzec. We wsy na prawą òni zwòniã na wieselé a we wsy na lewą na pògrzëb". Tak rzek ten kròwc: "Biegòj na pògrzëb, jò pùda na wieselé".

Tak szed ten krôwc na wieselé, szâkôwôl tim gòscóm a pil sóm dichtich a dostôl za mito dëtka. Pón Jezus szed na pògrzéb a òżëwil tewò trupa dostôl za to sto talarów. Jak òni zôs do gëpë przëszlë, ten krôwc pòkôzôl Jezusowi tewò dëtka a rzek: “To jô zarôbil!”. Ale pón Jezus mù pòkôzôl to sto talarów a rzek: “To j o zarobil!”. Òstro rzucyl ten krôwc tewò dëtka do tëch sto talarów a rzek: “Co më zarobimë, to mùszi nóm dwùma slëchac”.

Té òni szlë dali a jima so chcalo jesc. Tak rzek pón Jezus do tewò krôwca: “Biegôj do pasturza a kùpi jedno òwcã a ùwarzë nóm te flaczi”. Ten krôwc szed do tewò pasturza a kùpil jedno czôrné òwczã a szlachtowôl a rozerznón a wëjón te flaczi rut. Té òn zrobil òdżin a warzil te flaczi. Ale to warzenié wónalo tak fajna a pón Jezus nie bël tamò. Té wëjón ten krôwc to sece rut a zjôd. Jak pón Jezus przëszed, òn rzek: “Daj sã mie to serce, to jinszé të mózesz sóm zjesc”. Ten krôwc rzek: “To òwczã ni miało zódnëwò serca”. Pón Jezus rzek: “Każdë zwierzã mô serce”. Ale ten krôwc rzek: “To bëło jedno czôrné òwczã, ni mô zódnëwò seca.” Té ni móg pón Jezus nic rzec a mùszil sztlë bëc.

Té òni szlë dali a przëszlë zôs do dwùch wsów, dzw zwònoné bëło. Ten krôwc so pitôl: “Czemù òni zwòniã w tëch wsach?”. Pón Jezus rzek: “Tamò òni zwòniã na wieselé a tamò na pògrzëb”. Té sã pitôl ten krôwc: “Jak të ro zrobil, co të tewò trupa òżëwil?”. Pój Jezus rzek: “Jô jemù rzek: Wstani w jimiã òjca i syna i ducha!”. Té rzek ten krôwc: “Biegôj të na wieselé, jô pùdã na pògrzëb”. Jak òn w tã wsã przëszed, tamò òni noslë tewò trupa. Té òn wòlôl: “Dożdżëta! Czë wa mie przërzeczëta sto talarów, té jô tewò trupa òżëwiã”. Òni jemù przërzeklë to sto talarów a òn szed do trupa a rzek: “Wstani w jimiã nôswiãtszi trójce!” Ale ten trup òstôl leżacë. Òn to rzek dwa, trzë razë, ale to nie pòmòglo. Té òn rzek do tewò trupa: “Të òstani leżacë tak dlugò, jak të mdzesz chcôl!”. Té ti lëdze bëlë zli a chcelë wò pòwiesëc.

Jak òn ju na ti drôbce stôjôl, té przëszed pón Jezus a rzek: “Czë të pòwiësz, chto to serce zjôd, té jô tewò trupa òżëwiã”. Ten krôwc rzek: “To òwczã ni miało zódnëwò serca”. Pón Jezus rzek: “Pòwiëdz le prôwdã, abò të mdzesz pòwieszony”. Té rzek ten krôwc: “Pòwieszëta mie, pòwieszëta mie! Òn mie mãczy wiedno ó to serce a jô mù doch rzek, że to òwczã ni miało zódnëwò serca”. Pón Jezus zmerkôl, że bë mù to nic nie pòmòglo, ale òn niechcôl, że bë ti lëdze pòwiesëlë tewò krôwca, a òżëwil tewò trupa. Za to òn dostôl zôs sto talarów a ten krôwc bël pùszczony.

Òni szlë dali, ale jak òni przëszlë na krzizowã drogã, té rzek pón Jezus: “Tu ma sa chcema rozenc, bò we wszëtczëch wsach ciebie òd smiercë retac, to mie bë bëło za czãszkò. Ale przed tim ma chcema pòdzielëc nasz zôróbk”. Òn wëszukal te pienãdze a pòdzëlil na trzë dzële. Té ten krôwc so pitôl: “Czemù të zrobil trzë dzële?”. Pón Jezus rzek: “Ten trzeci dzël mô dostac ten, co to serce zjôd”. Té rzek ten krôwc: “Pón Bóg a wszëtccë swiãti niech sã mòje swiôtcë: jô zjôd to serce!”. Jak òn to rzek, òn zgarnón dwa dzële a szed precz òn pana Jezusa.

27. Karwiô

Jeden ùbòdżi chlop miôl jednéwù sëna. Jedny nocë jemù snilo so, że òn bël król we Francëji. Czë òn òcucyl, òn mëslil: “To nie je nic”. Ale w ti drëdżi nocë snilo so mù to jistné. Té òn pòwiôdôl swémù òjcowi, co jemù sã snilo a qzón sã nó tã drogã do Francëji.

Czë òn bël jeden sztlëk jidzony, òn trafil dwùch, ti sã vadzëlë za swòjim òjcã. Òn pitôl jich: “Czemùz wa sã bijeta?”, òni gòdalë: “ Nasz òjc, jak òn pòmãr, tak òn nóm òstawil pòrã skòrzen, czë jich chto òblecze a jeden szlach jidze, té òn je jednã milã dalek. A më sã bijemë, chto te skòrzne dostónë”. Òn rzek: “Data mie te skòrzenie. Jô pùdã tamò nó tã górà a zagwizdnã a chto do nie nôprzód przindze, ten dostónë te skòrzne.” Òni bëlë spòkòjny a òn szed nó tã górà, ale òn nie gwizdôl, le òblëk te skòrzne a szed precz.

Té òn trafil zòs dwùch, ti sã bilë za swòjim òjcã. Òn pitòl jich, czemùz òni sã bilë, a òni rzeklë: “Nasz òjc, czë òn pòmar, té òn òstawil taczi miészki, co wiedno fùl pienądzy je. A më sã bijemë chto ten miészki dostónë”. Òn rzek: “Data mie ten miészki. Jò pùdã tamò nó tã górã a zagwizdnã a chto do mie nôprzód przindze, ten dostónë ten miészki.”. Òni bëlë spòkòjny a òn szed nó tã górã, ale òn nie gwizdòl, le wetk ten miészki w taszã a szed dali.

Té òn trafil zòs dwùch, ti sã bilë za tim òjcã. Òb pitòl jich, czemùz òni so bilë, a òni rzeklë: “Nasz tatk, czë òn pòmar, òstawil nóm takã szablã, co chto jã pòdnese, té òpadnã wszëtcki nieprzëjaceLOWIE. A më sã bijemë, chto tã szablã dostónë”. Òn rzek: “Data mie tã szablã. Jò pùdã tamò nó tã górã a zagwidnã, a chto nôprzód do mie przindze, ten dostónë tã szablã. Òni bëlë spòkòjny a òn szed nó tã górã, ale òn nie gwizdòl, le so òbrzesyl sóm tã szablã a szed dali.

Té òn przëszed do Francëji. Tamò bëla wòjna a ten król bël we wieldzi biedze, bò ti nieprzëjacele bëlë mòcniészki jak òn. Òn ùchwòcył w swój miészki a wëjón tak wiele pienądzy, co òn so nowé ruchna móg kùpic a szed do króla a rzek: “Panie królë, cëz wë mie dôce, czë jó wóm pòmògã?”. Ten król rzek, czë òn bë jemù pòmóg tëch nieprzëjacełòw òdnëkac, té òn bë dostòł jewò córkã za bialkã. Òn bël spòkòjny a rizowòł do wòjska. W ti wòjne òn wëjón tã szablã a pòdnós a zarò ùpadlë wszëtternòscy nieprzëjacele. Tak ten król dobël a dòł jemù swòjã córkã za bialkã. A jak ten stòri król pòmar, òn bël król we Francëji.

28. Pùck

Jednémù gbùrowi w Strzelënie padła wiedno chòwa. Nòprzód òn mëslil, że to bëla jedna chòrosc a halal tiracta z Pùcka a òn dòł medëcynã, ale ta nic nie pòmògła a to wiedno wicy padło. Té òn pòznòł, że ti chòwie co zadónë bëło a jachòł do Gdunska do czarnokrziżnika. Òn jemù pòkòzòł w szpëglu tã czarownicã, chtëena to zrobiła, a to bëla jedna bialka z Lebcza. Ten czarnokrziżnik rzek, że òn jemò to chcòł dobrze zrobic, ale òn mùszil ti czarownicy jedno òkò wëpchnãc, czë òn bë to nie zrobił, tã ti chòwie bë lepi nie bëło. Ten gbùr zaplacyl temù czarnokrziżnikù, co òn ferlãgòwòł, a jachòł nazód. Jak òn przez Lebcz jachòł, ta bialka sedzala przed bùdinkã na progù. Prawie jak òn jachòł, òna wrzëszczala: “Mòje òkò!” a so trzima tã rãkã przed to òkò. Ten gbùr dozdòł a pitòł so: “Cëz tobie je?”. Ta bialka òdpòwiedzala: “Ach, nic!” ale òna chùtkò wsta a szła bënë. Jak ten gbùr do dóm przëszed, bëło ti chòwie lepi a wnet to bëło czësto zdrów a nic mù wicy nie padło. Za pòrã dniów òn czul, że ta bialka w Lebczë na jednym òkù slepò bëła. To miòł ten czarnokrziżnik zrobiònë. A to je pròwda, panie, mëwò tatka tatk znòł tewò gbùra a tã bialkã tész a ten to pòwiedzòł.

29. Pùck

Na ti wiezi kòscola Swiãti Marije w Gdónskù je taczi fajni zéjer. Ale ten zéje nie jidze wicy a nicht to nie rozmieje ùprawic. A to przëszło tak. Ti Gdónszanie halalë so jednégò ùrmòkra z daleka, co òn jima taczi fajni zéjer zrobił, że nigdzie w nizòdnym miesce nie bël. Jak ten zéjer zrobiony bël a ten ùrmòczer swòje mito chcòł, té ònn rozpòwiòdòł, że òn bë w jiné miasto szed a tã jész lepszki zéjer zrobic chcòł. Té so jiscëlë ti Gdónszanie, że to jiné miasto jész lepszki zéjer bë dostalo, jak òni mielë, ten bùrjeméster rzek: “Më mùszimë temù ùrmòkrowi òcze wëpchnãc, co òn wicy nie mdze zégrów zrobic móg”. To òni zrobiłë. Té gòdòł ten ùmòczer, że òn mùszil na tëch zegrach co przëjinaczëc, co bë òne nijak stojãcë nie òstalë. Òn wlòz na tã wiezã, wëjón taczë mòtë kòlo a to roszczëpil a zarezkã ta panewka zaccãła jic tak chùtkò, co òna òd tewò zëgła òdlajca a temù bùrjemëstrowi na glowã spadła, co òna jewò zabila. A òd tewò czasë ten zéjer stojãcë òstòł.

30. Pùck

Rôz przëszed ten swiãti Pioter do jednéwo kòwôla a rzek: “Mój òseł zgùbil jednã pótkòwã, pótkòj mù nowã”. Ten kòwôl to zrobil a jak ten swiãti Pioter sã pitôl: “Wieleż to kòsztëje?”, ten kòwôl rzek: “Za to jô nie chcã nic miec”. Ten swuãti Pioter rzek: “Té o zëczë trzë zachi, té jô tobie pòdarëjë”. Ten kòwôl mëslil a rzek: “Jô móm jednã krëszkã, ale czé te krëszczy dobré są, ti knôpi mie wiedno te krëszczy kradną. Tak jô so zëczã, że chto na tã krëszkã wleze, że òn ni móze zlezc, czé jô to nie pòzwòlã”. Ten swiãti Pioter rzek: “Ta to bądze. Ale cëz të zëczisz wicy?”. Ten kòwôl rzek rzek “Jô zëczã, że czé jônie chcã, że nìcht ni móze do mie przinc, czé òn nie prelëze przez tã kluczówã dzurã”. Swiãti Pioter rzek: “Tak to mô bëc. Ale cëz të zëczisz wicy?”. Ten kòwôl rzek: “Jô so zëczã, że jô wiedno mdã sedzôl na swòjim włòsnym”. Swiãti Pioter rzek: “Tak to mô bëc” a jachol precz.

Ten kòwôl żil wiesolo a sedzôl wiedno na swòjim włòsnym. Jednéwo dnia jedna bialka przësza do niewò a rzekla: “Jô jem Smierc, të mùszisz ze mnã jic”. Ten kòwôl rzek: “To jô robiã rôd. Ale przed tim jô bë zjôd rôd pôrã krëszk. Wleżë doch na tã krëszkã a ùrwij mie, bò jem za stôri a ni mògã wlezc”. Ta smierc wlażla na tã krëszkã, ale czé òna ù górë bëla, ten kòwôl rzek: “Terôz òstani tak długò ù górë, jaż të przërzeczesz, że të rëchlo za mnã nie przindzesz, czé jô ciebie wòlajã.” Ta smierc t nie chcala przërzekac, ale ònani mògła w dól zlezc. Czé òna trzë dni ù górë bëla, òna to przërzekla a té ten kòwôl ji dol zlesc.

Ale ta smierc so barzo jiscëla a pòslala tewò diòbla za tim kòwòlã. Jak ten kòwôl tewò diòbla widzôl jidacë, òn zasztëkol te dwiërze a trzimol miech przed kluczówã dzurã. Czé ten diòbel przëszed òn ni móg bëné wlesc. Té òn ùzdrzôl tã kluczówã dzurã a przelôs, ale òn włôz w ten miech a ten kòwôl ten miech zarzëszil, co ten diòbel ni móg vëlesc. Té òn ten miech pòložil na ten ambôs a bil ò z tim ômrã, co òn mù wszëtczé gnôtë pòtluk. Té ten diòbel wò prosyl, że òn wò miôl bûten wëpùscëc, a przërzek, że bë òn nie przeszed zôs za nim. Té te kòwôl wò wëpùscyl.

Ten kòwôl jész wiele lat żil a bël barzo stôri. Té in tã smierc wòlôl a òna przësza a halala wò. Òn szed do piekla, ale czé ten diòbel jewò widzôl, òn zasztëkól te dwiërze a rzek, òn le miôl dali jic. Té òn szed do nieba, ale ten swiãti Pioter wò nie chcôl pùscëc. Té òn prosil: “Dôj mie że rôz w niebò zdrzec!”. Ten swiãti Pioter òtemk përzinkã te dwiërze a òn wrzucil chùtkò swój szërtuch bëné. Té ten swiãti Pioter rzek: “Czemù të swój czòrny szërtuch w niebò wrzucil? Halôj wò zarô nazód!” Ten kòwôl szed w niebò bëné, ale tã òn so sòd na ten szërtuch a rzek: “Tu jô òstónã, bò jô sedzã na swòjim włòsnym!”. A tã òn sedzy jész dzys.

31. Starzno

Bëlë trzej ùzarze, ti mielë wësluzónë a nie wiedzelë, co ni robic mielë. Pieniãdzy òni ni mielë a robic òni nie chcelë a tak òni bëlë we wiedzli biédze. Té przëszed jeden pón do nich a rzek: “Jô chcã wama pòmòc, ale za sétmë lat jô wama dóm trzë aufgabë, te wa mùszita mie wëzgodnãc, czé wa to ni mózeta, té wa bądzeta mie slëcha”. Òni bëlë spòkójny a òn jima dól jeden miészki, ten nijak lózy nie bël, chòc òni z niewò bralë wiedno ruter.

Tak òni milë wiedno pieniãdze a zëlë lustich. Ale jak ten sódmi rok do kónca szed, òni dostelë strach, że ten diòbel bë jich dësze dostôl a bëlë smùtny. Té pòtkala jich jedna stôrô bialka a so pitala czemù òni tak smùtny bëlë. Òni pòwiadalë ji. Ta bialka rzekla: “Nie bãdzëta smùtny! To mdze wszëtkò dobrze. Czé wieczòë bądze, té mùszisz jedn òd waji tã jic, dze ta szëbnica je. Tã przëchòdzã wiedno ti diòblë a pòwiòdajã so, té òn mdze slëchôl, co to za aufgabë bądã”.

Jak wieczór bël, jeden szed do ti szëbnice. Té przëszlë dwa krëczy a salë sã nó tã szëbnicã. A jeden rzek: “Cëz të robil dzys?”. Ten drëdzi rzek: “Jô móm trzech ùzarów, tëch jô halajã wìtro”. Ten pierszi

rzek: "Czë bë të jich le zycher miôl, ùzarzë so mądrì lëdze, ti sã nie dadzã letkò ùchwacëc". Ten drëdżi rzek: "Mòjich aufgab òni nie wëzgadną. Tã lezi za wsã jeden zdechli kón, z tewò jò jima zrobiã piëczónkã a z ti glowë jò zrobiã tã sklónkã a z ti skórë jò zrobiã tóflòk. To òni nie wëzgòdnã". Té òni ùcelë precz a ten ùzara szed do tëch drëdżëch a pòwiedzól jima, co òn czul.

Drëdżewò dnia przëszed ten diòbel a rzek, òni mielë z nim jic. Òn jich prowadzil w jeden zóm, tã bël jeden stól a na nim jedna piëczónka a òn rzek, òni mielë jesc. Té rzek ten jeden: "Òd tewò zdechlëwò kònia jò nie jem!". Ten diòbel rzek: "To je richtich wëzgòdlë. Ale z czewòz je ta sklónka?". Té rzek ten drëdżi: "To je ta glowa". "A z czewòz je ten tóflòk?". Ten trzeci rzek: "To je ta skóra". Té to zaszëmialo aten zómk zdżinól a ti ùzarzë sedzelë w jednym krzu, dze òni do pòrénkù òstac mùszëlë. Ale ten miëszk òni ùtrzymałë a mielë wiedno piëniãdze tak dlugò, jak òni żëlë.

32. Warblëniò

Jeden mùzykant miôl skrzëpice, czë òn na tëch mùzykòwòl, wszëtci lëdze mùszëlë tancowac. Òn szed w swiat a mùzykòwòl w krómach a ti lëdze tansowalë. Ròz òn pòtkòl żëda na drodze a tã bëło wiele drëzónë. Té òn wzón swòji skrzëpice a mùzykòwòl a ten žid mùszil tancowac, abò òn chcòl abò òn nie chcòl a tancowòl prawie w drëzónë. Ten drëzón pòpchòl jemù w rãce a gãbã a pòrwòl jemù te klédë. Té òn wòlòl: "Przestanicr, panie, jò nie chcã tancowac!". Ale ten mùzykant nie przestòl a ten žid mùszil dali tancowac. Té òn mù przërzek miëszk piëniãdzy, czë bë òn przëstòl, a ten mùzykant wzón te piëniãdze a przëstòl z mùzykòwanim.

Ale ten žid jiscyl sã, że òn mù te piëniãdze mùszil dac a biegòl do miasta do króla a rzek: "Panie królë, jeden zbójc przëszed do mie a mie pòbil a wzón mie cafi miëszk fùl piëniãdzy". Ten król sã pitòl: "Cëz to za chlop bël?". Òn rzek: "Tak a tak òn wëdzòl a miôl skrzëpice kòle se". Té pòslòl ten król szandarã za nim a òn wò dostòl na drodze sedzãcë, jak òn te piëniãdze rechòwòl. Té òn ùchwòcyl jewò a prowadzil do króla. Òn rzek: "Te piëniãdze pòdarowòl mie ten žid za to mùzykòwanie". Ale ten król nie wierzil to jemù a rzek: "Za to zòden žid nie darëje piëniãdzy". A òbsãdzyl jewò, że òn bël pòwieszony jak zbójc.

Jak òn na ti dròbi stòjòl, òn prosyl tewò króla, że bë òn jesz ròz na skrzëpicach mùzykòwòl. Ten žid czul to a wrzëszczòl: "Panie królë, nie pòzwòlëce jemù!". Ale ten król rzek: "Bãdzë sztël, żëdze!" a pòzwòlil to. Té òn wzón swòji skrzëpice a mùzykòwòl a wszëtccë ti co tã bëlë, mùszëlë tancowac. A czym òstrzi mùzykòwòl, tim òstrzi òni mùszëlë tancowac Ale wnet òni bëlë czësto ùmãczony a ten król wrzëszczòl: "Przestani le! Jò cë pòdarëjã to žëcé!". Té òn przëstòl a szed do žëda a rzek: "Terez rzeczë, żëdze, czë të mie te piëniãdze pòdarowòl abò nié, abò jò zacznã dali mùzykòwac". Té rzek ten žid: "Jo, jo, jò cë pòdarowòl te piëniãdze". Té ten król òbpùscy; tewò mùzykanta, ale tewò žëda òn dòl pòwieszëc zó to, że òn jewù òblgòl.

33. Klanino

Bëla jedna bialka, ta mia jedno mòté dzëwczã a bëla ùbògò. To dzëwczã szlo ròz w las za drzewã. Té przëszla jedna bialka do niewò a da jemù jeden blaszòk a rzekla: "Ten blaszòk do ògnia pòstawisz a rzeczesz: »Blaszòkù warzë!«, té ten blaszòk mdze warzil miodną brijkã, a czë to mdze dosc, të rzeczë: »Blaszòkù stój!«, té to warzenie przëstónie". To dzëwczã wzã ten blaszòk a szlo do dóm. A òna pòstawila do ògnia a rzekla: "Blaszòkù, warzë!". A zerez warzil ten blaszòk a bël fùl miodny brijszi. A jak to bëło dosc, rzeklo to dzëwczã: "Blaszòkù, stój!" A zerez ten blaszòk przëstòl warzëc. A ta bialka a to dzëwczã jedlë tã brijkã a ceszëlë sã, że òni mielë taczi blaszòk. A czë òni mielë glód, ònie pòstawilë ten blaszòk do ògnia a rzeklë: "Blaszòkù, warzë!". A czë to dosc bëło, òni rzeklë: "Blaszòkù, stój!".

Rôz to dzéwczã nie bëło doma a ta bialka mia glód. Ònza wzã ten blaszôk a pòstawila do ògnia a rzekla: "Blaszôkù, warzè!". A zare ten blaszôk warzil. Ale ta bialka mia to slowò zabëté a tak ten blaszôk warzil dali a ta brilka szla z tewò blaszôka a szla przez całã chëczã, że òna bëła fùl òd brijczi. A ten blaszôk warzil dali a ta brijka szla przez chëcz na drogã a zrobila fùl tã całã wies, że každy ten co chcòł w tã wies chcòł jic, mùszil so przejesz przez tã brijkã. Té przëszło to dzéwczã do dóm a rzekla: "Blaszôkù, stój!". A ten blaszô przëstòł warzëc.

34. Parzkòwò

Rôz szed Bóg na zemi a przëszed do jednéwò bògatéwò chlopa a prosyl wò, òn wò miòł òb noc ùtrzëmac. Ale ten bògati chlop bëł skąpi a rzek nié. Té szed Bóg do ùbòdzëch lëdzy a òni wò ùtrzymalë òb noc. A dalë mù jesc a pic, co òni nôlepsze mielë. Reno jak Bóg chcòł dali jic, òn rzek: "Wa mie ùtrzymala òb noc a dalë mie jesc a pic, za to jò wama pòdarëjã trzë rzeczë. Co wa chceta?". Ti ùbòdzi lëdze zëczëlë sobie nowã chëczã a co òni zdrów bëłë jez do smiercë a co òni pò ti smiercë do nieba przëszlë. A Bóg jim to pòdarowòł.

Jak ten bògati chlop wstòł, òn widzòł tã nowã chëczã. Té òn szed do tëch ùbòdzëch lëdzy a sã jich pëtòł: "Skądka wa dosta tã nowã chëczã?". A òni mù pòwiedzëlë. Té òn szed do swòji bialczi nazód a rzek: "Czé bë jò ùtrzymòł tewò ùbòdzëwò, té bë jò dostòł tã trzë rzeczë". Ta bialka rzekla: "Wez swòjéwò kònia a jedzë a prosë wò, té òn cë téz pòdarëje trzë rzeczë". Ten chlop tak zrobil, jak ta bialka mù rzekla a jak òn do Bòga przëszed, prosyl wò, òn mù miòł te trzë rzeczë pòdarowac. Bóg rzek: "Jò cë pòdarëjã trzë rzeczë, ale tã bądzesz szkòdã miòł".

Jak òn nazód jachòł, ùpòd jewò kón. Té òn bëł zli a wrzëszczòł: "Ze bë tã szëjã zlomil!" A zare ten kón ùpad a zlomil sã tã szëjã. Ale òn bëł skąpi a nie chcòł ùstawic to sodlo. Té òn òdjón a niós. Ale to sodlo bëło mù cãżczë a jak òn wò swòjã bialkã mëslil, òn wrzëszczòł: "Ze bë òna na tim sodlë sedza a nigdë ni mògla zlëzc!". Zare to sodlo bëło precz a jak òn do dóm przëszed, ta bualka sedza na tim sodle a ni mògla zlëzc a wrzëszcza. Té òn mùszil zëczëc, że òna mògla zlëzc. Tak òn miòł tã trzë rzeczë a nic nie dostòł a zgùbil do tewò swòjéwò kònia.

35. Redëszewò

W jedny wsy bëła jedna hébama. Jednéwò wieczora, to bëło ju pùzdze, to klepa ù ni na òkno a jak òna te dwiërze òtemkla, jedno kròsniã stòja tã a rzekło do ni, że jewò bialka bëła w bólach do pòrodzeniò, a prosëło jã, co òna do ni mia jic. Ta hébama szla sobã a to krosniã prowadzëło jã w swòje mieszkanié, to bëło pòd piecã. Ta hébama pòmògla jewò bialce a to dzéckò bëł knòp. Te pita jã to kròsniã, co òna chca miec zó to, ale òna òdpòwiedzã, że nié. Té rzekło to kròsniã: "Za darmòka më nie chcemë twòji pòmòcë miec". A wã szëplã a rzekło: "Trzëmòj swój szërtuch!". A wsëpa ji përnã òd tewò prochù w ten szërtuch. Jak ta hébama bùten bëła, òna mëslëła: "To je proch, co jò chcã z tim?". A wësëpa to, ale përnã òsta na tim szërtuchù, a jak do dóm przëszla, to bëło zloto. Òna biega nazód tã resztã halac, ale to bëło precz, tã nie bëło nic wicy. A té pieniãdze, co òna dosta, nie bëłë wicy richtich, ale òna to przëniosla do zlotnika a ten ji dól pinc talarów za to. Czé bë òna wszëtkò miała ùtrzymóné, té bë òna dosta pindzesãt talarów.

36. Mòlé Starzno

W Starznie bëł jeden gbùr, tewò syn bëł chòri a miòł wiedno taczi ból w bòkù a ni móg sedzec ani jic a mùszil wëcno w lózkù lezec. Ale czé òn w lózkù lezòł, té òn sã ni móg òbrócëc, bò té te bóle bëłë bar'zo mòcne. Té ten tatc halòł doktora z Pùcka a ten òbezdrzòł tewò chòrëwò a rzek, że òn miòł stur cale a że ten stur mùszil bëc wëpùszczony. Té òn wzón dlugã jiglã a pchnón tewò chòrëwò w bòk, ale ta jigla sã zlómila a ten szpëc òstòł temù chòrëmù w bòkù. Té ten doktor chcòł tã jiglã wërznac, ale

ten tatk wò wèrzucyl dwièrzami. Té òn przewióz tewò chòréwò do Gdónska w lacaret. A ti doktorzè szukalè za tą jiglą, ale òni ji ni mòglè nalesc. A ten chòri pòwiòdòl wiedno, że òn miòl taczé pchanié w piersach, ale ti doktorzè to nie wierzèlè a rzeklè: “Jak bë mògła ta jigla tã przinc?”. Na òstatkù przèsed jeden mlodi doktór a ten nalòz tã jiglã w piersach tã, dze ten chòri pòwiòdòl. Té òn jã wèrznón a za pòrã dniów ten chòri bél zdrów. Czé bë ten doktór ti jiglè nie nalòz, té bë ten chòri zychet ùmar.

37. Gluszewò

Ti gbùrzè chcelè szkòlã bùdowac. Té òni szlè w ten las a ùcynalè chójczy a balczy glòdkò robilè. Té òni nie nioslè te balczy zluż, le przék, tak òni wszãdze zadzèwalè a ni mòglè ji dali niesc. Tã lecòl ptòch, ten niós jedno szteblo slomè do gniòzda. Té widzòl ten szòltès, że òn niós zluż a rzek: “Mè to mùszimè robic jak ten ptòch! Mè mùszimè jeden za drèdzim jic, té më pòniesemè te chójczy przez ten las”.

Jak òni z tewò lasa przèszlè, òni bëlè na jedny wësoszi górze a tak wies leża w dole. Té òni nioslè te chójczy w dól, ale jak jesz jedna ù górè bëla, jeden z nogã zadzòl a ta balka sã sama skùlnã do dolè. Té ti gbùrzè sã jiscèlè, że òni te chójczy w dól znioslè, a rzeklè: “Widzyta wa? Tak më mùszimè wszètczim chójkóm w dól spadnac dac”. Té òni nioslè te chójczy nazód na górã, a to bëlo baro cãzkò a kòplè, co òni w dól skùlnãlè, a ceszèlè sã a rzeklè: “To bëlo wiele lži jak te chójczy w dól zniesc!”.

Té òni bùdowalè tã chëcz, ale òni zbèlè òkna a dwièrze wsadzèc. Té òni ni mòglè jinaczi wlèsc jak przez dak. Ale w ti chëczy bëlo cemno, bò ta ni mia zòdnèch òczen. Té òni wzãlè miechi a trzimalè je òpen a delè slóncowie bènè swiecèc, bò òni mëslièlè, że bë òni mòglè to sloniszkò w miechach w chëcz niesc. Ale tã bél jeden kùlawi kròwc, temù to bëlo cãzkò przez dak wlèsc, a òn so wètluk w scanie dzurã, że òn przez tã bènè wlèsc móg. A przez tã dzurã swiècèlo slóncè, té to bëlo widno w chëczach. Té ti gbùrzè rzeklè: “Ten kròwc doch je nômãdrzèsz!” . A wsadzèlè òkna a dwièrze.

38. Mechòwa

Ròz bél jeden król, té òn miòl trzech sènów. Ten król bél chòri a zòden doktór jemù ni móg pòmòc. Té òn czul, że bë òn zdrów bél, czé òn bë tewò zlotewò ptòcha spiéwajacè czul. Té òn pòslòl swòjèwò nôstarszèwò sèna za nim, Jak ten syn w ten las przèsed, òn widzòl jednéwò biòlèwò wilka a chcòl wò ùstrzelèc. Té ten wilk rzek: “Nie ùstrzelè mie, jò cè pòmògã”. Ale òn mëslièl: “Cèz taczi wilk mie móže pòmòc?” a trzèlil za nim. Ale òn nie trafil a ten wilk biegòl precz. Òn ridowòl dali a przèsed do jednéwò krómù. Tã pitòl jewò sã ten karczmòrz: “Dzeż tè ridèjesz?”. Òn rzek: “Ridèjã za tim zlotim ptòchã”. Té smiòl sã ten karczmòrz a rzek: “Tè sã le robisz za narã! Pò lepi bènè a pij a tancuj a zrobi sã wiese!” . Té òn szed w króm a pil, a tancowòl a sã trzimòl wiese. A jak zòdnèch pieniãdzy ni miòl, òni wò wrzucèlè w dzurã.

Jak ten starszi syn nie przèsed do dóm, pòslòl ten król tewò drèdzèwò sèna za tim ptòchã. Jak òn w ten las przèsed, òn tã téz widzòl tewò biòlèwò wilka a chcòl wò ùstrzelèc. Té rzek ten biòli wilk: “Nie ùstrzelè mie, jò tobie pòmògã”. Ale òn mëslièl: “Taczi glupé zwièrzã mie doch ni móže pòmòc”, a strzelil za nim. Ale òn nie trafil a ten wilk biegòl precz. Tak òn ridowòl dali a przèsed do tewò krómù. Té pitòl sã jewò sã ten kramòrz: “Dzeż tè ridujesz?”. Òn rzek: “Za tim zlotim ptòchã”. Té smiòl ten kramòrz sã a rzek: “Taczèwò narè jò nie widzòl nijak, ten co za zlotim ptòchã szukòl. Pò lepi bènè a pij a tancuj a zrobi sã wiese!” . Té szed òn w króm pil a tancowòl a trzimòl sã wiese. A przepil wszètkò co òn miòl, a jak òn wicy zaplacèc ni móg, òni wò wrzucèlè téz w dzurã.

Tak nie przèsed ten drèdzi syn téz do dóm. Tak pòslòl ten król tewò trzecèwò sèna za tim zlotim ptòchã. Jak òn w ten las przèsed, òn widzòl tewò biòlèwò wilka. A ten rzek: “Nie ùstrzelè mie, jò cè pòmògã”. Té òn rzek: “Nie bój sã, wilkù, jò cè nie zrobiã nic”. Té rzek ten wilk: “Tè szukòsz za tim zlotim ptòchã, ale tè nie nalèzesz wò, czé jò cè nie pòmògã. Sadni sã nó miã, jò cè przèniosã do tewò palacè,

gdze ten zloti ptôch je”. Òn sã sôd na tewò wilka a òn wò przëniós do tewò palacë a rzek: “Biôj w ten palac a nie bój sã, bò wszëtcë bądą spalë. Té wez tewò zlotéwò ptôcha, ale strzeżë sã, co të ci jinéwò nie wezniesz, té tobie pùdze lëchò”. Òn szed w ten palac a wszëta wacha a dinerowie spalë a nicht wò nie zatrzmòl. Té òn przëszed w jednã jizbã gdze ten zloti ptôch bël. A ten zloti ptôch sedzòl w jedny drzewiany klôtce a przëti stoja jedna zlotò klôtka. Té òn sã mëslil: “Ten zloti ptôch mùsi w ti zloti klôtce zedzec”. A wsadził ò bënë. Ale jak ten btôch w ti zloti klôtce sedzòl, òn zacznò spiewac a calò wacha a dinerowie òcucëlë a ùchwôcëlë èò a prowadzëlë wò do króla. Ten król rzek: “Të chcòl krasc a za to të bądzesz pòwieszony. Ale jò pòdarëjã tobie to zëcé a tewò zlotéwò ptôcha të téz môsz dostac, że të mie tewò zlotéwò kònia przëprowadzysz”. To òn przërzek a té òni wò pùszczëlë lós.

Jak òn do wilka przëszed, òn rzek: “To tobie lëchù szlo za to, że të mie nie slëchòl. Ale sadni sã nó miã, jò cë przëniosã do tewò palacë, dze ten zloti kón je”. Òn sã nsòd na niewò a ten wilk wò przëniós do tewò palacë a rzek: “Biôj bënë a nie bój sã, bò wszëtcë mdą spalë. Ale wez blós tewò zlotéwò kònia a strzeżë sã, co të co jinéwò nie wezniesz”. Òn szed bënë a wszëtcë spalë, jak ten wilk mù rzek. Jak òn w ten chlëw przëszed, ten zloti kón miòl drzewiané sodlo a przë tim wisza jedno zloté sodlo. Té òn mëslil: “Do tewò zlotéwò kònia nòlëzi zloté sodlo” a wlozil jemù. Té r’zòl ten kón a ti zòlnërze a parobce òcucëlë a ùchwôcëlë wò a prowadzëlë do króla. Ten król mù rzek: “Ten chcòl krasc a môsz za to pòwieszony bëc. Ale jò pòdarëjã tobie zëcé a tewò zlotéwò kònia të môsz téz dostac, że të mie tã królewską córkã z téwò zlotéwò palacë przëprowadzysz”. To òn przërzek a òni wò pùscëlë lós.

Jak òn do wilka przëszed, ten rzek: “To tobie sã stalo za to, że të mie nie slëchòl. Ale sadni nó miã, jò ce przëniosã do zlotéwò palacë”. Òn sã sôd na niewò a ten wilk wò przëniós do zlotéwò palacë a rzek: “Biôj bënë a nie bój sã, bò wszëtcë mdą spalë. Czë të do ti królewsczi córczi przindzesz, té kùszni jã a czë òna òcucy, prowadzë jã zarez ruten. Ale nie pòzwòlë ji, że òna òd swòjich starszëch nie ùwindze”. Òn szed bënë a nalòz tã princesã a kùszkòl jã. Té òn òcucëla a rzekla: “Jò chcã rut z tobã jic, ale daj mie przed tim abszit òd swòjich starszich wyc”. To òn nie chcòl ji pòzwòlëc, ale òna kùszkala a prosëla wò a tak òn pòzwòlil ji to. Ale jak òna króla a królowã kùszkala, wszëtcë òcucëlë a ùchwôcëlë wò a ten król rzek: “Të chcòl mòjã córkã ùkrasc a mùszisz za to pòwieszony bëc. Ale jò pòdarëjã tobie to zëcé a tã princesã të môsz téz dostac, że të mie tã górã przed mòjjimi òknami do witra pòrénkù precz zniesesz”. To òn przërzek, bò òn mëslil, że ten wilk jemù bë pòmóg, a té òni gò pùscëlë.

Jak òn do wilka przëszed, ten bël na niewò bar’zo zli a rzek: “Jò bë tobie ni miòl nic pòmòc, bò të mie nie slëchòl zòs. Ale jò pòmògã tobie”. Tak ten wilk jemù pòmóg a jak pòrénk bël, ta góëa bëla znioslò. Té ten król jemù dòl tã princesã a òni szlë do tewò palacë dze ten zloti kón bël. Té rzek ten wilk: “Ze òni tobie tewò zlotéwò kònia dzadzã, té sadni sã na niewò a daj wszëtczim rãkã a na òstatkù ti princese. A té wcëgni tã princesã na kònie a riduj a nicht ciebie nie nagòni, bò ten zloti kón jidze òstrzi jak wszëtczi kònie na calim swiece”. Tak òn przëprowadzil tã princesã temù królowie òn mù dòl tewò kònia. A òn sôd so na tewò kònia a dòl wszëtczim rãkã. A jak òn ti princese rãkã dòl, òn jã wcygnón do siebie na kònia a ridowòl precz.

Jak òn do wilka przëszed, ten rzek: “Terez òstawi tã princesã kòle mie a riduj do tewò króla a daj mù tewò zlotéwò kònia. A że òn tobie tewò zlotéwò ptôcha dò, tak sadni chùtkò na tewò zlotéwò kònia a riduj”. Tak òn ridowòl do króla a dòl mù tewò zlotéwò kònia a òn dòl mù tewò zlotéwò ptôcha. Ale jak òn tewò zlotéwò ptôcha miòl, òn skòk chùtkò na tewò zlotéwò kònia a ridowòl do tewò wilka nazòd.

Té rzek ten wilk: “Jò tobie naszafòwòl tewò zlotéwò ptôcha a tewò zlotéwò kònia a tã princesã z tewò zlotéwò palacë. Terz të mie môsz pòmòc”. Òn rzek, że òn to chcòl ròd zrobiec, a pitòl, co òn zrobiec miòl. Té rzek ten wilk: “Wez swòjã szablã a ùtni mie glowã!” Té òn rzek: “Bóg mie mô strzec, że jò swòjémù nòlepszémù kamròtowie glowã ùcyc móm!”. Ten wilk rzek: “Jò cë pòmóg wiedno, ale jak jò ce prosyl, że bë të mie pòmóg, té të nie chcòl. Jò ce mùszã ùpùscëc. Ale jò tobie chcã co radzëc: Nie

kùpi nikòwò òd szëbincë a nie sadni so na zòdnã stëdniã.” Té ùcek ten wilk precz a òn wzón tã princesã a tewò zlotéwò ptôcha a sòd sã na tewò zlotéwò kònia a ridowòl.

Jak òn do tewò krómù przëszed, tã mielë prawie dwaji chlopi pòwieszony bëc. Òn ridowòl tã a pòznòl swòjèch bratów. Té òn pitòl, co òni zrobilë, a òni pòwiòdalë jemù, że òni ni mòglë zaplacëc swòjèch dlëgów a za to pòwieszony bëc mielë. Té òn zaplacyl, co òni winien bëlë, a òni ridowalë z nim do dóm. Ale ti braca mielë leché serca a jiscëlë sã, że òn tewò zlotéwò ptôcha przeniós, a rzeklë: “Za to òn dostónie to królestwò”. Té òni sãùgòdalë, że òni wò chcelë zabic. Ròz jak òni w lese kòle stëdnie òstelë sã òdpòcznãc, òn sòd sã na tã stëdniã. Té òni wò wrzucëlë a wzãlë tã princesã a tewò zlotéwò kònia a tewò zlotéwò ptôcha a ridowalë do dóm. Té òni szlë do króla a rzeklë: “Òjcu, më przënieslë wóm tewò zlotéwò ptôcha a tewò zlotéwò kònia a tã princesã z tewò zlotéwò placë më przënieslë téz mët”. Té pitòl ten król so za tim mlodszym sënã a òni rzeklë: “Tewò më nie widzelë”. Ale ten zloti ptôch nie chcòl spiewac a ten król òstòl wiedno chòri. A ten zloti kón nie chcòl rzëc a ta princesa bëla wiedno smùtnò.

A ti braca mielë strach, że ten brat z ti stëdnie bë ruten przëszed a pòstawilë wachi wkól lasa, że òni wò zabilë. A ta stëdnia, w jakã ten mlodsi syn wpòd, ni miała zòdny wòdë, a òn nie topil sã, jak ti braca mëslëlë. Ale òn ni móg z ti stëdnie wëlesc. Té przëszed ten biòli wilk do ti stëdni a rzek: “Ùchwacë mie za ògón, té jò ce wëcygnã ruten”. Té òn ùchwòcył za ten ògón a ten wilk wò wëcygnón ruten. Té rzek ten wilk: “Twòji braca mielë strac, że tã bë ruter wëlòz, a pòstawilë wachi wkól lasa. Naszafùj sã jiné ruhna, co cã nicht nie pòznaje, a té biòj do twòjéwò òjca. A witro pòj zòs tu!”.

Té szed ten królewsczi syn a trafil jednéwò staréwò chlopa, ten zbiéròl knëple. Té òn kùpil jewò ancuch a òblék wò a szed przez tã wachã a nicht wò nie pòznòl. Jak òn w ten palac przëszed, ten zloti ptôch zaczón spiewac a ten król czul a bël zarez zdrów. A ten zloti kón zaczón rzëc a ta princesa rzekla: “Jò jem tak wiesolò, mój richtich naòzeny mùsi bëc tu”. Té òn szed do króla a rzek: “Jò jem ten nômlodsi syn” a pòwiòdòl jemù, co jemù ti dwaji braca zrobilë. Jak ti braca to czëlë, òni wzãlë swòje kònie a ridowalë precz a nie przëlë wicy nazód.

Drëdzéwò dnia òn szed w las, jak òn temù wilkòwie przërzek. Té rzek ten wilk do niewò: “Ùtni mie terez glowã”. Té òn to zrobil a jak ta glowa spadla, tã stojòl jeden królewsczi syn, ten rzek: “Jò bël przeklãti a tã mie wëbawil. Terez jò pùdã w swòje królewstwò nazód”. A òn szed do swòjéwò òjca a do swòji brutczy a sã òzenil z nią a òni zëlë dobrze a że òni nie ùmarlë, òni zëjã jesz dzysa.

39. Darzłëbie

Jedna matka pòsla swòje dzëwczã do stòri nënczi, że òno przënioslo kùcha a wina. A òna gòda di niewò: “Nie chòdzë z drodži a nie biegòj za ptòchami a za kwiatami!”. Jak to dzëwczã w las przëszlo, ten wilk pòtkòl jã a rzek: “Dzeż tã jidzesz?”. To dzëwczã gòdalo: “Jò jidã do stòri nënczi z kùchami a z winã”. Té rzek ten wilk: “Nie widzisz tã te fajni kwiatë? Ùrwi so a przëniesë ti stòri nënce, té òna sã mdze ceszëla”. Té to dzëwczã ùrwa kwiatów.

Ale ten wilk biegòl drawi do té bùdë, dze ta stòrò nënka mieszka, a zaklepònãł na te dwiërze a wrzëszczòl: “Stòrò nënka, òtemknice te dwiërze, wasze mòlë dzëwczã przëniesë wóm kùcha a wina”. Ta stòrò nënka gòdalo: “Pòj bënë, jò lezã w lózkù a ni mògã wstac”. Té ten wilk szed bënë a té òn jã zjòd. Té òn so òblek ji sukniã a té so wsadzyl ji mùcã a té so lég w lószkò.

Pò tim przëszlo to dzëwczã a zaklepñã na dwiërze a wrzëszcza: “Stòrò nënkò, òtemknice, jò wóm przëniosla kùcha a wina”. Té wilk gòdòl: “Pòj w jizbã, jò jem chòrò a ni mògã wstac”. Té to dzëwczã szlo w jizbã, ale jak òno do tewò lózka przëszlo, ta stòrò nënka wëzdrza jinaczi jak przed tim. Té òno rzeklo: “Stòrò nënkò, co za wièdzë òczë wë mòce!”. Ten wilk rzek: “Co jò ce lepi widzec mògã”. To

dzéwczã gôdalo: "Ale co wë môce za wieldżé ùszë!". Ten wilk rzek: "Co jô ce lepi czëc mògã". To dzéwczã rzeklo: "A co wë môce za wielgã gãbã!". Ten wilk rzek: "Co jô ce mògã lepi zerzëc!". Jak ten wilk to rzek, òn wëskòk a pòlk to dzéwczã. Té òn so lég zòs w lózkò a spòl dali.

Pò tim przëszed ten lesny do ti bùdë a czul tewò wilka chrapiącë. Té òn szed w jizbã a widzòl tewò wilka w lózkù leżącë. Òn wò chcòl ùstrzelëc, ale òn mëslił: "Czé ta stòrò nënka w zóce jesz zëje, té jô bë jã móg trafic". Tak òn wzón te nózëczczy a przerznón temù wilkòwie ten zót, té ta stòrò nënka a to dzéwczã wëlazlë a bëlë eż w zëcu. Té to dzéwczã hala wieldżé kamienie a wpakòwa temù wilkòwie w zót a ta stòrò nënka zaszëlatemù wilkòwie ten zót. Jak ten wilk ùcucyl, òn chcòl precz biegac, ale te kamienie òdpòpchlë jemù to serce, co òn zdech. Té ta stòrò nënka a to dzéwczã a ten lesny sadlë so do stolë a jadlë to kùcha a pilë to wino.

40. Pòlczëno

Ròz bëlë jedny lëdze, ti mielë dwòje dzecy, to jedno so zwa Hans a to drëdżë Gréta. A té ti lëdze ni mielë nic do jedzeniò. Tak òni jima rzeklë, òni mielë jic w las za jagòdami. A té òni szlë a w lese òni zabłądzëlë. Té òni szlë dërch, té òni przëszlë do jedny chalëpczy, ta bëla òd saméwò cëkrë ùbùdowónò. A té jima so chcã jesc, tak òni jedlë òd ti chalëpczy òd tewò cëkrë. A w ti chalëpcë mieszka jedna stòrò jidza, té òna gôda: "Knuper, knuper, knauschen, wer knupert an majnem hauschen?". Tak òni rzeklë: "Der wind, der wind, das himlischë kind!". Tak òni gôdalë do trzëcy rize. A té òna wëlejca z jednym pòwrozã a jich ùchwòcëla. A tewò Hansa òna zamkla w chlëw a tã Grëtã òna wzãla w kùchniã.

A té ta Gréta mùszëla wiedni temù Hansowie warzëc a ta stòrò jidza mù to wiedno zanosla a so wiedno pita, ëzlë òn ju bël ùtëczony. Té òna mù rzekla: "Pòkazë twój pòlc!". A òn ji wiedno pòkòzòl gnòt. Té ta jidza so rozgòrzëla, że òn nie bël nijak sëtzi. A té òna rzekla do ti Grëtë, że òna miaka ten piec wëmiesc. A ta Gréta rzekla, że òna nie widzala jak to bë mùszalo bëc zrobioné, té òna mia ji to nôprzód pòkazac, jak to bë mùszëlo bëc wëmiotlë. Tak òna ta stòrò jidza so sadla na te dwiërze òd pieca a jak òna sedza, ta Gréta jã chùtkò pòpchlã a zamkla te dwiërze òd tewò pieca. A ta jidza so mùszëla spalëc. A té ta Gréta biega do tewò chlëwa a wëpùscëla tewò Hansa. A té òni szlë w tã jizbã a so wzãlë wszëlejaczëwò zlota a té òni szlë do dóm. Jak òni przëszlë w jizbã, tak té òni to zloto wësëpalë. A òd tewò czasë òni ni mielë niżòdnëwò glodë.

41. Pòlczëno

Ròz bël jeden żòlnërz, ten miòl wiele renów wòjnie dostóné. Té ten król jëwò nie móg wicy brëkòwac a òn bël ùdpùszczony. Té òn nie wiedzòl, co òn zrobc miòl, a szed w swiat. Jak òn szed, òn nalòz na drodze jednã pipã. Òn miòl jesz përzniã tobaczi w taszi a so nasztopòl tã pipã a zacznò kùrzëc. A jak òn zacznò kùrzëc, jeden mòli czòrny chlop stojòl przed nim a rzek: "Panie, cëz tã rozkòzësz?". Ten żòlnërz so dzëwòwòl a rzke: "Cëz jô cë mòm do rozkòzaniò?". Ten czòrny chlop rzek: "Të jesz mój pón a jô mùszã zrobc, co tã rozkòzësz. Bò tã mòsz tã pipã a chto tã pipã mò, to je mój pón a czë mój pón jã zapòli, té jô przindã zarez". Té mù rozkòzòl żòlnërz, òn mù nowé klédë a a pieniãdze przëniesc, a zarez òn dostòl, co òn chcòl miec.

A té szed ten żòlnërz do miasta nazòd, dze ten król mieszkòl, a szed w jednã karczmã a dòl se tã nôlepszą jizbã dac. A té òn zapòlil swòjã pipã a zare bël ten czòrny chlop a pitòl sã: "Panie, co rozkòzësz?". Òn rzek: "Czé ta kròlowa córka w lózkù mdze lezala a spa, té jã przëniesë tu, ale tã jã nie darwòsz zbùdzëc". Ten chlop rzek: "Co tã rozkòzësz, to jô mùszã zrobc". Jak noc bëla, òn przëniós tã kròlowã còrkã do tewò żòlnërza. Té òna mùszëla te jizbë wëmiesc a temù żòlnërzowie te skòrznie zeblëc a wëwiksowac, co ònë sklëniãlë sã, a té ten chlop jã przëniós w ten kròlów bùdink nazòd.

Pòreni òna pòwiedza òjcowie: "Mie sã snilo, że jô bëła z mòjéwò lóžka precz zanoslò do jednéwò žòlnérza a mùszala jemù tã jizbã wëmiesc a te skòrznie wëwiksowac. A jô jem tak mèdech jak jô bë to pò pròwdze zrobila". Té rzek ten król: "To cë sã le snilo. Ale dzysò wieczór wsëpi so swòjã taszã fùl grochù a zrobi dzurã w taszi. A czé tã pò pròwdze mdzesz halónò, té ten groch wëpadnie a më mdzemë widzelë, dze tã zanoslò bëła".

Wieczór té ten czòrny chlop mùszil temù žòlnérzowie zòs tã królowã córkã przëniesc a òna mùszëła zòs jizbã wëmiesc a skòrznie wëwiksowac. A przë tin nieseni wëpòd ten groch z ti tasze, ale ten chlop to widzòl pòsëpòl na te drédzë drodži groch, że to wëdrza, jak że to bë w tim miesce groch padòl. Té ten król ni móg nalesc ti drodži a rzek do swòji córczi: "Dzysò wieczór, czé tã so spac legniesz, té ùtrzemòj swòji bótë a schòwòj jeden tã, dze te zanoslò bądzesz". To òna zrobila a jak ten žòlnérz jã dòl halac, a jak òna tã jizbã wëmiotlë a te skòrznie wëwiksowóné mia, òna schòwa jeden bót pòd lóžkò a ten žòlnérz to nie widzòl.

Pòren ten król dòl w calim miesce za tim bótã szëcac a òni wò nalezlë pòd tim lóžkã tewò žòlnérza. Té òni wò ùchwòcëlë a zaprowadzëlë wò do króla. A ten król bël bar'zo zli a rozkòzòl, co òn pòwieszony bë bël. Té òn prosyl, że òn bë przed smiercã jesz pipã kùrzëc móg. To ten król pòzwòlil. Ale jak òn tã pipã zapòlil, ten czòrny chlop stojòl przed nim a miòl jeden dichtich knëpel w rãce a pitòl: "Panie, cëz tã mie rozkòzesz?". Té òn rzek: "Jô cë rozkòzã, co tã mie fri zrobisz a wszëcczim, co tu są, dichtich nabijesz". Té bil ten czòrny chlop tëch žòlnérzi, co jewò trzimalë, co òni pùszczëlë, a bil wszëcczëch a nôbarzi tewò króla, co òn glosno wrzëszczòl a prosyl, òn miòl przëstac. A czé òn nie chcòl zabiti bëc, òn mùszil temù žòlnérzowie swòjã córkã za bialkã dac. Tak bël ten žòlnérz królã.

42. Brëdzewsczé pùstczi

Ròz bël jeden król a so chcòl òżenic. Ale òn chcòl takã bialkã miec, ta co dobrze przësc mògla. Té so meldowa jedna dzëwczã, to bëła córka jednéwò bgùra, ta mùszala wiedno przësc a ro sã ji nie widza. Jak òna temù królowie rzekla, że òna dobrze przësc mògla, ten król ji pòkòzòl trzë jizbë, te bëlë fùl lnë, rzek do ni: "Czé tã wszëtcki len wëprzëdzysz ò trzech dniach, té jô sã òżeniã z tobã". Té òn jã òstawil w ti jizbie a zasztëkòl te dwiërze.

Òna cha ròd królewną bëc a zaczã przësc, ale jak wieczór bël, jesz nie bël ten dzesãti dzël òd tewò lnë wëprzëdli, a jeden dzëń bël ferbi. Té òna zaczã rëczec, że to za wiele lnë bëlo. Té przëszlë trzë babë w tã jizbã, te sã ji pitalë: "Czemù tã rëczisz?". Òna gòdala: "Jô móm trzë jizbë fùl lnë wëprzësc ò trzech dniach, té ten król chce sã żenic ze mnã. Ale jô to ni mògã, bò to je za wiele lnë". Te babë rzeklë: "Czé tã nas na wieselë zaprosysz, té më cë pòmòzemë". To òna jim przërzekla a zarez te babë zaczãlë przësc a jak reno bëlo, té b wl wszëtcki len wëprzëdli. Tak to szlo ti drédzi a ti trzeci nocy. Té rzek ten król: "Terez jô widzã, że jô jedną pilną bialkã dostónã".

Na drédzi dzëń mialo bëc wieselë. Na to wieselë przëszlë trzë babë. Jak ten król je widzòl, òn pitòl sã swòji bialczi: "Cëz to są za babë?". Òna rzekla: "To są mòje cotczi". Ten król szed do tëch bòb a pitòl jich: "Skądka wa mòta taczë szeroczë nodzi?". Òne rzeklë: "To przëszlo òd kólka deptaniò". Te òn sã jich pitòl: "Òd czewòz wa mòta taczë grëbé lëpë?". Òne rzeklë: "To przëszlo òd notczi lizaniò". Jak ren król to czul, òn rzëk: "Czé wa òd tewò przëdzeniò tak marné bëlë, té mòja mlodò bialka ni mò nijak przësc". Tak ta mlodò królewò òd tewò przëdzeniò precz.

43. Brëdzewsczé pùstczi

Jedna bialka mògla czarzëc. Tak òna chca swòjéwò sëna téz ùczëc czarzëc. W sobòrã wieczòë òna jewò wzã w jizbã a zasztëka te dwiërze. Té òna so zeblekla nagò a ten syn mùszil so téz zeblëc. We wëstròd ti jizbë stojòl jeden grónk, ten bël zakrëti. Té òna rzekla do tewò sëna: "Rzeczë, co jô cë rzekã:

Jô nie wierã w bògã, na tã nôswiãtszã pannã a na wszëtczëch swiãtëch, le w ten grónk”. Le ten syn rzek: “Jô wierã w Bògã, na tã nôswiãtszã pannã a na wszëtczëch swiãtëch a w ten grónk jô srajã”. Té rzekla ta bialka: “Të môsz rzec, co jô cë rzekla”, a rzekla to jesz rôz. Ale ten syn rzek zôs tak jak ten pierszi rôz. Té bëla ta bialka zló a rzekla: “Czë të terez nie rzeczesz, co jã rzekã, té të dostóniesz bicé”. A rzekla to jesz rôz. Ale òn rzek tak jak przed tim. Té wzãla ta bialka knëpel a chca jewò bic, ale òna jewò ni mògla dosëgnãc. Té òn kòp ten grónk, té wëlacialë dwie mëszë.

44. Lesniewò

Bëla rôz królewò, ta mia dwie córczi, jednã prawã córkã a jednã paserbicã. Ji prawò córka bëla barzo marnò, ale ta paserbica bëla bar’zo pësnò a tak òna ni mògla ti paserbice lëdac. Tak ji prawò córka dosta wiedno pësné klédë a wszëtckò dobré do jedzeniò, ale ta paserbica dosta lëché klédë a mùszëla jesc, co òna a ji córka òstawilë.

Té przëszed do ni jeden król, ten so chcòl òżenic a sã ji pitòl, ëzlë òna mia córczi. Òna pòwiedzala, że jo, òna mia jednã córkã. A pòkazala temù królë swòjã prawã córkã. Ale ta sã nie widza temù królë a òn szed precz. Jak òn dwierzami wëszed, òn widzòl tã paserbicã a pitòl sã ji: “Chtëz të jes?”. Òna pòwiedzala: “Jô jem córka ti królewì”. Òn rzek sã nawrócył a szed do królewì nazòd a rzek: “Wë môcë jesz jednã córkã, czemu wë mie ji nie pòkòzala?” Ta królewò òdpòwiedzala: “To jô ni mògla, ta je wiedno tak czòrnò”. Ale ten król rzek: “Z tã jô chcã żenic sã”. A dól ji jeden pierscëń a rzek: “Za szterë niedzele jô przindã nazòd, té mô bëc wieselë”.

Ale ta królewò sã gniewala, że ten król sã chcòl żenic z tã paserbicã a ji prawã córkã nié. Te òna rzekla do swòjéwò lesnéwò: “Zaprowadzë le tã paserbicã w las a zabi jã tã, a na dowód, zes jã zabil, przëniesë mie ji plëcã”. Ten lesny zaprowadzyl tã paserbicã w las a rzek: “Jô ce móm zabic”. Te òna proszëla, òn ji miòl dac žëc. A te òna nie chca nijak nazòd przinc. Ten lesny miòl miloserdzë a dól ji žëc. A té òn ùstrzëlil jednã sarnã a wëznón ji tã plëcã a przëniós ti królewì. Ta królewò so da tã plëcã piec a mëslëla, że òna ji paserbicë plëcã jadla. Za szterë niedzele przëszed ten król nazòd a chcòl swòjã brutkã halac. Té rzekla ta królewò: Panie królë, wasza brutka ùmarla”. Jak ten król to czul, òn bël smùtny a szed w swòje miasto nazòd a miòl wiedzë smùtk za swòjã brutkã.

A ta paserbica szla w swiat a przëszla do tewò miasta, dze ten król mieszkòl. Té òna so farwòwala czolo ji rãce czòrnò a szla do tewò królewsczëwò palacë a sã pitala, że òni jednã dzëwkã brëkòwalë. Òni rzeklë, że jo, òna mògla w kùchni pòmóc. Té òna pòmògla w kùchni a mùszëla wòdë niesc a pòpiòl wënosëc a wszëtckã czòrnã robòtã robic.

Rôz miòl ten slëgã temù królë zupã zaniesc. Jak òn nie ùpasowòl òna zjã ten pierscëń, co ten król ji dól, z pòlca a wrzucëla w tã zupã. Jak ten król tã zupã jòd, òn nalòz ten pierscëń a pòznòl, że to ten pierscëń bël, co òn swòji brutce dól. Òn dól tewò kùcharza halac a pitòl sã wò, że òni miele jednã nowã dzëwkã w kùchni, co baro pësnò bëla. Ten kùchòrz rzek: “Më mómë jednã nowã dzëwkã, ale ta nie je pësnò, le czòrnò jak wrona”. Ale ten król ją chcòl widzec. Jak òna przëszla, òn rzek: “To doch je ta prawò”. Ale w tim òn widzòl, że ten mòl, dze ten rénk sedzòl, nie bël czòrnny, le biòli, a òn kòzòl wòdë przëniesc a òna mùszëla so ùmëc. Té zdzinãla ta czòrnò farwa a òna sã sta biòlo a bëla tewò króla brutka. Te òn sã z niã òżenił a òni žëlë szcëslëwie jaz do smiercy.

45. Bùczi

To bëlë dwaji chlopi w Gniëzdzewie, to so kùpilë achtélik sznapsë. W Pùckù bël tòrg a tã òni chcelë przedac ten sznaps pò sklónkach a mëslëlë, że òni bë zarobilë wiele pieniãdzy. Té òni szlë a ten jeden mùszil ten achtélik niesc a czë òn bël médëch, té ten drëdzi wżan ten achtélik na remiã a niós. Té temù jednémù sã chca pic a òn rzek do tewò drëdzëwò: “Daj mie sklónkã sznapsë!”. “Jo” rzek ten drëdzi,

“ale të mùszisz zaplacëc”. Òn szukòl pò tèch taszach a nalòz dëtka, za tewò òn dostòl sklónkã sznapsë za dëtka. Tak òni kùpilë dërch jeden za drëdzim sklónkã sznapsë a zaplacëlë za to wszëtkò ten jistny dëtka.

Té òni bëlë médëch a zaspelë. Jak òni òdecklë, té ten achtélik bël lózy. Té òni chcelë rechòwac, co òni zarobilë, a szukalë pò tèch taszach a nalezlë le jednéwò dëtka. Té òni rzeklë: “To bël lëchi zòróbk, co mmë dostelë za ten achtélik sznapsë le jednéwò dëtka”.

46. Bórk

W Gniëzdzewie tã ti gbùrzë so kùpilë jenã beczkã sledzy. Té òni sëpalë te sledze w jeden stów a mëslëlë, że bë te sledze so miele rozmnòzëc a że bë òni, czë òni bë pò jednym rokù lowilë, że bë òni té wiele wicy sledzy dostelë.

Té pò jednym rokù òni lowilë za tëmi sledzami. Ale òni nie dostelë nizòdnéwò sledza a dostelë wieldzëwò wãgòrza. Té òni mëslëlë, że bë ten wãgòrz te sledze zeżar, a kùpilë so jednã wielgã czedã, za tã òni ùrzeszëlë tewò wãgòrza a wrzucëlë wò z tã czedã w rzékã. Tã kòle Pùcka tã je jesz dzysò ten wãgòrz na ti czedze w rzëce.

47. Glinné pòle

Ta starka tewò swiätéwò Pétrusa bëla chcëwò a zlò. Jak òna ùmarla, ti diablë jã wzälë do piekla. Ten swiäti Pétrus widzòl to a to jemù bëlo cãzkò ò tã starkã. Té òn szed do pana Jezusa a prosël wò, że bë òn jã do nieba wzón. Pón Jezus rzek: “Czë òna chòc le jeden róz soc dobréwò zrobila, té òna niech do nieba przindze!”.

To so wëda, że òna ùbòdzémù, co jã prosël ò jedzenié, że òna mù pòdarowa përnã cebùlnéwò zelëska. Té òna mia pò tim zelëskù w niebò wlesc. Jak òna lazla, jinszé dësze wieszalë so na nã a mëslëlë, że òna bë jich do nieba wzã. Jak òna wlazla do niebieszich dwiérzi, òna sã òbezdrza a widza te dësze, te co sã na niã pówieszëlë. Té òna bëlo zlò a szëdrowa sã, że te dësze miele spadnac, bò òna chca sama do nieba przinc. Ale jak òna so szëdrowa, to zelëskò sã pòrwa a òna spadla do piekla nazód.

48. Domòtowò

Jeden wãdrowczik przeszed we wies a prosyl tèch bgùrów, òni mielë jewò òb noc ùtrzëmac. Ale ti bgùrzë nie chcelë a rzeklë, òn miòl jic abò òni bë jewò wëszczëwalë psami. Té òn mùszil jic a nie widzòl dze òn bë òstòl. To bëlo ju mrocno, noc bëla zëmnò a jemù bëlo zëmno a do jinszi wsë bëlo dalek. Té òn przëszed do smãtòrza a widzòl tã kòstnicã. Òn mëslil: “Czë jò bë tã móg wlezc?”. Tak òn wlòz w tã kòstnicã. Tã stojòl jeden zark a òn so pòložil kòl tewò zarka, ale òn ni móg spac, kò ta za zemia bëla cwiardò. Jak to dwanòstò bila, ten wiérzk òd tewò zarka pòdnós sã a ten ùmarli wstòl a wëszed dwiérzami z ti kòstnicë. Té òn mëslil: “Czë bë jò so w ten zark wložil? Tã je mitkò”. A tak òn wložil so w ten zark.

Za jednã gòdzënë ten ùmarli przëszed nazód a chcòl so zòs w ten zark pòložëc. Ten wãdrowczik rzek: “Terò jò tu leżã a nie pùdã rëchli ruten, jez dzén bądze”. Ten ùmarli chcòl jewò wëcëgnac, ale òn jewò zwrócył do zemie, że wszëtczé jewò gnòtë do grzëpë strzaslë. Té ten ùmarli prosyl jewò, òn doch miòl jewò nazód pùscëc w ten zark. Òn pitòl: “Cëz të mie dòsz za to?”. Té ten ùmarli rzek: “Pòj ze mnã! Czë jò żil, jò zakòpòł swòje pieniądze, te jò cë dóm”. Tëòn wstòl a pòložil ten wiérzk na ten zark, że ten ùmarli wlëzc ni móg, a szedł z nim. Ten ùmarli jewò prowadzyl do jednéwò wieldzëwò kamienia a rzek: “Zwròcë ten kamin!”. Òn to zrobil a dostòl wieldzi miészk pieniądzy. Te ùmarli rzek: “Wez te pieniądze. Ale tere pùscë mie w ten zark!”. Té òni szlë nazód w kòstnicã a òn òtemk ten zark, ten ùmarli pòložil

so a òn zamk ten wiérzk. Jak so dzén zrobil, òn wzón te pieniądze a pòsed. A to bëło przez tèsac talarów.

49. Domôtowò

Przódë tã, dze teròz Nowé miasto je, bël wièdži las, ten nôležòł panowie Wejrowie. To bël pòłszi generòł a rôz w wòjnie òn bël w jedny festundze a ti Tèrcë przèszlë z jednym wièdżim wòjskã a òn nie wièdzòł, co òn miòł robic. Té òn przèrzek, czé òn bë w zècym do dóm bë przèsed, té bë òn chcòł klòsztór bùdowac a kalwarinskã górã. Jak òn to przèrzek, na drèdži dzén ten pòłszi król przèsed a wènkòł tèch Tèrków.

Jak ta wòjna do kónca bëła, pón Wejer rézowòł w swiãti kròj a òbjezdzył te swiãté miastka, tã òn wëmierzil wszètkò a wzał wszãdze zemiã sobã do dóm. Jak òn nazòd do dóm przèsed, òn z bùdowòł ten klòsztór co teresczi w Nowim miesce je, a dól wò tim refòrmòtóm, a z bùdowòł dwa trzèdzescë kaplëc òd ti brómë òd Jeruzalem jez do kalwarinszci górë a do grobù ti najswiãtszi Mariji pannë genaù za tème miarami, co òn sóm w swiãtim kraju wëmierzil. A té òn z bùdowòł przè tim klòstorze jedno miasto a to nazwòł Wejrowã. To miasto je jesz tu, ale to so zwie teròz Nowé miasto, a ten klòsztór je jesz téz tã, ale ti refòrmòcë sã wègnóny. A na kalwarijach sã kòzdewò rokù trzè wièdżé òdpùstè trzimóné, na pierszèwò maja, na wniebòwtàpienié a na swiãti trójce.

50. Domatówkò

To bël jeden bògati pón, ten żil dobrze. Ale òn stracył wiele pieniędzy a tak bëłë jewò pieniądze do kónca a òn przèsed w dlug a na òstatkù ta chëcza mia bëc òd gerichwòlcira przedónò. Té òn szed zasmùcony w las a nie wièdzòł, co òn robic miòł. Jednym razã jeden chlop stojòł kòle niewò a rzek: “Jò wiém, co tobie felò. Ale jò pòmògã tobie, czé të mie swòjã dësżã zapiszesz”. Té ten pón wièdzòł, że to ten diabel bël, ale chòc to jemù lechò szło, òn jemù doch nie chcòł swòjã dësżã zapisac. Té ten diabel rzek: “Jò nie jem tak zli, jak ti lèdze gòdajã. Jò tobie sóm dwadzesce kòrcy pieniędzy, czé të mie tã pòlowã nazòd dòsz, té të mòsz bëc fri. Ale czé të to nie mòzesz, té të mòsz mie slëchac”. Ten pón bël spòkòjny a zapisòł temù diablowie swòjã dësżã.

Na drèdži dzén ten diabel jemù przèniós to dwadzesce kòrcy pieniędzy. Té ten pón sã pitòł: “Czedë jò cë tã pòlowã mùszã nazòd dac?”. Ten diabel rzek: “Czé të chcesz, ale chùtkò to nie darwò bëc”. Té ten pón sã smiòł a rzek: “Té le wez tã pòlowã zare nazòd a daj mie to zapisanié!”. Tak ten pón dostòł dzesync kòrcy pieniędzy a mòg swój dlug zaplacc. A ten diabel mùszil do piekla nazòd jic a nie dostòł tã dësżã.

51. Domatówkò

Jak jò bët żòlnérzã, më przèszlë w manéwrze do jednéwò gbùra w kwartirã. To bël wieczór, jak më we wies przèszlë, a jak më do tewò gbùra przèszlë, më mielë zarenczi przinc a wieczérã jesc. Té më dostelë warzoné swinié miãso, jednã wielgã wiskã, a najedlë sã dichtich. Ale w nocë më bëłë wszètcë chòri, më dostelë takã sraczkã a mùszilë wiedno biegac. Nas bëło dwanòsce, co më mielë maszirowac, më ni mòglë wstac. Té przèsed ùnteròficyra zazdrzec a jak òn nas wièdzòł, òn biegòł do doktora. Ale òn nas téz ni mòg zarenczi zdrów zrobic a nakòzòł, że më bëłë na óz wlòzòny a do lacaretè przèwiòzli. Tã më mùszëlë wszètcë szesc niedzél òstac, jez më bëłë zdrów.

Pò tim przèszło jesz jedno drèdzé wòjskò we wies a przèszło zòs dwanòsce chlopów do tewò gbùra w kwartirã, dze më bëłë. Ale ten gbùr jima zòs dól ùwarzoné swinié miãso do jedzeniò. A wszètcë jedlë dichtich. Ale ten jeden, to bël żid, ten nie jòd żòdnéwò swiniéwò miãsa. W nocë wszètcë bëłë zòs chòri, blòs ten żid òstòł zdrów, ten co żòdnéwò miãsa nie jòd. To bëło tim òficyróm dzywno, bò òni wièdzëlë, że më téz bëłë chòri, ale té bëłë zòs ti żòlnérze chòr, ti co ù tewò gbùra

bělë, blós ten žid òstòł zdrów, bò ten nie jòd zòdnéwò swiniéwò miãnsa. Té bëło ùnter'zuchòwóné a to sã wëda, że temù gbùrowie jedno swinczã zdechło a to miãso tim zòlnérzóm dól jesc, ti co ù niewò bëlë w kwartirze. Ale zó to òn przëszed na póltòra rokù w dzurã a mùszil wiele wicy zaplacëc, jak ro jemù bë kòształo, jak bë òn miòł nóm dobréwò miãsa dóné.

52. Wielgò Piòsznica

Jeden ksądz miòł dwa stòri kònie a tak té ten parobk mù gòdòł, że bë te kònie przedelë a se kùpilë bë lepszi kònie. Té òni z nimi na tòrg prowadzëlë a té je zaròszci przedelë jednémù žedowie a té òni chcelë so jinszé kùpic. Tak ten žid, co òd nich kùpil te kònie, ten žid jich wzón na ùstronã a jich czësto czòrno òfarwòwòł a szëmle to bëlë. Tak ten žid jich dobrze wëpëczkòwòł a té z nimi na tòrg wëprowadzyl. Tak za te szëmle òn dostòł dwa sta zlotëch, ten ksądz. Tak òn wëprowadzyl ten žid te czòrné na tòrg. Ten ksądz sã pitòł: "Cëz te chcesz za te kònie miec, panie žedze?". A ten žid ten rzek: "Pincòsce set zlotëch". Tak òn z nim handlowòł, tak òn mù dól dwanòsce set zlotëch.

Té òn je zaprzik w swój wóz ten parobk. Té òni jachalë z nimi do dóm. Té ten parobk gòdòł: "To sã te naszé kònie, co më mielë". A ten ksądz gòdòł: "Ach biòj, nie pleszczë, jak to sã te naszé kònie? To sã doch czòrné a naszé to bëlë szëmle!". A ten parobk mù gòdòł: "Niech le ma do dóm przëjedzemë, té ma to widzyna!". A jak òni przëjachalë do dóm, té òn jich wëprzig a pùscyl lóz. Té každy szed do swòjéwò chléwa a každy szed na swój mòł. A té òni jachalë na jednã gòscënã. A té zaczón padac deszcz. Té to je ùmëło, té to bëlë szëmoe. Té ten parobk mù rzek: "Teròz wa widzycë, panie ksądzë, to sã naszé szëmle!".

53. Wielgò Piòsznica

To bëlë dwaj taczi bezycrowie a ten jeden bël tak ùbòdzi. Té òni sã bar'zo dzëwòwalë, że òn nigdë nie szed do robòtë a miòł doch swé pòzëwienié. A temù zdzinãné z kòmina pólc miãsa, temù kòlbasë a z chléwa skòpë a kùrzë a to jò móm zabëté, jak òn sã zwòł. Tak tònì szlë a za nim pasowalë, ti bezycrowie. Tã òni szlë w las, tã òni lezelë za nim pasowac. Tak té òni wò ni mòglë dożdac, eż òn przëszed, òn dlugò nie szed, jima do waralo dlugò. Té òni czëją, że jeden szed pò pòlu. Tak òni gòdalë: "Terò jakùz ma zrobima?". Tak té òn jima przëszed, té jeden miòł sòné marchjew a òn szed rwac te marchwie, ten zlodzy. Tak ten bezycer jeden rzek: "Dożdżë le, jò wlëzã tu na to drzewiã a té òn mùszil tu ferbi, té jò w tã czipã wskòczã". Tak té òn tu szed ferbi, a òn skòczył jemù w tã czipã. A té jak òn w ti czipie ju bël, té òn wò ùchwòcyl za włosë. A té òn tak wëszttramòwòł, że òn mùszil òczë do góe zniesc. Tak té òn jemù rzek ten zlodzy: "Czë to diabel czë to co? Teròz to jidze ze mnã do piekla!". "të mòsz dosc pòmstwë pònarobioné, teròz z tobã je ju czas w pieklo!". A ten ùcekòł czipã, jak òn nòbarzi mòg. Wiedno biegòł, ale òn wò trzimòł, a ta czipa wòzëła przez pól centner. A té òn ùrznón te rzemienia a tã czipã spùscyl z tëch rzemiòn, té ta czipa spadła a ten bezycer téz spòd. A òn ùcek. A té ten bël nòpewniëszci czlowiek, ten nic wicy nie kròdòł. Ti wò òdnãcëlë kradnieniò.

54. Mòłò Piòsznica

Jeden gbùr miòł trzë córczi. Pòrene czë òne mielë wstac, ònr bëło wiedno médech a nie chelë wstac. Ròz bël jeden ùbòdzi chłop kòle tewò gbùra òb noc. To ju bëło dlugò za pólnocë, té ten ùbòdzi chłop ùcucyl a czul, co te trzë córczi tewò gbùra so rozpòwiòdalë. Ta nòstarszò rzekla: "Jò mia bar'zo lëchò w nocë, jò mùszëła jeden drëzón mòrzëc a ten drzón mie pòrwòł tã rzëc". Ta drëgò rzekla: "Jò to mia jesz lëszì. Jò mùszëła kònia mòrzëc a te kònie mie pòtlëklë". Ta trzecò rzekla: "Jò to mia jesz lëszì. Jò mùszëła przez wòdã jachac w jedny skòrëpie a to bël taczi wiater, co jò wnet bë ùtopla".

Niedługò pò tim ten gbùr wòlòl te córzi, òne mielë wstac. Té rzek ten chlop: “Daj swòjim córka jesz përnã lezec, òne mielë wielgã biédã w nocë”. A jemù pòwiòdòl, co òn czul. Té òn jemù doradzył, òn jich miòl jesz rôz dac òchrzcëc, té bë òne nie brëkòwalë wicy za mòrami bëc.

55. Dąbrowa

Jeden wãdrowczik przëszed do jednéwò pana a wò prosyl, òn miòl wò òb noc òtrzëmac. Ten pón nie chcòl a rzek, òn miòl dali jic do wsë, tã bë bëla jedna karczma, dze bë òn òstac móg. Ten wãdrowczik rzek: “To cë bãdze zòl, że të mie nie òtrzimòl” a szed precz. A to bëlo temù panë zòl. W ti jistny nocy jewò nôlepszò krowa bëla chòrò a nie da wicy mléka a na drëdzim dniu te drëdzë krowë bëlr chòré jedna pò drëdzi.

We wsë bëla jedna bialka, ta rozmia taczé zachë. Ten pón dól ją halac a czé òna te krowë òbezdrza, téona rzekla: “Te krowë są òczarzoné, ale jò pòmògã jim”. Té òna rzekla: “Ale co jò zrobiã, to nicht nie darwò widzec”. Té òna òsta trzë dni w chléwie kòle tëch krowach a nicht nie darwòl princ a sama òna szla ruten, czé òn jesc chca. A co òna w chléwie robila, to nicht nie wié, bò nicht nie widzòl.

Za trzë dni òna szla do pana a rzekla: “Witro te krowë dadzą mléka”. A richtich, drëdzëwò dnia te krowë bëlë zdrowé delë mlékò jak przed tim. A ten pón pòdarowòl ti bialce dzesync talarów zó to, że òna te krowë ùzdrowila. Ale òd tewò czasë òn ùtrzimòl każdéwò wãdrowczika, ten co wò ò nocnik prosyl. A to je pròwda.

56. Òksëwié

Jeden chlop miòl dwùch knòpów, jeden bél mądri a jeden bél glupi. Ten mądri gòrzil so wiedno, że ten glupi ni miòl nizódnégò strachù. Ten mądri gò chcòl straszëc a gò pòslòl do jinszi wsë za piwã. A òn mùszil przez smãtòrz jic a tã òn chcòl tegò glupégò wëstraszëc. Òn wzón wãdzel w gãbã a so òwinón w biòlã plòchtã a szed na smãtòjòrz. Jak ten glupi z piwã szed, mądri stojòl na drodze. Ten glupi wrzëszczòl: “Hej! Cëz të stojisz tã? Biòj mie z drodзи, abò jò cë wpòlã czijã przez glowã!”. Ale ten mądri prosto na niego, bò òn mù chcòl strachù dac. Ale ten glupi ni miòl strachù, le pòdniós swój czij do górë a zaczón tegò mądregò bic. A bil gò tak, jaż ten mądri gò prosyl, òn miòl dac pòkù. A òn sã przëznòl, że to òn jegò brat bél. Té rzerk ten glupi: “Do czegò të szed na ten smãtòrz z wãnglã w gãbie a òwiniony w plòchce? Ni móg të zare rzec, że të to bél, té bë jò ciebie nie bil”. Ten mądri szed placzącë do dóm a pòwiedzòl swòjemù òjcowi, że ten glupi gò tak pòbil. Té bél ten òjc zli a wënëkòl tegò glupégò z jizbë.

Ten glupi szed w swiat za strachã szëkac, chòdzul òd jednégò do drëdzégò, òn mù miòl pòwiedzec, dze bë òn strach dostòl. Tak òn przëszed do jedny karczme a pòwiedzòl temù karczmarzowi, że òn za strachã szukòl. Ten karczmarz mëslił, że òn szpòs robil, ale jak òn widzòl, że òn pò pròwdze tak glupi nél, òn pòwiedzòl mù, òn miòl jic w zómk na górã, tã bë dostòl strach. Ten glupi wzón so jedzenié i picé ze sobã a szed w ten zómk. Tã òn so zrobil òdziń w kòminkù a zaczón pic a jesc, co ten karczmarz mù dól.

W tim òn czul, że w kòminie co trzaska, a té ju pól czlowieka spadlo w dól. Òn wzón to pól czlowieka a rzucyl gò za se. A w tim to zaczãno zòs w kòminie trzaskac. Òn wrzëszczòl: “Dozdżë, nie spadnie rëchli, jaż jò ùpiekã!”. Ale to nie czëlo, le spadlo a bëlo zòs pól czlowieka. Òn wzón gò a rzucyl zòs za se. Té òn ùpiek a pòstawil to jedzenié na stól a jòd. A jak òn so òbezdrzòl, tã stojòl cali czlowiek a wzéròl na niego a nie gòdòl nic. Ten glupi jòd a pòdòl temù czlowiekòwi téz do jedzeniò, ale òn nie wzón, le stojòl a wzéròl. Jak òn widzòl, że ten glupi ju tã resztã jòd, té òn chcòl miec. Ale ten glupi rzek: “Jak jò cë dówòl, té të nie chcòl, tere rzë psy gnój!”. Té ten czlowiek skòk na niego a gò schwòcyl za piersë. Ale ten glupi nie pòddòl so jemù, le gò bil, rznón gò ò zemiã a klëknón mù na piersë a bil gò na

nôlepszé piscą. Na òstatkù òn zaczón prosëc, òn mù miôł dac pòkù a mù przëpòwiedzôł wiele pieniądzy, ale nie za to, że òn gò tak wëbil, le za to, że òn gò z ti biédë wëbawil. A òn rzek: “Czé bë të mie dôł tã resztã swòjégò jedzeniô, té bë jô bél mòcniész jak të a ce zabil”. A òn mù pòwiedzôł, że òn bél panã òd tegò zómkù a że òn dôł wiele lëdzy przerznąc a w kòminckù ùpiec. A za to òn mùszil pò smiecy szpùkòwac, jaż bë chto przëszed a gò dichtich pòbil. A té òn zaprowadzyl tegò glupégò do tëch pieniądzy a zdżinón. A pò temù to nie szpùkòwa w tim zómkù. A ten glupi dostôł wiele pieniądzy a żil dobrze.

57. Òblëżé

Jeden król miôł jednã córkã. Rôz szla ta córka w ògrodze i czëla jednégò ptôcha spiëwającë. Té òna rzekla: “Ten ptôch spiëwô tka fajn, że mie to serce òd ùcesz tańcëje. Chto mie tegò ptôcha przëniese, ten mô mój chlop bëc”. Tã bél jeden królów syn, ten chcôł tòd tã królewã córkã za bialkã miec. Òna gòda: “Czé të mie tegò tegò ptôcha przëniesesz, co òn tak fajn spiëwô, że mie serce òd ùcesz tańcëje, té të môsz mój chlop bëc”.

Tak ten królów syn jachôł za tim ptôchã. Jak òn w las przëszed, òn trafil jednégò stòrégò chlopa, ten pitôł gò sã: “Gdze të jedziesz?”. Òn gòdôł: “Jô jachóm za tim ptôchã, ten co tak fajn spiëwô, że ti królewã córce to serce òd ùcesz tańcëje”. Ten stòri chlop gòdôł: “Jô cë rzeknã to, dze ten ptôch je. Ten ptôch je w jednym zómkù, czé të bënë przinádzesz wszëtcë bądã spelë. Té wez chùtkò tegò ptôcha a biôj nazód, ale nie wez nic jinnégò, té tobie pùdze lëchò”. Ten królów syn jachôł do tegò zómkù a jak òn bënë szed, wszëtcë spelë. Òn nalôz tegò ptôcha, ten sedzôł w jedny klócce a spôł tész. Òn chcôł tegò ptôcha z tã klòtkã wzac, ale jak òn ùchwòcyl, ten ptôch òcucyl sã a zaczón spiëwac. Zarez òcucëlë wszëtcë lëdze w tim zómkù a ùchwòcëlë jegò a zaprowadzëlë jegò do króla. Jak ten król czul, że òn chcôł ùkrac tegò ptôcha, òn gòdôł: “Të bë miôł bëc zabiti za to, co të tegò ptôcha wzac chcôł. Ale czé të mie przëprowadzysz tegò kònia, co chùtszi je jak wiater, té jô cë dóm tegò ptôcha”.

Tak òn jachôł za tim kòniã a trafil zôs tegò stòrégò chlopa. Ten stòri chlop gòdôł: “Za czim të mie nie slëchól? Ale jô cë pòmògã, co të tegò kònia dostóniesz. Ten kón je w tim a tim zómkù a czé të bënë przinádzesz, wszëtcë bądã spelë. Té wez tegò kònia a wëprowadzë gò ruten, ale nie wez nic jinégò”. Jak òn w ten zómk szed, wszëtcë spelë. Òn szed do tegò kòniégò chléwa a nalôz tegò kònia. Ale na tim kòniu leza jedno sodlo a jak òn tegò kònia z tim sodla wzac chcôł, ten kón òcucyl sã a zar’zôł. Zarez òcucëlë ti lëdze w tim zómkù a ùchwòcëlë jegò a zaprowadzëlë jegò do króla. Ten król gòdôł: “Të bë miôł bëc zabiti za to, co të tegò kònia ùkrasc chcôł. Ale czé të mie przëniesesz ten miécz, co przëbijô żelazlo a stôł, té jô cë dóm tegò kònia”.

Tak òn jachôł za tim miëczã a trafil zôs tegò stòrégò chlopa. Ten stòri chlop gòdôł: “Czemù të mie nie slëchól? Ale jô cë pòmògã co të ten miécz dostóniesz. Ten miécz je wcãti w jednã wierzbã na ti górze. Ale të tegò miëcza ni móżesz ruten wëdostac, czé të wòde nie pijesz z tegò zdroja, co na ti górze je. Ale té wëcygni ten miécz chùtkò ruten, bò té przinádzesz zarez smòk a chce ce pòlknąc. Zabij gò z tim miëczã a pò zarez tu nazód!”. Ten królów syn szed na tã górã a nalôz ten miécz, ale òn gò ni móg z ti wierzbë wëcygnąc. Té òn pil z tegò zdroja wòdë a bél tak mòcny, co òn ten miécz ruten móg wëcygnąc. Té przëszed ten smòk a chcôł gò pòlknąc. Ale òn mù ùcón z tim miëczã glowã.

Té òn szed do tegò stòrégò chlopa nazód a ten gòdôł: “Biôj do tegò zómkù a niech cë ten król tegò kònia dô. Ale nie dôj tegò miëcza rëchi, jaż òni tegò kònia z chléwa wëprowadzã. Té sadni sã chùtkò na tegò kònia a jachôj chùtkò precz, té të òtrzymòsz ten miécz tész, bò ten kón je chùtszi jak wszëtcë jiny”. Òn szed do tegò zómkù, dze ten kón bél. Jak ten król ten miécz widzôł, òn pùscyl tegò kònia z chléwa. Ale òn nie dôł mù tegò miëcza, le skòk chùtkò na tegò kònia a jachôł chùtkò precz.

Jak òn do tegò stòrègò chlopa przèszed, ten gòdòl: “Tere jachòj do tegò zómkù, dze ten ptòch je. Czé ten król cè tegò ptòcha dô, të skòkni chùtkò na kònia a jachòj, té te òtrzimò téz tegò kònia”. Òn zrobil to jak ten chlip rzek, a òtrzimòl tegò kònia a ten miecz a dostòl téz tegò ptòcha. Té òn jachòl do ti królowi córczi. Jak òn tegò ptòcha przèniós, ten ptòch spiéwòl. Té òna gòda: “Jo, to je ten ptòch!”. A té òna òżeniła sã z nim.

58. Pògòrzé

Jeden lesny szed w las. Tã gò pòtka jedna stòrò bialka a rzekla: “Mie so chce bar’zo jesc, dôj mie pèrznã!”. Ten lesny miòl miłoserdzé a dôl ji wièdзи sztèk chleba. Té òna rzeklaa: “Za to jò cè co pòdarèjã. Czé të w ten las przindzes, té të ùdrzisz jednégò zlotégò ptòcha. Strzélni gò a wèrznì mù serce a zjédz to, té të nalézesz každé reno dzesync talarów pòd twòjim zòglówkã”. Ten lesny sã pòdzãkòwòl a szed w ten las. Zare òn widzòl tegò zlotégò ptòcha a zatrzelil gò a wèrznón mù to serce a zjòd to. Té òn mèslił: “Tere jò bdã miòl tak wiele piniãdzy, co jò brèkùjã, tere jò pùdã na swiat”.

Tak òn szed a przèszed do jedny karczmi. Tã bëła jedna karczmiórka, ta mia jednã piãknã córkã. Ta córkã jemù sã widza a òn bél dludzi czas w ti karczmi. A každé reno pòd jegò zòglówkã leza dzesync talarów. Ale ta karczmiórka bëła czarownica a wièdza, co òn to serce tegò zlotégò ptòcha pòlk. A òna co mia bë rada. Te òna mù gòtowa takã arbatã, pò ti òn mùszil rzègac a czé òn to sece wèrzègòl, òna to wzã chùtkò, wèplòknã to z wòdã a pòkla to. Pò tim czasu òn nie dostòl nizòdnégò talara pòd swòjim zòglówkã. Té òn ni móg wicy zaplacèc, co òn jòd a pil, a ta karczmiórka wèrzucèla gò z karczmi.

Té òn szed dali a przèszed na jednã sztèlã, tã bëło wiele kapùstè. Òn jesz nic nie jòd w tèch dniach, bò òn ni miòl zòdnèch piniãdzy, co òn so co kùpil, a jemù sã chcalo bar’zo jesc. Té òn so ùrznón jednã glowã kapùstè a zjòd. A jak òn jòd, jemù bëło tak dzywo, jegò ùszè bëlè dlègszè a jegò nos grèpszi a w tële mù ròs jeden jeden ògón a òn dostòl szaré włosè na se a czé òn tã kapùstã miòl zjadlè, òn bél jeden pròwdzèwi òsel. Té mù szmaka ta kapùsta a òn jòd wicy . Té òn przèszed do jedny jinszi zortè a jak òn jòd òd ti drèdзи zortè jednã glowã zjòd, òn sã stòl zòs czlowiekã. Té òn mèslił: “Z tim jò dostónã so serce tegò zlotégò ptòcha nazòd”. Té òn ùrznón jednã glowã òd ti kapùstè co za òsla zrobila, a jednã òd ti, co znoù za czlowieka zrobila. Té òn so farwòwòl swòje skarnie czòrnè, co nìcht pòznac gò ni miòl, a szed do ti karczmi nazòd.

Jak òn przèszed, ta karczmiórka so pita, chto òn bél. Òn rzek: “Jò jem jeden królewsczi parobk a móm temù królowi dwa glowè kapùstè przèniesc òn jedny dobri zortè, ale to je tak gòràcè, że te glowè kapùstè ùwiãdniejã”. Té ta karczmiórka dosta lèst za kapùstã. Òn rzek: “Ta kapùsta nie mdze wicy do brèkòwaniò, czé jò do króla przindãm jò cè jãdnã pòdarèjã”. A òn ji dôl tã kapùstã, tã co za òsla zrobila. Ta karczmiórka gòtowa tã kapùsta a ta cóèka mùszèla ùpasowac. Té òna bëła czekawò, jak bë ta kapùsta szmaka, a jdlã pèrznã a zare òna sã sta za òslã a biega na pòdwòrk. Té przèszla ta dzèwka a jak òna tã kapùstã widza, òna bëła téz czekawò a jadla a zare òna bëła za òslã a biega na pòdwòrk. Té przèszla ta karczmiórka a chca zazdrzec za tã kapùstã. Té òna wònia tak fajn a òna jadla a bëła za òslã.

Té òn miòl trzè òslè a zaprzig jich do wòza a jachòl z nima za drzewã. A òn naladowòl wielgã fórà. A tegò stòrègò òsla òn bil dichtich, ale tèch mlodèch nié. A te mlodé òslè dostelè trzè razè w dzèj jesc, a le ten stòri blòs ròz. Tak to szlo trzè dni, té ten stòri òsel zdech. Té òn gò rozerznón a wèjón to serce z tegò zèlãtka a ùmil a pòlk to. Tak leza zòs dzesync talarów pòd jedgò zòglówkã každì reno. Té òn dôl tim dwùma mlodim òslóm òd ti drèdзи kapùstè a òna bëła znoù czlowiekami. A ta córka jemù sã widza zòskã a òn so òżenił z niã a ta dzèwka òsta ù nich.

59. Kòsòkòwò

Jeden król miòl jednã córkã, ta bëla ba'zo piãknò. Ròz òna sedza kòl stèdni, té ji wpòd ten pierscèń. Òna zaczą plakac, że òna swój pierscèń zgubula. Té wrzészca co w té stèdni: "Cèz të placzesz, królewskò córka?". Òna wezdrza w stèdniã, tã sedzòl jeden kãtor a wètk tã glowã z ti wòdè a pitòl: "Cèz të placzesz?". Òna òdpòwiedza: "Mój pierscèń wpòd w stèdniã a jò nie wiém, jak jò gò nazòd dostónã". Ten kãtor rzek: "Òprzestani plakac, jò cè pòmògã. Czé të mie przèrzeczesz, że të chcesz bëc mòjã brutkã, té jò cè przèniesã ten pierscèń nazòd". Ta królewskò córka mèsłèla: "Ten kãtor sedzy w stèdni a jò mieszkóm w królewsczim palacu, jak to móze zle bëc, czé jò jemù to przèpòwiém". A rzekla: "Jo, jò cè przèrzekã, jò chcã bëc twòja brutka bëc". Té pòdplèną ten kãtor w dól a przèszed wnet zòs do górè a miòl ten pierscèń w pèskù. Òna wzã ten pierscèń a biega chùtkò do dóm.

Czé òna z tim królã pòlnié jadla, to klepa na dwièrze a wrzészca: "Królewskò córka, òtemkni mie!". Òna szla zazdrzec, cèz rã bëlo, té sedzòl ten kãtor przed dwièrzama. Té òna biega chùtkò nazòd a sadla so zazòd do stolè a zrobiła, jak bë nic so nie sta. Ten król so pitòl: "Cèz tã bëlo?". Òna òdpòwiedza: "Tã sedzòl blòs jeden straszny kãtor!". Ten król sã pitòl cèz tã chcòl ten kãtor, że òn za tobã wrzészczòl?". Òna òdpòwiedza: "Jak jò dzys pòrene kòle stèdni sedza, mój pierscèń wpòd. A té jò przèrzekla temù kãtorowi, czé òn bë mie ten pierscèń nazòd przèniós, że bë jò chca bëc jegò brutka. Ale jò nie mèsłèla, że òn ruten móg z ti stèdni". Ten król rzek: "Czé të przèrzekla, że të chca bëc jegò brutka, té të mùszisz slowò trzèmac. Biòj a òtemkni jemù te dwièrze!".

Té òna szla a òtemkla te dwièrze a ten kãtor wloz. Jak òna so do stolè sadla, ten kãtor rzek: "Tè przèrzekla, że të chca bëc mòja brutka, tak të mùszisz ze mnã jesc". Té òna gò mùszèla na ten stól sadzèc a jemù swój zloti talèrz pòstawic. A òn jòd, ale òna mia strach, przed tim straszny kãtorã a ni mògła jesc. Pò tim jedzeniem rzek ten kãtor: "Tere të mùszisz ze mnã spac". Òna mia strach, ale to nie pòmòmglo nic, òna mùszèla tegò kãtora w swòje lózkò pòsadzèc a z nim spac.

Tak to szlo trzè dni a trzè nocè. Jak òna pò ti trzeci nocè òdeckla, té lezòl jeden fajny mlody princ kòle ni a rzek: "Jò bél ten kãtor a móg le bëc wèbawiony, czé jedno dzéwczã trzè nocè kòle mie spa. Tè mie wèbawila a przez to të mòsz mòja brutka bëc". Té bëlo wièdzé wieselé wèprawióné a òni rózowelè w jegò królewstwò.

60. Pierwòszèno

Jeden gbùr miòl jednegò wòla ùrznoné a chcòl tã skòrã przedac. Ale to bëlo jemù cemno, jak òn do tegò miasta szed, a té òn szed do jednegò mlina a chcòl tã òb noc òstac. Ale ten mlènrz nie bél doma a ta mlènrka nie chca jegò òtrzèmac. Jak òn ruten szed, òn wezdrzòl przez òkno w jizbã, tã sedzòl ksãdz kòle ti mlènrzci a òni miele szmórówkã a wino na stole. Tak przèjachòl ten mlènrz a jak ta mlènrka jegò jadacè czèla, òna skrèla tã szmórówkã w rérã a schòwala to wino pòd lózkò a ten ksãdz mùszil w skrzèniã wlezc.

Jak ten mlènrz na pòdwòrzè przèjachòl, ten gbùr prosyl gò, òn jegò miòl òb noc òtrzèmac. A ten mlènrz rzek jo. Té òni szlè w jizbã a ten mlènrz rzek do swòji bialczy: "Cèz të mòsz na wieczèrã?". Òna rzekla: "Bùlwè a slédza". Òna mùszèla to przèniesc a ten mlènrz rzek do tegò gbùra, òn miòl z nim jesc, Jak òni jedlè, ten mlènrz rzek: "Chcesz të tã skòrã przedac?". Ten gbùr òdpòwiedzòl: "Nié, to je mój prorok". Tak té rzek ten mlènrz: "Té òn mò prowďã pòwiedzec!". Ten gbùr stãpil na tã skòrã, że òn skrzèpcza, a rzek: "Òn pòwiòdò: w ti rérze je szmórówka". "Jò chcã òbezdrzec", rzek ten mlènrz a szed do ti rérè, wezdrzòl a pò pròwdze! Tã bëla szmórówka. Òn pòstawil tã szmórówkã na ten stól a òni jedlè. A té rzek ten mlènrz: "Òn mò jesz ròz pròwdã pòwiedzec!". Ten gbùr stãpil zòs na tã skòrã, że òna skrzèpcza, a rzek: "Òn pòwiòdò: pòd tim lózkã je jedna bùdla wina". "Jò òbezdrzã", rzek ten mlènrz, szed do lózka a òbezdrzòl a pò pròwdze! Tã bëla jedna bùdla z winã. Òn pòstawil jã na stól

a òni pilë. A té òn rzek, ten mlënôrz: “Móże òn jesz rôz prôwdã pòwiedzec?”. Ten gbùr òtpòwiedzôl: “Jô gò chcã so pëtac”. Òn stãpil na tã skórã a rzek: “Òn pòwiôdô: w skrzëni je diôbel”. Ten mlënôrz szed zarez do skrzëniw a përnã òtemkl, jak té òn widzôl tegò ksãdza a mëslil, że to ten diôbel bël, a zamk tã skrzëniã nazôd a rzek: “To je téz prôwdã!”. Tak òn chcôl temù gbùrowi tã skórã òdkùpic, ale òn mùszil trzë sta talarów za tã zaplacëc.

Ale òn miôl strach, tegò diôbla w chëczach òtrzëmac, a prosyl tegò gbùta, że òn tã skrzëniã mët wzón a w to jezoro wrzucyl. Ten gbùr wzón tã skrzëniã na karã a karowôl precz. Jak òn do tegò jezora przësed, ten ksãdz prosyl gò, òn jegò doch miôl wëpùscëc z ti skrzënie. Òn to zrobil, ale ten ksãdz mùszil dwa sta talarów za to zaplacëc. Tak òn dostôl pinc set talarów za tã skórã a rzek: “Tak drogò jô nie przedôl nijak skórã!”.

61. Mechelinga

Rôz bëla jedna stôrô bialka, ta bëla czarownica. Òna miała jedno dzëwczã kòle siebie a temù dzëwczëcë to sã nie widzalo kòle ni a òno chcalo precz. Ale ta czarownica to nie chcala pùscëc. Rôz jak ta czarownica nie bëla doma, to dzëwczã so mëlëlo: “Tere je czas, tere jô ùcekã”. Jak òna chcalo precz jic, tã lezôl jeden pierscëń na stolr a òno wiedzalo, czë òno bë ten pierscëń miało, té òno bë mògło czarzëc. Té òno so mëslëlo: “Chto wié, że bë mie ten pierscëń nie pòmóg”. A òno gò wzãno mët.

Jak ta czarownica do dóm przëszla, to dzëwczã bëlo precz. Té òna bëla zlô a pòsla swòjëch parobków, òni mielë to dzëwczã nazôd halac. Jak to dzëwczã tëch parobków jidãc widzalo, òno òbrócëlo ten pierscëń a zere bël tã dërzón a òno so stalo róžã. Jak ti parobcë przëszlë, òni widzelë ten dërzón. Té òni rzeklë: “Tu ni ma tewò dzëwczëca”. A òni szlë do dóm nazôd. Té òni pòwiôdelë ti czarownicy: “Më nalezlë jeden dërzón, co na tim jedna róza bëla”. Té rzekla ta czarownica: “To bëla to dzëwczã, Czë bë wa tã róžã ùrwala, té wa bë to dzëwczã miała”. A òna jich pòsla zôs za tim dzëwczëcã.

Ale to widzalo tëch parobków zôs jidãc a òbrócëlo ten pierscëń, té sã stôl jeden kòscól a òna sã stalo krzižã. Ti parobcë przëszlë a òni widzelë kòscól a ten krziž, ale to dzëwczã òni nie widzelë. Té òni rzeklë: Tu tewò dzëwczëca ni ma”. A òn szlë do dóm nazôd. Jak òni to czarownicy pòwiôdalë, òna rzekla: “Wa glupi, czë bë wa ten krziž miała wzãtë, té wa bë to dzëwczã miała”. A òna so wzãna sama a szla za tim dzëwczëcã.

A to dzëwczã widzalo tã czarownicã jidãc a òbrócëlo ten pierscëń, té so stalo jedno mòrze a òno so stalo rëbã. Jak ta czarownica do mòrza przëszla a tã rëbã widzala, òna pòznala to dzëwczã. Ale òna le mògla tã rëbã ùchwacëc, czë òna tã wòdã wëpila. Tak òna so legla na strãd a pila, ale jak òna do pòlowë przëszla, òna pãkla a ùmarla.

Té to dzëwczã szlo dali a przëszlo w jednã wies. Tã bëla wszëtcë lëdze na drodze a òno czëlo, jak ti lëdze gòdelë, że ten król bë wnet przësed. Té òno ten pierscëń òbrócëlo a òno so stalo ptôchã ze zlotëmë piórami. Jak ten król przësed, ten ptôch lecôl na jednã wierzbã a spiëwôl glosno. Ten król czul tewò ptôcha spiëwajãc a pòslôl swòjëch slugów, òni mielë tewò ptôcha ùchwacëc. A ten ptôch so dôl letkò ùchwacëc. Té ten król gò wzón mët w swój palac a òn gò wsadzyl w jednã zlotã klôtkã.

Té czul ten król kòždã noc, zë so w jizbie co rëszalo. To bëlo jemù dzywno a òn so pitôl jednã mądrã bialkã, co to bë bëlo. Ta bialka rzekla: “Pasucë dobrze a czë so zôs bądze rëszalo, té rzëcëce jednã biôlã chùstã na to”. Przëszli nocë ten król pasowôl dobrze a té òn widzôl, że ten ptôch te dwiërze òd ti klôtczi òtemk a wëloz. Té òn rzucyl chùtkò jednã biôlã chùstã na tewò ptôcha a té przed nim bëlo jedno piãknë dzëwczã. To dzëwczã mù so widzalo a òn so z nim òzenil.

62. Mòstë

Jeden tatc miòl trzëch sënów a to mù szlo baro lëchò. Tak szlë ti trzej sënowie w swiat robòtë szëcac. Ten nôstarszi przëszed do jednégo pana a sluzil mù trzë lata. Tak rzek ten pón do jegò: “Jò cë dóm tere twòje mito. Tu të môsz jeden stól. Czë të rzeczesz: »Stole, zakri sã!«, tak sã zakrëjr ten stól a jedzenié a picé mdze na tim stole stoja”. Ten syn wzón ten stól a szed do dóm.

Jak wieczór bël, òn przëszed w jednã karczmã a bël tã òb noc. Tã òn pòstawil ten stól a rzek: “Stole, zakri sã!”. A zare ten stól zakril sã a jedzenié a picé stoja tã. To widzòl ten karczmòrz a w nocë òn wzón ten stól precz a pòstawil jeden jinszi tã, ten téz tak wëzdrzòl. Reno òn wzón swój stól a szed do dóm. Ale jak òn swòjemò òjcu pòkazac chcòl, co to za stól bël, ten stól nie zakril sã a òn merkòl, że ten karczmòrz mù ùkròd ten richtich stól.

Ten drëdzi syn téz przëszed do jednégo pana a sluzil mù trzë lata. Té dól mù ten pón jednéwò òsla a rzek: “Tegò òsla jò cë dóm zamiast mita. Czë të rzeczesz: »Òsle, wëcëgni sã!«, té ten òsel sã wëcygnie a wësród pieniądze”. Òn sòd so na tewò òsla a jachòl do dóm.

Jak wieczór bël, òn przëszed téz do newò karczmòrza, zaprowadzyl newò òsla w chlëw a rzek: “Òsle, wëcëgni sã!”. Tak zare ten òsel sã wëcygnón a wësród pieniądze. Ten karczmòrz to widzòl przez jednã rësëną przez te dwiërze a w nocë òn wzón tegò òsla a wstawil jednégo jinszégò w ten chlëw. Reno ten syn so sòd na negò òsla a jachòl do dóm. Ale jak òn temù tatkòwi pòkazac chcòl, co za òsel to bël, ten òsel sã nie chcòl wëcëgnąc a nizòdné pieniądze srac. Tak òn merkòl, że ten karczmòrz mù tewò richtich òsla ùkròd.

Ten trzeci syn przëszed téz do jednéwò pana a sluzil mù trzë lata. Tak dól mù ten pón jeden miech a rzek: “Ten miech jò cë dóm za mito. Czë të rzeczesz: »Knëplë, z miecha!«, tak wëlecyc ten knëpel z tegò miecha a bądze bil a czë to dosc bądze, té to rzeczesz: »Knëplë, w miech!«”. Òn wzón ten miech a szed do dóm.

Jak to wieczór bël, òn przëszed téz w karczmã a jak òn spac chcòl jic, òn pòložil ten miech pòd zòglówk. Ten karczmòrz to widzòl a mëslił, że pieniądze w tim miechù bëlë, a w nocë òn przëszed a chcòl ten miech ùkrasc. Ale ten syn to merkòl a wrzëszczòl: “Knëplë, z miecha!”. Zare ten knëprl wëlecòl z tewò miecha a skòk temù karczmarzowi na krëbt a tańcowòl tã. Té wrzëszczòl ten karczmòrz: “Wetkni ten knëpel nazód w ten miech, jò cë dóm ten stól a tewò òsla, co jò twòjim bratóm ùkròd!”. Òn gòdòl: “Knëplë, w miech!”, wzón stól a miech, sòd so na tewò òsla a jachòl do dóm.

Tak cëszielë sã ti bratowie, że òn tewò òsla a ten stól nazód przëniós. Ten drëdzi pòložil chùstã, pòstawil tewò òsla a rzek: “Òsle, wëcëgni sã!”. Zare wëcygnón sã ten òsel a wësród pieniądze. Tak pòstawil ten nôstarszi ten stól a rzek: “Stole, zakri sã!”. Zare zakril sã ten stól a jedzenié a picé stoja tã. A òni so sedlë do stolë a jedlë a bëlë wiesoli.

63. Rewa

W Chalëpach na halbinzlë tã mieszkała jedna bialka, ta mia bęc czarownica. Jedna bialka leża chòrò, ta mia miec òd ti czarownice zadónò. Ten chłop òd ti bialczy szed do ti czarownice, ta mia wżac tegò diòbka nazód, a czë nié, té bë ji zëcé wzón. Òna nie chca tegò zrobic. Té so zebra wicy rëbòków, wzänë mòjã czarownicã na bôt a z ją wejachelë na mòrze. A té ji rzek ten jistny chłop òd ti chòri bialczy: “Ëzlë nie jes winien tim czaróm, to pùdziesz do gruntë, a jes winien, té bądzesz plënána na wòdze”. Já wërzucëlë ruten z bôta w mòrza. Mòja czarownica plënána pò wòdze, tak ti rëbòcë wzänë szpòdczi, antrimë ji já bilë, co já na pól zabilë. Té já wzänë w bôt a já przëwiezlë do kraju. Tã òna wòdda Bògù dëcha.

64. Dãbògòrzé

To bél jeden robòtnik, ten robil pòd jednym panã. Ten robòtnik miòl jednegò sèna, temù to sã nie widza pòd panã miész kac, a òn szed w swiat sã wèùczèc. Za trzè lata òn przèszed nazòd. Ten òjc so pitòl jegò: “Co të sã ùczil?”. Ten syn gòdòl: “Jò sã wèùczil za défa”. Ten òjc gòdòl: “To je lèché ùczenié”. Ten syn gòdòl: “Ale bar’zo letkò takù”.

Té ten pón gòdòl do tegò robòtnika: “Cèz ten twój syn so ùczil?”. Ten robòtnik gòdòl: “Òn sã wèùczil za défa”. Ten pón gòdòl: “To nie je dobrze, to gò przèniese do pòwiedzeniò”. Ten robòtnik gòdòl: “Òn móže krasc, co nìcht nic nie zamerkò”. “Té òn mò temù lèterzczémù ksãdzowie wszèstczé pieniãdze ùkrasc”, gòdòl ten pón, “té jò wierzã, że òn ten nôlepszi déf je z calégò swiata”. Ten robòtnik gòdòl swòjémù sènowie, òn miòl temù lèterzczémù ksãdzowie wszèstczé pieniãdze ùkrasc. Ten syn gòdòl: “Nic letczészé jak to!”.

Jak wieczór bél, òn sobie òblék biòlã kòszlã a sobie ùwiãzòl gãsé skrzydla na remiona a szed do chalèpè, gdzie ten lèterzczi ksãdz mieszkiòl. Tã òn zaklepòl na dwiérze a wrzèszczòl: “Aniol przèszed za tobã! Tè mòsz ze mnã jic do nieba!”. Ten ksãdz wèszed ruten a òn jemù gòdòl, òn miòl wszètczé pieniãdze mèt wzãc, a té òn gò wetk w miech. Té òn gò niòs do kùzni, napòlil òdziń a pòstawil ten miech do ògnia. Té òn wzón ten hòmer a pròl mòcno na ten miech. Mój ksãdz wrzèszczòl, ale òn gòdòl: “Bãdzè le sztèl, të jesz tere w cziszczu a to je twòja òstatnò mãka”. Té wzón ten miech a gò zaniòs w kùrnìk tegò pana a zamk te dwiérze. A pòren ta dzèwka przèszla a òtemkla te dwiérze, té lezòl w kùrnìkù jeden miech a bènè bél ten ksãdz.

Té gòdòl do robòtnika: “To nie bëlo cãzkò, tegò kasãdza ùkrasc, bò òn bél za glupi. Ale czé twój syn mòjégò nôlepszégò kònia ùkradnie, té niech òn gò òtrzimò a jò mù dóm sto talarów do tegò”. Ten robòtnik pòwiòdòl to swòjémù sènowie a gòdòl: “Ale to je ciebie za cãzkò, to të nie mdzesz mòg”. Té ten syn sã smiòl a gòdòl: “Nic letczészé jak to!”.

Òn szed do miasta a so kùpil bùdlã sznapsè. Jak wieczór bél, ten pón pòslòl swòjich parobków w chlèw, òni mielè ùpasowac, co ten kón nie bél ùkradli. Jeden parobk so mùszil na kònia sadnãc a ti drèdzi mùszèlè ùzdã a pòstrónczi ùchwacèc. Ten déf so òblék za stòrã babã a szed w ten chlèw a rzek: “Bar’zo zèmno dzis! Ni mògã jò tu bëc?”. A dòl tim parobkóm sznapsè. Ti parobcè so napilè fest a zaspelè. A té ten déf pòsadzyl tegò jednegò na tã sztãgã a zawiãzòl tèch drèdzèch za ten krèp a wzón tegò kònia z chlèwa. Na pòrènkù ten pón przèszed w chlèw a widzòl tegò parobka na ti sztãdze sedzãcè. Òn wzón batug a gò bil fest a tèch drèdzèch parobków téz, ale ten kón bél precz a òn mùszil temù défòwie jesz sto talarów dac.

Té ten pón gòdòl do tegò robòtnika: “To nie bëlo cãzkò, bò to parobcè bëlè za glupi. Ale czé twój syn ùkradnie mòji bialce ten pierscén z pòlca a tã plòchtã z lózka, té jò gò mdã za tegò nôlépszégò défa z calégò swiata trzimòl a jemù jesz trzè sta talarów dóm”. Ten robòtnik pòwiòdòl to swòjémù sènowie a gòdòl: “To cè nie pùdze”. Ten syn gòdòl: “Nic letczészé jak to!”.

Òn szed do miasta a so kùpil jednã bùdla mlodzy. Jak wieczór bél, òn szed na ten smãtòrz a wèkòpòl tegò òstatnegò trupa. A té òn òblék temù trupòwie swòje klédè a gò pòstawil do òkna tegò pana a zaklepòl. Ten pón òcucyl a jak òn widzòl tegò trupa kòle òkna, òn so mèszil, że to bél ten déf, a strzèlil za nim, co òn ùpòd. Té òn gòdòl do swòji bialczy: “Jò mùszã jic a tegò ùmarlégò zachòwac, co nìcht nie widzy, co jò gò ùstrzèlil”. Tak òn wzón jednã rèflã a wèszed bùten a zachòwòl tegò trupa. Jak òn precz bél, ten déf szed bènè a lèg so do ti bialczy w lózkò. Té òn wèlòl te mlodze, co òne w lózkò szlè, a gòdòl: “Do diabla! Mòsz të abò jò so wèsróné?”. Ta bialka sègla w dól a chwòcala te mlodze a gòda: “To je richtich, më jesmè òbùdwòje òsróné”. Té gòdòl ten déf: “Jò mùszã tã plòchtã precz wzãc, co ta dzèwkã nie ùdrzi, co më w lózkù srelè, bò to bëlo nóm wiedzì wstid. A ten pierscén dój mie téz,

ten je téz czësto zezólony". Ta bialka mù dala ten pierscëń a òn wzón tã plôchtã a szed precz. Té ten pón przëszed a jak òn zwidzól, że ta plôchta precz bëła, té òn gòdól: "Cëz to je?". Ta bialka gòda: "Të doch wzón sóm tã plôchtã precz, co më òsrelë, a ten pierscëń téz". Té ten pón mërkòl, że ten dëf bël mądrëszci, jak òn sóm, a jegò òkròd, ale òn nick nie gòdól, bò so wstëdzyl swòji bialczy. Na pòrënkù przëszed ten dëf a przeniós pierscëń a plôchtã. Té òn mù dól trzë sta talarów a pinc set talarów za ten pierscëń a za to, co òn nic ni miól pòwiadac, bò mù bë bëło za wiedzci wstid, czë bë ti lëdze to czëlë.

65. Kadzëmiërz

Jedno dzëwczã mia czerwionã mùcã. Òno nic nie chca wicy na glowie nosëc jak tã mùcã. Ta matka rzekla do niegò: "Wez ten kòszik, jednã bùdlã wina a sztëk kùchã a biòj do starczy a døj ji to!". To dzëwczã wżãlo a szlo. W lese pòkòl jã wilk. Òn do ni gòdól: "Dze të jidzesz?". Òna mù rzekla: "Do starczy". "A cëz të tã môsz w tim kòszikù?". "Wino a kùcha". "A kòmù të to dôsz?". Òna mù òdpòwiedza: "Starce". Òn ji rzek: "Tã w lese sã fajń kwiatë, wez ùrwi pòrã a dôsz je starce. Të nic nie wzëròsz a jidzesz jak do szkòlë". To dzëwczã pòstawilo ten kòszik a szlò w las a ùrwa kwiatë.

Ten wilk szed do starczy a klepnón na dwiërze a rzek: "Starkò, pùszczë mie! Tu je jedno dzëwczã a mô przesniolé wino a kùcha". Ta starka leza w lózkù. Òna mù gòda: "Òtemkni te dwiërze a pòj do mie!". Òn òtemknón a przëszed do ji. A té òn jã wzón a zjòd. A té òn so lég w lózkò. A té przëslo to dzëwczã a gòda: "Starkò, pùszczë mie!". A té òna szla w jizbã a té wilk lezòl w lózkù. To dzëwczã jemù gòda: "Cëz të môsz za wiedzë òczë?". Òn ji gòdól: "Të jò ce mògã lepi widzec". "A cëz të môsz za wiedzë ùsze?". "Të jò ce mògã lepi czëc". "A cëz të môsz za wielgã gãbã?". "Të jò ce mògã lepi zjesc". Jak òn to rzek, té òn z lózkã wëloz a to dzëwczã zjòd.

A té szed strzelec òble ti chalëpë. A òn czul, jak ten wilk stãkòl. Ten strzelc szed bënë a tegò wilka dostòl w lózkù. Òn gò chcòl ùstrzelëc, ale òn so mëslil, òn bë móg miec tã starkã zezarté. Òn wzón nozice a temù wilkòwie zót rozerznón. A té òn widzòl tã starkã a to dzëwczã. A òn jez dali rznón, té ta starka a to dzëwczã wëlazlo ruten. Ten strzelec wzón tã skòrã òd tegò wilka, ta starka jadla kùcha a wina a tegò wilka ten strzelec ùstrzëlil.

66. Kadzëmiërz

Bëło jedno ùbòdzë dzëwczã, to ni mia nënczi ani tatka a nie wiedza, dze òno mia òstac. Té òno szlo w swiat a so chcalo slùzbã szëcac. Jak òno w ten las przëszlo òno zabłądzëlo a òno szlo trzë dni a òno ni mòglo ti drodzi nalezc. A to bëło na zymkù a te jagòdë jesz nie bëlë dozdrzalalé, tak òno ni mia nic do jedzeniò. Tak òno so sadlo pòd jednã chójkã a òno mëslëlo, że òno bë ùmrzec mùszëlo. Jak òno tã sedza jeden gòlãb lecòl a przeniós jemù jeden klucz a òn rzek: "Òtemkni tã chójkã, té të nalëzesz do picò a do najedzeniò". To dzëwczã wżã ten klucz a òtemklo tã chójkã a òno nalazlo chleba a wino. Jak òno najadlë a napité bëło, òno rzeklo: "Të mie retol, cëz jò cë móm za to zrobic?". Ten gòlãb rzek: "Tu w tim lese je jedna chalëpa, w ti chalëpie je jeden stól, na tim lezã wiele rénków, zloté a strzëbné. A midzë tëmi je jedna żelòznò. Biòj a halòj mie tã żelòznã rénkã, ale strzëz sã, co të do ti stòri bialczy, co w ti chalëpie mieszkò, nic nie mdzesz gòda".

To dzëwczã szlo do ti chalëpë, co ten gòlãb jemù pòkòzòl. Jak òno bënë szlo, tã sedza jedna stòrò bialka a òno rzekla: "Terez mòje dzeckò, cëz të chcesz?". Ale to dzëwczã nic nie gòda, le òno szlo do tegò stolë, dze te rénczi lezelë, a òno szuka za tã żelòznã rénkã. Ale tã le bëlë zloté a strzëbné rénczi, ti żelòzny òno ni mòglo nalezc. Té òno widza, jak ta stòrò bialka co pòd swój szërtuch wetkla a ruten jic chca. Òno skòklo chùtkò do ti stòri bialczy a jã ùchwòcëlo za rãka, té òna pùscëla tã żelòznã rénkã. Pòd tim piéckã sedzòl jeden kùr a jak ta rénka na zemiã spadla, òn jã pòlk. Té to dzëwczã tegò kùra za skrzydla ùchwòcëlo a gò przënioslo do tegò gòlãba.

Té ten gòłąb rzek: "Szlachtuj tegò kùra a gò rozerzni!". To dzéwczã tegò kùra szlachtowa, a jak òno gò rozerznã, òno tã rénkã w żelądkù nalazło. Jak ten gòłąb tã rénkã widzòł, òn chùtkò tã glowã wetk a tã zarez jeden królów sin stojal a miòł jednã zlotą czedã wkól szėje. Ten królów syn rzek: "Ta stòrò bialka bëła czarownica a mie zaklnã. Ale terez jò jem zretóny a pòjadã nazód w swòje królestwò. A të môsz ze mnã rézowac a té mòja bialka bëc". Tak rézowelë òbòje w jegò królestwò a so òżeniłë a żelë za królã a królowã.

67. Gdina

To bël jeden kòwòł, ten miòł jednã stòrã, baro brzëdkã bialkã. Òn bë bël rôz lóz, że bë òn móg so òżenic z jednã mlodã piéknã bialkã, ale òna nie ùmarla a zabic òn jã nie chcòł a òdkùpic jã téz nie chcòł. Té przëszed jeden jézela do niegò, a jak òn czul, że ten kòwòł rôd chcòł miec jednã mlodã bialkã, òn rzek do niegò: "Méster, czé wë chcece, té jò zrobiã, żę wasza bialka mlodo a piãknò mdze". Ten kòwòł chcòł to rôd a ten jézela rzek: "Witro jò nie przindã na pòlnié. Té przëslëce tã bialkã z tim pòlniã tu a jò jã bądã mlodã a piãknã robil". Na drëdzi dzén ten jézela nie przëszed na pòlnié. Té rzek ten kòwòł do swòji bialczy: "Òn ni móże dzys przinć, òn mô tak wiele robòtë. Przeniesë doch mù to jedzenié do ti kùzni". Ta bialka szla z tim jedzenim do ti kùzni, ale jak òna bëně przëszla, ten jézela zasztëkòł te dwiérze a ùchwòcyl tã bialkã a wrzucyl jã w òdziń. Ta bialka wrzëszczala, ale to nic nie pòmògło, òn jã trzimòł z tëmi cãgami mòsno a cygnón ten miech, co te kòle bëłë dichtich w ògnie. Té òn jã wëjón ruten, pòložil jã na ten hambos a jã przerobil z tim nowikszim pasékrã, jasz òna mlodò a piãkno bëła. Ten méster przez tã kluczowã dzurã wżéròł a mëslil: "To jò mògã téz zrobic".

Pò jedněch tidzeniach ten jézela wãdrowòł dali. Jak òn pól mile bël jidzony, òn dòstòł taczi strach a biegòł nazód a jak òn do kùzni przëszed, ten méster chcòł tã stòrã bialkã tegò kròwca przerobic. Òna leza na tim hambosë a òn miòł ten paséczer w rãce, jak ten jézela przëszed. Òb przëskòk zare, òderwòł tegò méstra a rzek: "Méster, cëz wë chcelë robic? Wa doch tegò nie rozmiejece!". Òn òbezdrzòł tã stòrã bialkã a rzek: "Jò chcã próbòwac, èzlë jò mògã pòprawim co wë móce ferderbòwónë". Òn jã jesz rôz wetk w ten òdziń, cygnón ten miech a pòložil jã na ten hambos a jã przerobil tim pasékrã. Ale ten méster ju miòł za wiele ferderbòwónë a tak to nie bëła zòdna mlodò ani piãknò bialka, le jedna stòrò brzëdkò mòłpa. Ten kròwec mùszil tã mòłpã za bialkã òtrëzëmac. Pò tim czasã ten kòwòł nie próbòwòł zòszi niżódny stòri bialczy przerobic.

68. Gdina

Jeden gbùr miòł jednã córkã, ta mògła dobrze przãsc. Té òna mùszla wiedno przãsc òb cali dzén a to ji so nie widza. Ròz òna sedza kòle chalëpë a przãdla. Té jachòł ten król przez tã wies a jak òn jã widzòł, òn dòł temù wòzu stanęc, zlòz a òbezdrzòł ji przëdzona. Te bëłë dobré. Té òn rzek do ni: "Chcesz të do mie przonc a przãsc?". A òna rzekla jo. Ten król jã wżón mët a jã wprowadzyl w jednã jizbã, ta bëła fùł lnë, a rzek: "Czé të ten len ò sztëre dwadzëce gòdzyn wëprzãdzysz, té jò sã òzeniã z tobã". Òna zacã przãsc, ale wnet òna pòzna, że òna tegò ni mògła, że to za wiele lnë bëło. Té òna zacã plakac, że òna tegò ni mògła. Té przëszlë trzë babë do ni a so ji pitelë: "Cëz të placzesz?" Òna rzekla: "Czé jò ten len ò sztëre dwadzëce gòdzyn wëprzãdã, tétën król òzeni sã ze mnã. Ale jòtegò ni mògã, to je za wiele lnë". Te babë rzeklë: "Czé të przërzeczesz, że të nas zaprosysz na wieselë, té më cebie pòmòzimë". To òna przërzekla a pòreno, jak ten król przëszed, ten len bël wëprzãdli.

Te miało bëc wieselë. Té òna rzekla do króla: "Jò móm trzë cotczi, te mie zrobilë wiele dobrégò, jò je chcã zaprosëc na wieselë". Jak te trzë babë przëszlë, òne bëłë baro straszne, mielë szerocë nodzi a grëbé pòlce a grëbé lëpë. Ten król pitòł sã ti piërszi: "Skąd wa mòta taczé grëbé nodzi?". Òna rzekla: "Òd kólka deptaniò, że më przãdlë". Té òn so pitòł tã drëgã: "Skąd wa mòta taczé drëdzë pòlce?". Òna rzekla: "Òd nitczi kręceniò, że më przãdlë". Té òn so pitòł ti trzeci: "Skąd wa mòta taczé grëbé lëpë?". Òna rzekla: "Òd nitczi lizaniò, że më przãdlë". Jak ten król to czul, òn rzek do swòji bialczy: "Té të ni

môsz nijak prząsc, że tã tak straszno nie mdzesz, jak te babã sã”. Tak ta mlodo królówo bëla lóz òd tegò przãdzeniô.

69. Szténbarch

Jeden tatk miôl dwanosce sënów, ti so ni mòglë zgòdzëc. Jak ten tatk pòznôl, że òn bë wnet ùmar, òn wòlôl tãch sënów do siebie a rzek do jich, że òni jemù mielë przëniesc každy jeden czij. Té ten tak wzón to dwanosce czijów a zwiãzôl do grëpë a dôl swòjim sënóm ten pãk a rzek: “Zlamita te czije!”. A nizóden ni móg òd tãch sënów zlamic. Té ten tatk wzón ten pãk a rozwiãzôl a dôl každyémù sënowi jeden czij a rzek: “Tere zlamita te czije!”. A zare zlómilë ti sënowie te czije. Té ten tatk rzek: “Jak te czije do grëpë bëlë zwiãzóné, nizóden ni móg te czije zlamic. Ale jak wa te czije dosta, každy blós jeden, wa zlómilë te czije letkò. Tak to pùdze wama téz. Czé wa so zgòdzyta nicht wama ni móze nic zrobic, ale czé wa so nie zgòdzyta, každy je mòcniësz jak wa”.